

TÜRKİYE'DE TRANS KADIN SEKS İŞÇİLERİNE YÖNELİK ŞİDDET:

GÖRÜNMEZLİK VE CEZASIZLIK KISKACINDA BİR VAROLUŞ MÜCADELESİ

KEMAL ÖRDEK

"Hala anlamış değilim, neden bizi sürekli görmezden geliyorlar? Biz varız ve var olacağız. Bunu anlayın ve bize yönelik şiddete artık bir son verin. İnsani bir çağrı bu, elinizi vicdanınıza koyun ve şiddeti bitirin."

IŞIL, Trans Kadın Seks İşçisi
Bursa, Temmuz 2014

***Bu çalışma, bugüne dek şiddet mağduru olmuş
ve cinayetlerle aramızdan koparılmış olan
bütün trans kadın seks işçilerine adanmıştır.***

TÜRKİYE'DE TRANS KADIN SEKS İŞÇİLERİNE YÖNELİK ŞİDDET: GÖRÜNMEZLİK VE CEZASIZLIK KISKACINDA BİR VAROLUŞ MÜCADELESİ

Aralık 2014

Bu yayının tüm hakları KIRMIZI ŞEMSİYE Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği ve Kemal Ördek'e aittir. Bu yayının bir bölümünün veya tamamının çoğaltılması öncesi Kırmızı Şemsiye'den ve Kemal Ördek'ten izin alınması zorunludur. Yayının belirli bölümlerinin alıntılanması, bu yayın ve ilgili bölümleri referans gösterilerek gerçekleştirilebilir.

Yazan, Yayına Hazırlayan:

Kemal Ördek

Anketörler:

Belgin Çelik, Kemal Ördek, Serra Can, Arna Narin, İlker Güzelcik, Mine Egbatan, Eylül Yıldız

İstatistiksel Analiz:

İlker Güzelcik

Tasarım:

Gülçin Arda

Baskı:

Ayrıntı Basımevi info@ayrintibasimevi.com.tr

0312.395.5590 www.ayrintibasimevi.com.tr

Kingdom of the Netherlands

AÇIK
TOPLUM
VAKFI

Bu yayın, **İsveç İstanbul Başkonsolosluğu**, **Açık Toplum Vakfı** ve **Hollanda Büyükelçiliği** tarafından finansal olarak desteklenen "*Türkiye'de Trans Kadın Seks İşçilerine Yönelik Şiddetin Haritalanması ve Hukuki Destek Projesi*" kapsamında hazırlanmıştır.

Yayının içeriğinin tüm sorumluluğu **KIRMIZI ŞEMSİYE Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği** ile **Kemal Ördük'e** aittir. Yayın hiçbir şekilde, finansal destek sunan kurumların görüşlerini yansıtmamaktadır.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	1
GİRİŞ.....	5
YAYININ YAPISI.....	11
METODOLOJİ.....	13
DEMOGRAFİK BİLGİLER.....	19
KISIR BİR ŞİDDET DÖNGÜSÜ İÇERİSİNDE TRANS KADIN SEKS İŞÇİLERİ: SORUN ALANLARI VE DENEYİMLER	
YASAL DURUM VE TRANS KADIN SEKS İŞÇİLERİNE YÖNELİK ŞİDDET.....	44
DEVLET KAYNAKLI ŞİDDET: EV MÜHÜRLEMELERİ, İDARİ PARA CEZALARI, POLİS ŞİDDETİ.....	61
TRANS KADIN SEKS İŞÇİLERİNE YÖNELİK ŞİDDET: TRANS-KIRIM VE YİTİP GİDEN HAYATLAR	
FİZİKSEL ŞİDDET.....	71
NEFRET OPERASYONLARI VE TRANS CİNAYETLERİ.....	84
CİNSEL ŞİDDET.....	90
PSİKOLOJİK ŞİDDET.....	98
GRUP İÇİ ŞİDDET DENEYİMLERİ.....	106
“ERİŞİLEMEYEN” ADALET VE CEZASIZLIK.....	112
SONUÇ ve ÖNERİLER:	
“ŞİDDET BİZİM KADERİMİZ DEĞİL”.....	128

TEŞEKKÜR

Türkiye’de yaşıayan trans kadın seks işçilerine yönelik şiddet ile ilgili uzun yıllardan bu yana çeşitli defalar yayınlar hazırlandı. Bu yayınlar, trans kadın seks işçilerinin kendi dillerinden aktardıkları tanıklıklar, kendileri ile yapılan anket çalışmaları, medya taraması gibi çeşitli çalışmalar üzerinden geliştirildi. Ancak bu yayınların hiçbiri, Türkiye’nin büyük birkaç ili dışındaki trans kadınların maruz kaldıkları hak ihlallerine birkaç vaka dışında detaylı şekilde değinmedi. Yapılan aktarımlar ve genel insan hakları durumunu betimleyen çalışmalar genellikle İstanbul, Ankara ve İzmir özelinde ele alındı ve tüm trans topluluklarının genel insan hakları durumuna odaklandı.

Kırmızı Şemsiye olarak ilk yola çıktığımızda önemseydiğimiz ilkelere bir tanesi, farklı seks işçileri gruplarına yönelik farklı alanlardaki hak ihlalleri ve bu hak ihlallerine karşı ihtiyaç ve talepler ile ilgili alandan bilgi ve belge teminine dayalı araştırma yapmaktı. Belirli bir alana yönelik savunuculuk yapabilmek için, o alanın öznelereinin gündelik deneyimlerine dair bir fikir sahibi olmanın önemine inanıyoruz. Klişe, ezber ve uzun yıllardan bu yana dillere pelesenk olmuş söylemleri bir kenara bırakıp farklı gruplardan seks işçilerinin gerçek sorunlarının bir listesini tutmak ve bu sorunlara karşı yine seks işçilerinin kendi ihtiyaç ve taleplerini dillendirmeleri üzerinden savunuculuk yapmak temel ilkemiz oldu. Bu ilke çerçevesinde, alana inmeyi, konunun öznelere ve asıl muhatapları ile görüşmeyi, sorun, ihtiyaç ve talepleri not etmeyi ve ortaya çıkan bulgular üzerinden yetkililer ve kamuoyuna yönelik savunuculuk yapmayı hedefledik.

Trans kadın seks işçilerine yönelik şiddet, uzun yıllardan bu yana genelde LGBT hareketi, özelde ise trans-spesifik grupların gündeme getirdiği konulardan bir tanesi oldu. Yukarıda da dile getirildiği gibi, geneli itibarı ile birkaç ildeki deneyimlere dayalı veriler üzerinden yürütülen savunuculuğun eksik yönleri ve özelde trans kadın seks işçilerine yönelik şiddet meselesinin bugüne dek kapsamlı bir çalışmanın konusu olmayışı, bizi Türkiye’de trans kadın seks işçilerinin yoğunlukla yaşadığı illerde bir alan araştırması yapmaya itti. Trans kadın seks işçilerini hedef alan şiddet biçimleri, şiddetin ortaya çıkardığı olumsuzluklar, şiddetin failleri ve kurumsal şiddetin tüm transların hayatlarına olan etkisi ile şiddet karşısında hayata tutunmaya çalışan trans kadın seks işçilerinin ihtiyaç ve taleplerini gündeme getirmek amacıyla Türkiye’nin 10 ilinde trans seks işçilerine yönelik bir alan araştırması yürüttük.

Elinizdeki yayın, Kırmızı Şemsiye üyeleri ve görüşülen trans kadın seks işçilerinin ortak çabasına dayanmaktadır. Görüşülen onlarca trans kadın seks işçisinin bu çalışmayı sahiplenmesinin sonucunda ortaya çıkan bu yayın için en büyük teşekkürü, Türkiye’nin 10 ilinden bu çalışmaya katılarak sorunlarını ve önerilerini bizimle paylaşan trans kadın seks işçileri hak ediyor.

Bu çalışmanın başarılı bir şekilde gerçekleşmesine en büyük katkılardan birini Kırmızı Şemsiye kurucularından ve şu anki yönetim kurulunda başkan yardımcısı pozisyonunda olan trans ve seks işçileri hakları aktivisti **Belgin Çelik** sundu. Belgin Çelik’in alan tecrübesi, uzun yıllardan bu yana Türkiye’nin çeşitli illerinde farklı trans kadın seks işçileri grupları ile kurmuş olduğu güvene dayalı ilişki, bugüne dek benzer çalışmalardan edinmiş olduğu deneyim ve yürütülen çalışmaya olan inancı olmasaydı bu çalışma gerçekleşme-

yebilirdi. Dolayısıyla, Belgin Çelik'e sonsuz kere teşekkür ediyoruz.

Alan çalışmamızı tasarlama sürecimizde, Türkiye'nin 10 ilinden iletişim kişileri belirledik. Bu iletişim kişileri vasıtası ile il ziyaretlerimizi gerçekleştirdiğimizde farklı bölgelerde çalışan trans kadın seks işçilerine ulaşma şansımız oldu. İletişim kişilerinin bizimle sürekli olarak irtibatta kalması, bizi il ziyaretlerimizi gerçekleştirdiğimizde fikirleri ile yönlendirmesi, bize illerdeki toplumsal dinamikler ile trans kadın seks işçilerine yönelik şiddet konusunda önceden bilgilendirme yapmaları bu çalışmamızın başarıyla sonuçlanması için son derece önemli işlerdi. Bu vesileyle, İstanbul'da **Cansel, Öykü Ay, Deniz Tunç'a**; İzmir'de **Gülçin, Seval, Neslihan, Demet Yanardağ ve Çiğdem'e**; Bursa'da **Arna Narin'e**; Diyarbakır'da **Öykü Sezer'e**; İzmit'te **Berna, Sevgi ve Seçil Kardelen'e**; Antalya'da **Pakize'ye**; Mersin'de **Ece, Yağmur ve Esmeray'a**; Gaziantep'te **Serra Can, Tansel, Hayal ve Giray'a**; Eskişehir'de **Eylül'e** çok teşekkür ediyoruz.

Bu çalışmadaki bulguların ortaya çıkmasına vesile olan, yürüttüğümüz anket çalışmasının uygulanması sürecindeki bütün emekleri dolayısıyla başta **Belgin Çelik** olmak üzere, **Serra Can, Mine Egbatan, İlker Güzelcik, Eylül Yıldız** ve **Arna Narin'e** çok teşekkür ediyoruz.

Anketlerin istatistiksel analizinin yapılması noktasında sunmuş olduğu önemli katkıdan dolayı **İlker Güzelcik'e** sonsuz teşekkürlerimizi iletiyoruz. Aynı şekilde, çalışma sürecinde kullanmış olduğumuz anketin geliştirilmesi sürecindeki teknik desteği için de kendisine teşekkür ediyoruz.

Yayının tasarım ve mizanpajının yapılması sürecinde, gece gündüz demeden çalışan ve bu çalışmanın elinizde tuttuğunuz yayına dönüşmesine önemli katkı sunan, derneğimizin bütün tasarım işlerine gönülden katkı sunan **Gülçin Arda**'ya teşekkür borç biliriz.

Son olarak, "*Türkiye'de Trans Kadın Seks İşçilerine Yönelik Şiddetin Haritalanması ve Hukuki Destek Projesi*" kapsamında bu yayının hazırlanmasına sundukları finansal destekten dolayı **İsveç İstanbul Başkonsolosluğu**'na, **Açık Toplum Vakfı**'na ve **Hollanda Büyükelçiliği**'ne teşekkür ediyoruz.

Kemal Ördok

Dernek YK Başkanı

KIRMIZI ŞEMSİYE Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği

GİRİŞ

Bu çalışma, trans kadın seks işçilerini hedef alan ve çeşitli biçimlerde ortaya çıkan şiddetin bir portresini çizmektedir. Şiddetin toplumun genelini hedef alan hali ile trans kadın seks işçilerini hedef alan hali arasındaki belirgin farklara odaklanan bu çalışma, bir yandan da bu şiddetin hangi toplumsal dinamiklerle daha da güçlendiğini ve failerin hangi yöntemleri kullanarak şiddeti sürekli kıldığını gözler önüne sermektedir.

Çalışma boyunca trans kadın seks işçilerine yönelik şiddetin türleri, mağdurların içinde buldukları sosyo-ekonomik koşullar, şiddeti doğuran etmenler, şiddet uygulayıcılarının özellikleri, devletin belirgin şiddet döngüsü içindeki rolü, şiddete karşı bugüne dek hangi yöntemlerle mücadele edildiği, şiddet mağduru trans kadın seks işçilerinin hayatlarını kaplayan şiddet karşısındaki ihtiyaçları ve taleplerini incelemekteyiz.

Özellikle 1990'ların başından itibaren daha da görünür olmaya başlayan Türkiyeli LGBTİ'ler (lezbiyen, gey, biseksüel, trans ve interseks) arasında translar, çeşitli sebeplerden dolayı toplumsal algıya daha belirgin şekilde yerleşmiştir. Trans kadınlar özelinde görünür olan trans kimlikler, olumsuz birtakım etiketler ile damgalanmış, toplumun çeperlerine itilmiştir. Uyuşturucu kullanımı, hırsızlık, 'fuhuş', cinayetler ve diğer bazı "kriminal" olgularla eşleştirilen trans kadınlar, toplum içerisinde zaten bulamadıkları yeri, her türlü baskı ve şiddetin olduğu "yeraltı" ortamlarda bulmaya gayret etmiştir.

Küçük yaşlardan itibaren trans kimlikleri dolayısıyla aile üyeleri veya akranları tarafından sürekli ve sistematik şekilde dışlanan trans kadınların önemli bir kısmı, sürekli şekilde ailelerinden ve arkadaşlarından kopma veya koparıma dinamiğini tecrübe etmektedir. Bu süreç, okul hayatlarında maruz kaldıkları damgalanma ve ayrımcılık pratikleri ile pekiştirilmektedir. Birçok trans kadın, küçük yaşlarından itibaren ya buldukları şehirden ve dolayısıyla aileleri, arkadaşları ve okul hayatlarından 'kaçmakta' veya büyük bir şehirde yaşıyorlarsa bile, etraflarındaki 'yakınları'ndan gizlenerek zor bir hayata adım atmaktadır.

Kendilerini buldukları bedende mutlu veya rahat hissetmeyen birçok trans kadın, "*feminen*" tavırları, üzerlerine geçirdikleri kadın giysileri, izledikleri ve özendikleri TV karakterleri sebepleriyle aile üyelerinden veya akranlarından tehdit görmekte veya öldürülmektedir. Kendilerini tanımlama sürecinde yaşadıkları psikolojik travmalara ek olarak, en "*yakın*"larındaki insanlar tarafından küçümsenmekte, dalga geçilmekte, tehdit edilmekte ve şiddetin göbeğine itilmektedir.

Trans kadınlar ya kendileri gibi trans olan bir mahalle arkadaşları ile büyük bir ile göç etmekte ya da evden kaçıp aileleri ile aynı ilde fakat gizli saklı bir hayata adım atmaktadır. Bu grubun üyeleri, bir yandan kendileri gibi ailesinden kaçmış transların intihar veya cinayet haberini alırken bir yandan da yeni adım attıkları hayatın her dakikasına gizlenmiş şiddet örüntüleri ile mücadeleye devam etmektedir.

Aile ile ilişkileri kopmuş, eğitim hayatları sona ermiş, yaptıkları iş başvuruları reddedilmiş birçok trans kadın, diğer trans kadınların

son çare olarak tercih ettiği seks endüstrisine girmek durumunda kalmaktadır. Kendilerine yaşama şansı tanınan tek sektör, seks işçiliği sektörüdür.

Seks işçiliği, her türlü kriminalizasyon ile süslenmiş bir alandır. Damgalanma, toplumsal dışlanma, ayrımcılık ve şiddetin iliklere kadar hissedildiği bu alanda trans kadın seks işçileri, kendilerine savunma stratejileri geliştirip hayata tutunmaya çalışmaktadır. Devletin yasalar ve uygulamalar ile sürekli şekilde hedef aldığı bu alanda çalışan işçiler, trans olunca şiddetin boyutu da şekilleri de değişebilmektedir. Trans kadınlar seks işçiliği yaparken, bir yandan seks işçisi oldukları için mağdur olurken, diğer yandan trans kimlikleri dolayısıyla mağdur olmaktadır. Transfobi ile "orospufobi"¹ bir araya gelerek şiddeti yönlendirdiği trans kadın seks işçileri, ötekileştirmenin ağır bir biçimini tecrübe etmektedir.

Türkiye’de seks işçisi olmak zordur. Öncelikle, seks işçisi demek, "suçlu" demektir. Her ne kadar yasalar bunu bu şekilde tanımlamamış olsalar da, devletin seks işçilerine yönelik uygulamaları ile toplumsal algı bu yöndedir. Seks işçileri "suçlu" olmanın ötesinde aynı zamanda "günahkar"dır. Dini değerler üzerinden örülmüş bir toplumsal algı, seks işçilerini toplum düzenine zarar veren, toplumsal değerleri aşındıran ve toplumu "kirleten" varlıklar olarak görmektedir. Devletin uygulamalarına da baktığımızda, bu algının hangi şekillerde uygulamalara yansıdığını ve seks işçilerine yönelik ne boyutta hak ihlali yarattığını görebilmekteyiz.

1 Orospufobi kavramı, seks işçileri hakları savunucularının, seks işçilerine yönelik toplumsal veya kişisel öfke ve nefretin temel motivasyonunu ifade etmek amacıyla kullanılan bir kavramdır.

Seks işçiliği yapmak için atılan her türlü adımın doğrudan yasalarla veya dolaylı yoldan çeşitli uygulamalarla kriminalize edildiği Türkiye’de, trans kadın olmak ve bir de seks işçiliği yapmak birçok yönden çeşitli zorlukları beraberinde getirmektedir. Seks işçilerine atfedilen her türlü olumsuzluk, doğrudan trans kadınlara da atfedilmektedir. “Ahlaksızlık” ve benzeri kavramlar üzerinden ötekileştirilen her iki kimlik de, toplumsal öfkenin mağdurları halindedir. Trans kadın olmak doğrudan “seks işçisi” olmak olarak algılanabilmektedir. Daha çok cinsiyet geçiş operasyonunu gerçekleştirmemiş trans kadınlar için kullanılan “travesti” kavramı, bir kimlik ifade etmekten çok seks işçiliği yapan trans kadınları ifade etmek için kullanılmaktadır². Cinsiyet geçiş operasyonunu gerçekleştirmemiş bir trans kadın seks işçiliği yapmıyor olsa dahi, toplum bu gruptan kişileri seks işçiliğine o derece iliştiirmiştir ki, otomatik olarak trans kadın eşittir seks işçisi algısı oluşmaktadır.

Damgalanma ve toplumsal dışlanma pratiklerini tecrübe eden trans kadın seks işçileri bir yandan da her türlü alanda ayrımcılık ile karşılaşmaktadır. Eğitim, istihdam, sağlık, barınma, ulaşım, adalete erişim ve benzeri birçok alanda ayrımcı muamele ile karşılaşan trans kadınlar, bir yandan da toplumsal öfkenin hedefi haline gelmektedir. Nefret söylemi ve nefret suçlarının “doğal” mağ-

2 2010’da Ankara’da Bağlar Caddesi üzerinde polis tarafından keyfi şekilde aracı durdurulan trans kadın seks işçisi, kendisini durduran polise suçunun ne olduğunu sorduğunda aldığı yanıt, “travestilik yapıyorsun!” olmuştur. “Travesti” her ne kadar bir cinsel kimliği ifade etmek amacıyla kullanılan bir kavram olsa da, yetkililer ve toplumun geneli, bunu seks işçiliği yapan trans kadınları doğrudan tanımlayan bir kavram olarak kullanılmaktadır. Bu kullanım şekli, seks işçiliği yapsın veya yapmasın, bütün trans kadınları “potansiyel suçlu” olarak damgalayan bir yaklaşımın ifadesidir. Kaldı ki, seks işçiliği yapmak da günümüz yasaları gereği, suç değildir.

durları olarak algılanabilen trans kadın seks işçileri, sürekli şekilde fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddetle karşılaşmaktadır. Yoğun şiddet, cinayetleri de beraberinde getirmektedir. Birçoğu nefret saiki ile işlenmiş olan trans cinayetleri, trans kadın seks işçileri için bir karabasan olarak varlığını sürdürmektedir.

Şiddet, trans kadın seks işçilerini sadece tekil şahıslar olarak hedef almamakta, aynı zamanda trans kadın seks işçilerini grup olarak da hedef almaktadır. Geçmişte Ülker Sokak, Eryaman, Avcılar Meis Sitesi ve benzeri yerlerde kendini gösteren toplumsal öfke ile bezenmiş linç girişimleri, trans kadın seks işçilerine bir mesaj göndermekte ve onların “*temizlenmesi*” için her yolun kullanılabileceğini ifade etmektedir.

Ayrımcılık ve şiddet vakalarının önemli bir kısmı, kolluk kuvvetlerinin uygulamaları esnasında ortaya çıkmaktadır. Trans kadın seks işçileri, yaptıkları iş dolayısıyla sürekli olarak polis ile karşılaşmakta ve keyfi muamele ile taciz edilmektedir. Seks işçiliğini çevreleyen mevzuatın da teşvik edici yönlerinden cesaret alan kolluk kuvvetleri, nerede çalışırlarsa çalışsınlar, trans kadın seks işçilerine yönelik hukuksuz ve keyfi bir şekilde rahatsız edilmekte ve birtakım hakları gasp edilmektedir. Birçok trans kadın seks işçisi keyfi şekilde yazılan idari para cezaları, ev mühürlemeleri, keyfi gözaltılar, haklarında polis tarafından yapılan suç duyuruları, kötü muamele ve işkence vakaları ile linç edilmektedir.

Trans kadın seks işçilerine yönelen her türlü hak ihlali karşısında mağdurlar, adalete erişimde ciddi sıkıntılar ile karşılaşmaktadır. Gerçekleşen şiddet eylemleri veya ayrımcı muamele örnekleri sonrasında karakollar veya savcılıklar nezdinde yapılan suç duyuruları

birçok vakada da tanık olunduğu gibi ya ciddiye alınmamaktadır ya da davaya dönüşse bile failer gerektiği gibi cezalandırılmaktadır. Failin kolluk kuvvetlerinden şahıslar olması durumunda ise, mağdurlar kendilerine karşı açılan davalarla yıldırılmakta ve ikinci bir defa mağdur olmaktadır. Duruşmalar esnasında mağdur trans kadın seks işçilerinin karşılaştığı önyargılı tutum ve adil olmayan yargılama biçimleri, bu grubun adalete olan güvenini sarsmakta ve maruz kalınan hak ihlalleri sonrasında adalete başvurma ihtimalleri azalmaktadır. Cezasızlık, trans kadın seks işçilerini maruz kaldıkları birçok farklı türdeki hak ihlaline karşı savunmasız hale getirmekte, başka birçok hak ihlalinin de bu grubu yeniden hedef almasının yolunu açmaktadır.

Trans kadın seks işçilerini hedef alan sistematik şiddet karşısında adalet mekanizmalarına erişimde yaşanan sorunlar eklendiğinde, şiddetin önlenmesi veya şiddet mağduru trans kadın seks işçilerinin şiddete karşı korunması mümkün olmaktan çıkmaktadır. Türkiye Hükümeti'nin, uzun yıllardan bu yana LGBTİ ve seks işçileri hareketinden kendilerine iletilen yasal ve fiili korunma taleplerini sürekli şekilde görmezden gelmesi, bahsedilen sorun alanlarını genişletmektedir. Trans kadın seks işçilerinin ayrımcılık, şiddet ve nefret suçlarına karşı korunmaları veya seks işçisi olmaları üzerinden seks işçiliği mevzuatı ve bu alana yönelik uygulamalar sonucunda daha fazla hak ihlalinin mağduru olmaktan çıkmaları için Hükümet'e iletilen taleplerin sistematik şekilde görmezden gelinmesi ciddi bir sorun teşkil etmektedir. Bütün bu görmezden gelme süreci içerisinde Türkiye Hükümeti'nin aynı zamanda uluslararası sözleşmeler veya bulunduğu taahhütleri de yok saydığını ve ihlal ettiğini iddia edebiliriz.

YAYININ YAPISI

Yayın içerisinde, yukarıda saydığımız bütün sorun alanlarına değinen çeşitli bölümler bulunmaktadır.

Metodoloji bölümünde, bu yayının hazırlanmasına zemin oluşturan anket çalışması ve yüz yüze derinlemesine görüşmelerin hangi koşullarda ve nasıl gerçekleştirildiği, bu süreçte karşılaşılan sorunların neler olduğu ve bu raporun nasıl bir yaklaşım ile hazırlandığına dair bilgiler sunulmaktadır.

Sonraki bölümde, anket katılımcılarının demografik bilgilerine yer vermekteyiz. Bu bölümde, görüştüğümüz grubun yaş, cinsiyet kimliği, gelir durumu, herhangi bir sosyal güvencelerinin olup olmadığı, başka bir iş yapıp yapmadıkları, medeni durumları, herhangi bir partnerlerinin olup olmadığı, eğitim durumu, yaşadıkları bölge, birlikte yaşadıkları kişiler ve benzeri bilgilere yer verilmektedir.

Bir sonraki bölümde, anket çalışması ve yüz yüze görüşmeler üzerinden elde edilen veriler, medya taraması, bugüne dek trans kadınlara yönelik şiddet konusunda gerçekleştirilmiş çalışmalar ile seks işçilerinin genel insan hakları durumu noktasında hazırlanmış yayınlar üzerinden trans kadın seks işçilerine yönelik şiddetin genel bir tablosu sunulmaktadır. Bu kapsamda, translar ve seks işçilerini çevreleyen mevzuat ve uygulamalar ile bunların trans kadın seks işçilerine yönelik şiddete etkisi; devlet kaynaklı şiddet, toplumsal transfobi ve orospufobi kaynaklı şiddet eylemleri ve nefret suçları, trans kadın seks işçileri grupları içerisinde ortaya

ıkan Şiddet deneyimleri ile Şiddet mağduru trans kadın seks işçilerinin adalet mekanizmalarına erişimde yaşadıkları sorunlar ele alınmaktadır.

Son bölümde ise, trans kadın seks işçilerine yönelik Şiddet türlerinin ortadan kaldırılması noktasında trans kadın seks işçilerinin ihtiyaç ve taleplerinin neler olduğuna dair bir liste sunulmaktadır.

METODOLOJİ

Bu yayının hazırlanması süreci, Kırmızı Şemsiye ile Türkiye'nin 10 ilinde yaşayan trans kadın seks işçilerinin ortak iradesi ve çabası ile desteklenmiştir. Kırmızı Şemsiye olarak, bugüne dek ürettiğimiz çalışmalarda olduğu gibi, bu çalışmanın tasarlanması ve uygulanması sürecinde, konunun asıl özneleri olan seks işçileri ile sürekli olarak irtibatta kalınmış ve öznelerin fikirleri ve önerileri doğrultusunda bu çalışma başarı ile gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın tasarlanması sürecinde, Kırmızı Şemsiye çalışanları olarak, Türkiye'nin 10 ilinden farklı trans kadın seks işçilerine ulaşılmış ve çalışmanın ne şekilde tasarlanmasının kendilerinin sorun, ihtiyaç ve taleplerini gündeme taşınmasında fayda sağlayacağı sorulmuştur. Sunulan fikir ve öneriler ışığında anketlerin yapısı belirlenmiştir.

Anketlerin oluşturulması sürecinde, daha önce anket çalışmalarına katılmış veya saha çalışmalarında anket uygulamış kişi ve akademisyenler ile görüşüldü, teknik bir bakış açısıyla anketlerin değerlendirilmesi istenmiştir. Taslak halindeki anketler, trans kadın seks işçilerine uygulanmış ve eksiklikler veya birtakım hatalar bu denemeler üzerinden düzeltilmiştir. Bütün bu denemeler sonrasında alana inilmiştir.

Anketlerin uygulanması sürecinde, anketör olarak bu çalışmaya destek sunan kişilerin teknik açıdan anketlerin ne şekilde uygulanacağına dair eğitilmesine önem verilmiştir. Kırmızı Şemsiye, alandan kişilerin bu ve benzeri çalışmalarda aktif rol almasına ve

kapasitelerinin güçlendirilmesine önem vermektedir. Dolayısıyla, anketleri uygulayacak kişilerin dernek üyelerimiz ve bizzat trans kadın seks işçileri arasından seçilmesine de özen gösterilmiştir. Her ne kadar hedef grup içerisinde olmayan ancak üyelerimizden olan kişilerden de anketör olarak faydalanılsa da, asıl ağırlık bizzat trans kadın seks işçilerine verilmiş ve onların alana inmesi sağlanmıştır.

Hangi illerde anket ve yüz yüze görüşmelerin gerçekleştirileceği, bahsedilen iller içerisinde hangi semtlerde veya bölgelerde trans kadın seks işçilerine ulaşılabileceği konusunda da bir ön çalışma yürütülmüştür. Öncelikle, proje ekibi, trans kadın seks işçilerinin yoğun olarak yaşadığı illeri tespit etmiştir. Bu illerde yaşayan ve derneğimiz ile irtibat halinde olan trans kadın seks işçileri ile irtibata geçilmiş ve çalışmadan bahsedilmiştir. Bu irtibat sayesinde, bahsedilen illere gidilmeden önce, hangi semt veya bölgelerin ziyaret edileceği, temsil gücü açısından kaç kişiyle görüşülmesinin önemli olacağına dair bir çalışma yürütülmüştür.

İllerde, farklı semt veya bölgelerden, farklı mekanlarda seks işçiliği yapan trans kadın seks işçileri ile görüşülmüştür. Sokakta veya caddelerde müşteri arayan, genelevlerde çalışan, İnternet üzerinden müşteri bulan ve kendi evlerinde seks işçiliği yapan, klüp/bar/pavyonlarda çalışan trans kadın seks işçilerine ulaşılmıştır.

Çalışmanın amacı toplamda 10 ildeki trans kadın seks işçilerine ulaşmaktır. Bu iller, İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya, Mersin, Gaziantep, Diyarbakır, Eskişehir, Bursa ve İzmit'tir. Ancak, Ankara'da yaptığımız görüşmeler esnasında Sivas'ta yaşayan ancak Ankara'ya kısa süreliğine gelip çalışmakta olan bir trans

kadın seks işçisi ile de görüşülmüştür.

Gerçekleştirdiğimiz anket çalışması kapsamında Türkiye'nin 11 ilinden toplamda 233 trans kadın seks işçisi ile görüşülmüştür. İller dikkate alındığında görüşülen kişi sayısı şu şekildedir: İstanbul (67), Ankara (43), Antalya (29), Gaziantep (22), Bursa (20), İzmir (16), Eskişehir (12), Mersin (9), Diyarbakır (7), İzmit (7), Sivas (1).

Anket çalışması yoğunlukla, ziyaret edilen semt veya bölgedeki trans kadın seks işçilerinin bir veya birkaçının evi ziyaret edilerek veya trans kadın seks işçilerinin yoğunlukla uğradıkları park, restoran ve benzeri mekanlarda gerçekleştirilmiştir. Çoğu kez, trans kadınların çoğuna kısa süre içerisinde ulaşabilmek amacıyla, illerdeki iletişim kişileri aracılığı ile o semt veya bölgedeki trans kadın seks işçileri mobilize edilmiş ve ev toplantıları gerçekleştirilmiştir. Anket çalışması tamamlandıktan sonra, Kırmızı Şemsiye'nin yayınladığı "*Seks İşçileri İçin Hak İhlallerine Karşı Önemli Bilgiler Broşürü*" ile "*Hukuki Destek Duyuru Broşürü*" trans kadın seks işçilerine dağıtılmıştır. Bu broşürler üzerinden, herhangi bir hak ihlali sonrasında mağdurların neler yapması gerektiği, hangi mekanizmalara ne şekilde erişmeleri gerektiğine dair bilgilendirmeler proje ekibi tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, ulaşılan 300 civarındaki trans kadın seks işçisine toplamda 500 broşür dağıtılmıştır.

Anket çalışmasına ek olarak, toplamda 20 trans kadın seks işçisi ile yüz yüze derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. İller dikkate alındığında, gerçekleştirilen yüz yüze derinlemesine görüşme sayısı şu şekildedir: İstanbul (3), Ankara (4), Antalya (1), Gaziantep (2), Bursa (2), İzmir (2), Eskişehir (1), Mersin (2), Diyarbakır (2), Sivas (1).

Yüz yüze gerçekleştirilen derinlemesine görüşmeler, görüşülen trans kadın seks işçilerinin kendi evlerinde gerçekleştirilmiştir. Bazı trans kadın seks işçileri ile yapılan görüşmeler, kendi arkadaşlarının evinde ancak sadece görüşmeci ile görüşülen kişinin olduğu ortamlarda gerçekleştirilmiştir.

Gerçekleştirilen alan çalışması esnasında bazı sınırlılıklar da ortaya çıkmıştır. Bunlardan ilki, gerçekleştirilen il ziyaretlerinin sürelerinin görece kısa olmasıdır. Proje kapsamında proje ekibine sağlanmış olan finansmanın bu süreler ölçüsünde olması, daha uzun süre bahsedilen illerde kalınmasını sınırlamıştır. Buna ek olarak, her ne kadar 233 trans kadın seks işçisi ile görüşme yapılmış olsa da, toplamda il ziyaretlerimizde 300 civarında trans kadın seks işçisine ulaşılmıştır. Ulaşılan kişilerin önemli bir kısmı, çeşitli sebeplerden dolayı proje ekibi ile anket çalışmasına katılmak istememiştir. Bu sebepler şunlardır: a) Daha önce hiçbir benzer çalışmaya katılmamış olmaları ve bu çalışmanın kendi görünürlükleri ile ilgili bir sınırlı doğuracağına dair ortaya çıkan yanlış inanış, b) Daha önce çeşitli sivil toplum kuruluşları ile benzer çalışmalara katılmış olan trans kadın seks işçilerinin, bu derneklerin çalışmalarının kendileri için herhangi bir fayda sağlamadığını düşünmeleri³, c) Birçok trans kadın seks işçisinin alan araştırması yapılan süre içerisinde yoğun olmaları veya başka illere gitmiş ve oralarda çalışıyor olmaları, d) Birçok trans kadın seks işçisinin bu ve benzeri çalışmaların ortaya çıkaracağı verilerin kendi hayat koşullarını düzeltme potansiyeli konusundaki bilgi eksiklikleri.

3 Anket yapmak amacıyla kendisiyle görüştüğümüz Z. Ankete katılmayı reddederek şunu ifade etmiştir: "Ankete katılsam ne olacak, değişen ne oldu sanki bugüne kadar? Bir şey değişmedi, faydası yok." Ağustos 2014, İzmir.

Gerçekleştirilen anket çalışması ve yüz yüze derinlemesine görüşmeler Haziran – Eylül 2014 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın yaz ayları süresince gerçekleştirilmesi ve yaz aylarında birçok trans kadının kendi illerinden süreli olarak Antalya, Muğla, Mersin, İzmir gibi illere gitmeleri sebebiyle, normalde ulaşabileceğimiz trans kadın seks işçisi sayısından daha az sayıda kişiye ulaşılmıştır. Bu durum da gerçekleştirilen çalışmanın sınırlılıklarından bir tanesini oluşturmaktadır.

Anket çalışmasının gerçekleştirilmesinde yaşanan sorunlardan bir tanesi de, farklı illerde erişilmeye çalışılan trans kadın seks işçilerinin konuya uzak olmaları ve de içinde buldukları sektörün doğası gereği "*kriminal*" bazı ağlar ile birlikte hareket etmeleri olmuştur. Kendisine ulaştığımız bir trans kadın seks işçisinin şu ifadesi durumu daha iyi açıklamaktadır: "*Bu ortama bence girmeyin, size pek iyi davranmayabilirler. Başlarındaki patron sıkıntı yaratabilir sizi başka bir şey sanıp...*"⁴

Gerçekleştirilen alan çalışmasına ek olarak, bugüne dek Türkiye'deki LGBTİ ve diğer sivil toplum kuruluşlarının üretmiş oldukları raporlar, tanıklık aktarımları, etkinlik sonrası yayınlar, röportaj kitapları ve benzeri her türlü belge taranmıştır. Aynı şekilde, trans kadın seks işçilerine yönelik şiddet ile ilgili son dönemde medyaya yansıyan haberler araştırılmıştır. Ek olarak, uluslararası kurum ve kuruluşların Türkiye'de trans kadın seks işçilerini hedef alan hak ihlalleri ile ilgili yayınlamış oldukları raporlar incelenmiştir. Son olarak, transları ve seks işçilerini çevreleyen yasal mevzuat ve fiili uygulamalar noktasında tarama yapılmıştır.

4 S. ile görüşme, Ağustos 2014, İzmir.

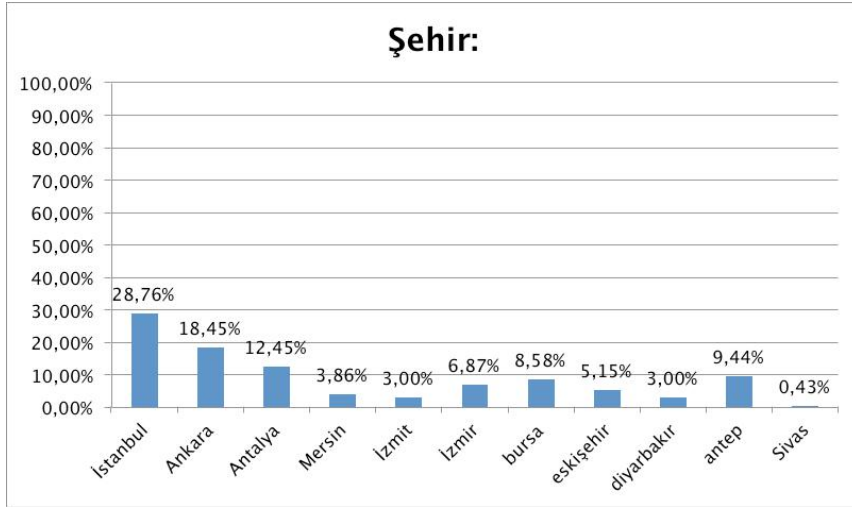
Bütün bu alan çalışması, medya taraması ve literatür araştırmasına ek olarak Kırmızı Şemsiye'nin yürüttüğü "*Türkiye'de Trans Kadın Seks İşçilerine Yönelik Şiddetin Haritalanması ve Hukuki Destek Projesi*" kapsamında mağdur trans kadın seks işçilerine sunmuş olduğu hukuki destek kapsamındaki vaka raporları da incelenmiştir. Bu vaka raporları üzerinden, hukuki destek sunan avukatlar ile görüşülmüştür. Aynı şekilde, Kırmızı Şemsiye'nin Transgender Europe ile Ocak 2014'ten bu yana ortaklık içerisinde yürütmekte olduğu "*Doğu Avrupa'da Translara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Projesi*" kapsamında Kırmızı Şemsiye'nin izleyip raporladığı şiddet vakaları da incelenmiştir.

DEMOGRAFİK BİLGİLER

Türkiye'nin sadece birkaç büyük ili ile anılan trans kadın seks işçileri, son 10 yıldan bu yana geleneksel olarak eşleştirildikleri İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya, Bursa gibi birkaç ilin dışındaki illerde de yoğun olarak yaşamaya başlamıştır. Artık Türkiye'nin hemen her ilinde trans kadın seks işçilerinin varlığından bahsedilmektedir. Bu durumun birçok sebebi vardır. Bu sebeplerden ilki, trans kadın seks işçilerinin son yıllarda görünürlüklerinin artmasıdır. Artan görünürlük, çoğu durumda toplumsal tepkiyi doğursa da, trans kadın seks işçileri bunları göze almakta ve birçok başka ilde yaşamaya devam etmektedir. Bir diğer sebep, büyük illerde görünürlüğü ve sayısı artan trans kadın seks işçilerinin seks endüstrisi içerisinde kendilerine düşen ekonomik gelirin payının düşmesidir. Artan görünürlük ve sayı, trans kadın seks işçilerinin müşteri kaybetmesine veya kendilerini tercih edebilecek yeni müşterilerin sayısının azalmasına sebep olmaktadır. Artık sadece "*çok güzel*" veya "*iş yapabilen*" trans kadın seks işçileri uzun süredir buldukları illerde - eskisi gibi olmasa da - barınabilecek düzeyde gelir elde etmektedir.

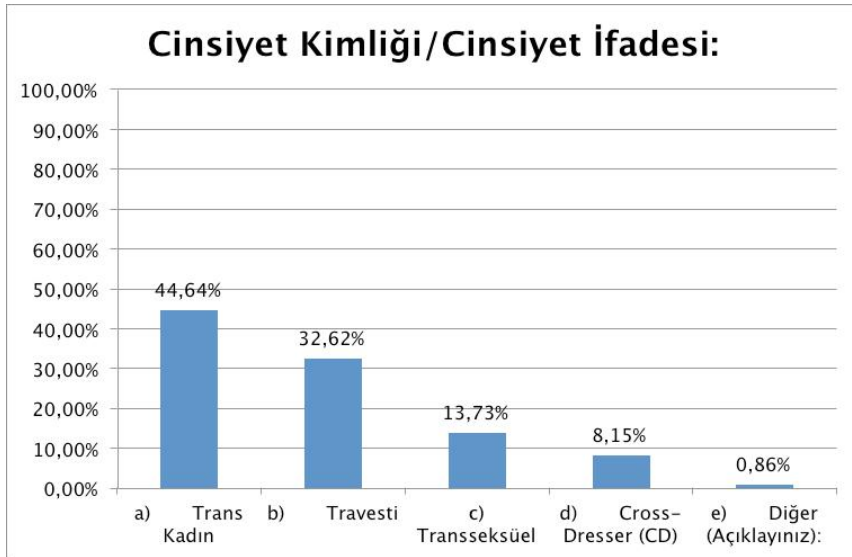
Son yıllarda trans kadın seks işçilerinin elde ettikleri gelir düzeyinin azalması, birçok trans kadın seks işçisinin süreli olarak başka illere gitmelerine vesile olmaktadır. Birkaç aylığına başka illere giden trans kadın seks işçileri, bu illerdeki çalışmaları karşılığında, kendi illerinde elde edemedikleri geliri elde etmekte ve bu şekilde yaşam mücadelesi vermektedir. Eskiden büyük illere akın eden trans kadın seks işçilerinin, değişen toplumsal ve ekonomik koşullar sebebiyle artık küçük illere akın ettiği bir gerçektir.

Trans kadın seks işçilerinin önemli bir kısmı, yaz ayları süresince nüfusun arttığı Antalya, Muğla, Mersin, İzmir ve benzeri illere giderek ekonomik durumlarını düzeltmeye veya kendi illerinde azalan müşteri sayısını yeniden kazanmaya çalışmaktadır. Bir tür mevsimlik işçi olarak da görülebilecek olan trans kadın seks işçileri, bu şekilde son yıllarda ekonomik gelirden kendilerine düşen payın azalması karşısında bir savunma stratejisi olarak süreli göçü kullanmaktadır.

Bu çalışma kapsamında toplamda 233 trans kadın seks işçisine ulaşılmıştır. Ulaşılan trans kadın seks işçileri şu illerdendir: İstanbul (67), Ankara (43), Antalya (29), Gaziantep (22), Bursa (20), İzmir (16), Eskişehir (12), Mersin (9), Diyarbakır (7), İzmit (7) ve Sivas (1). Katılımcıların % 28,76'sı İstanbul'dan, % 18,45'i Ankara'dan, % 12,45'i Antalya'dan, % 9,44'ü Gaziantep'ten, % 8,58'i Bursa'dan, % 6,87'si İzmir'den, % 5,15'i Eskişehir'den, % 3,86'sı Mersin'den, % 3'sü Diyarbakır'dan ve yine % 3'ü İzmit'ten ve % 0,43'ü Sivas'tandır.

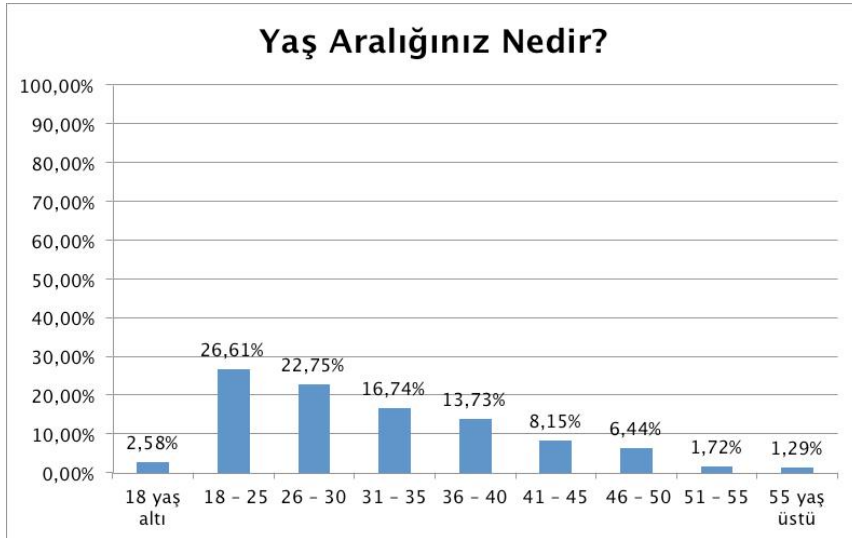
Anket katılımcılarına anket dahilinde, kendi cinsiyet kimliklerini ne şekilde ifade ettiklerine dair bir soru sorulmuştur. Ankette verilen şıkların hemen hepsi birbiri ile kesişen anlamlar içeren kavramlardır: trans kadın, travesti, transseksüel, cross-dresser (CD) ve diğer. Bu şıkların verilmesindeki amaç, birbirleri ile kesişen anlamlara sahip olsalar da, katılımcıların kendi cinsel kimlikleri için hangi kavramı kullanmayı tercih ettiklerine dair bize bir fikir sunmasıdır.

Katılımcıların % 44,64'ü kendini trans kadın, % 32,62'si travesti, % 13,73'ü transseksüel, % 8,15'i cross-dresser (CD) olarak tanımlamaktadır. Katılımcıların % 0,86'lık küçük bir bölümü kendini "diğer" şikkını işaretleyerek "cinsiyetsiz" olarak tanımlamıştır. Görüldüğü üzere, katılımcıların yarıya yakını kendini, son yıllarda daha sık şekilde trans kadın toplumu tarafından kullanılmaya başlanan "trans kadın" kavramı ile ifade etmektedir. 76 kişi kendini daha çok tıbbi müdahale kıstası üzerinden "travesti" ve 32 kişi de yine cinsiyet geçiş operasyonunu gerçekleştirmiş oldukları için "transseksü-

el" olarak tanımlamıştır. Katılımcıların 19'u, gündelik hayatlarında "erkek görünümünde" olduklarını, ancak kendilerini kadın olarak hissettiklerini ve seks işçiliği yaparken "kadın giysileri ile hizmet verdiklerini" ifade etmiştir. Bu katılımcılar, gündelik hayatlarında neden "erkek görünümünde" olduklarına dair ise, toplumsal sebepler açıklamasını getirmektedir. Kendini "cross-dresser (CD)" olarak tanımlayan bir katılımcı şunu ifade etmiştir: "Gündelik yaşamımda erkek görüntüsündeyim, çünkü benim iki tane çocuğum var. Onların karşısına travesti görüntüsünde çıkmak istemiyorum. Eski eşim beni biliyor ama bu görüntüyle çocuklarımla ilişki kuramam."⁵ Bir diğer katılımcı ise, "şu an CD'yim, çünkü henüz yaşım genç ve ailemle görüşüyorum. Onların beni kadın kılığında görmesini istemiyorum, hazır değilim,"⁶ demiştir.

Anket katılımcılarının yarıya yakını (% 49,36) 18 – 30 yaş aralığındadır. Katılımcıların % 2,58'si 18 yaşın altındadır. Toplam katılımcıların %45,06'sı 30 – 50 yaş aralığındayken, katılımcıların % 3,01'i 50 yaş üzerindedir.

5 G. ile görüşme, Haziran 2014, Ankara.

6 M. ile görüşme, Haziran 2014, Ankara.

Trans kadın seks işçileri, maruz kaldıkları şiddetin yoğunluğu sebebiyle genç yaşlarda vefat etmektedirler. Birçoğu sistematik şiddetin mağduru olan trans kadın seks işçileri ya öldürülmekte ya da intihar etmektedir. Bu sebeplerden dolayı, uzun süre yaşayabilen trans kadın seks işçilerinin sayısı azdır. 50 yaşın üzerinde olan trans kadın seks işçileri kendilerini “şanslı” addetmektedir. Siyah Pembe Üçgen İzmir aktivisti trans kadın seks işçisi Demet Yanardağ, bir röportajında, “*Translar hiçbir zaman eceliyle ölmezler. Genelde öldürülürüz,*” demiştir. Anket katılımcılarının sadece % 3,01’inin 50 yaşın üzerinde olmasının sebeplerinden biri de budur.

Katılımcılar arasındaki 6 kişinin 18 yaş altında olması trans kadınların hayatlarına dair önemli bir gerçeği gözler önüne sermektedir. Ailesi ile yaşamayan, ailesinden kaçmış veya ekonomik durumu iyi olmayan 18 yaş altındaki çocuk translar, küçük yaşlarından itibaren seks işçiliği ile karşılaşmaktadır. Translara yönelik aile veya arkadaş çevresindeki önyargılar ve şiddet, bu kişileri kendilerinden yaşça büyük trans kadın seks işçilerinin oluşturduğu ve çoğunlukla destek aldıkları sosyal ortama itmekte ve ekonomik zorunluluklar dolayısıyla seks işçiliği yapmak durumunda kalmaktadır. Anket çalışmasına katılan 6 kişi de bahsedilen bu koşullar dolayısıyla sektör içerisinde hayata tutunmaya çalışmaktadır.

7 “*Trans Bireyler Eceliyle Ölmüyor*”, Evrensel Gazetesi, 2013, <http://www.evrensel.net/haber/62209/trans-bireyler-eceliyle-olmuyor>

Anket katılımcılarına eğitim durumları ile ilgili soruya cevapları sorulduğunda, verilen cevaplar trans kadınların eğitim hayatlarında maruz kaldıkları ayrımcı muamele ile şiddeti gözler önüne serecek niteliktedir. Katılımcıların sadece % 13,30'u herhangi bir üniversiteden mezundur. Katılımcıların hiçbiri yüksek lisans veya daha üst bir düzeyde eğitim almamıştır. % 1,72'lik bir kesimin okuması – yazması yoktur. Toplamda % 36,06'lık bir kesim ilkokul, ortaokul, lise veya üniversiteden ayrılmak zorunda kalmıştır. Katılımcıların % 13,30'u ilkokul mezunu, % 6,87'si ortaokul mezunu, %28,76'sı lise mezunudur.

Katılımcılar arasında yer alan B., liseyi neden terk etmek durumunda kaldığını şu şekilde açıklamıştır: *"Ailemle sorunlarım ortaokul gibi başlamıştı. Kadınsı hareketlerim sebebiyle her önüne gelen benimle dalga geçiyordu. Benim de tersim terstir, bana laf atanı ben de tersliyordum. Susayım mı yani? Lisede artık her şey çığırından çıktı, ergen çağımdayım, ailemle kavgalıyım, ne ders dinleyebiliyorum*

*ne de arkadaşlarımla ilişkilerim iyi. Dayanamadım, okulu bıraktım.*¹⁸

Katılımcıların önemli bir kısmının hikayesi de B.'nin hikayesine benzerdir. Bazı trans kadın seks işçileri aile üyelerinden şiddet gördüğü için yaşadığı ili terk etmek zorunda kalırken, bazıları okulda cinsiyet kimlikleri dolayısıyla gördükleri baskı ve şiddetten yılarak eğitim hayatlarını bırakmak durumunda kalmaktadır. Giymek zorunda oldukları ve tercih etmedikleri okul kıyafetleri, okul arkadaşlarının taciz ve şiddeti, öğretmenlerin ve okul yönetiminin tacizi ve baskıları, aile üyelerinin bilgisizliği, ilgisizliği ve olumsuz tutum ve tavırları, okul çağındaki birçok trans kadının her yönden tecrübe ettikleri şiddet döngüsü sonrası eğitim hayatlarının sona ermesine sebep olmaktadır.

Katılımcılara, seks işçiliği dışında başka bir gelir kaynaklarının ve dolayısıyla işlerinin olup olmadığına dair de bir soru sorulmuştur. Katılımcıların sadece % 5,58'i bu soruya olumlu yanıt verirken, % 94,42'si olumsuz yanıt vermiştir. Diğer bir deyişle, katılımcıların

8 B. ile görüşme, Temmuz 2014, Bursa.

220'si, seks işçiliği dışında başka bir gelir kaynağına sahip değildir. Soruya olumlu yanıt veren kişiler, şu işlerle uğraştıklarını ve seks işçiliğine ek olarak gelir elde ettiklerini belirtmişlerdir: "proje yöneticiliği", "web tasarımı", "grafikerlik", "özel teşebbüs", "tekstil", "radyo sunuculuğu".

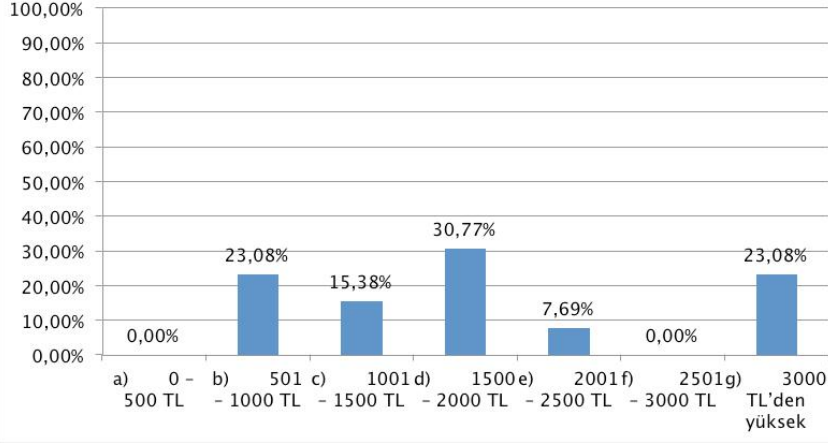
Transgender Europe'un (TGEU), Kırmızı Şemsiye ile ortaklık içerisinde Türkiye'deki translara yönelik anket çalışmasının analizi çerçevesinde elde ettiği ilk verilere göre⁹, görüşülen 86 trans kadının 75'i seks işçiliği yapmaktadır ve bu da toplam görüşülen trans kadın sayısının % 87'sine tekabül etmektedir.

Trans kadınların eğitim hayatlarında, eğitim hayatları sonrasında iş ararken veya herhangi bir işte çalışırken görüntüleri veya tavırlarından dolayı nasıl ayrımcılığa maruz kaldıklarına dair bir veriyi Lambdaistanbul'un İstanbul'da yaşayan trans kadınlar ile yaptığı bir araştırma sunmaktadır. Araştırmaya göre, katılımcı 90 trans kadına neden işten ayrıldıkları sorulduğunda, % 42'si zaten işten çıkarılacaklarına inandığı için, % 30'u işten çıkarıldıkları için, % 29'u terfi alamadıkları için ve % 24'ü istifa etmeye zorlandıkları için işten çıkarıldığını belirtti.¹⁰

9 Türkiye'nin İstanbul, Ankara, İzmir ve Eskişehir illerinde toplamda 109 trans kadın ve trans erkekle 2011 – 2012 yılları içerisinde gerçekleştirilen anket çalışmasının verilerine dayanan Türkiye Ülke Raporu 2015 yılı içerisinde Transgender Europe ve Kırmızı Şemsiye'nin ortak yayını olarak bastırılacaktır.

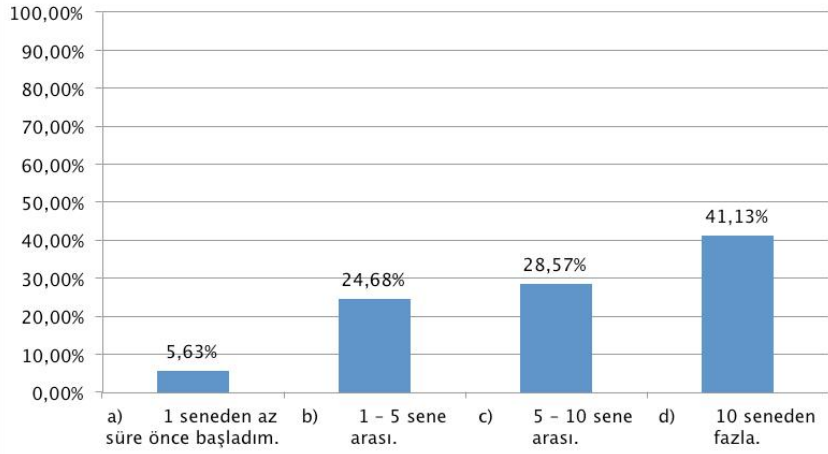
10 Lambdaistanbul LGBTİ Dayanışma Derneği. "İt İti Isırmaz: Bir Alan Araştırması – İstanbul'da Yaşayan Trans Kadınların Sorunları"(2010), sayfa 34.

Seks işçiliği dışındaki işinizden elde ettiğiniz aylık ortalama geliriniz nedir?

Trans kadın seks işçilerinin, seks işçiliği dışındaki işlerinden elde ettikleri gelir kendilerine sorulduğunda şu şekilde yanıtlar alınmıştır: Katılımcıların % 23,08'i 501 – 1000 TL arasında, % 15,38'i 1001 – 1500 TL arasında, % 30,77'si 1501 – 2000 TL arasında, % 7,69'u 2001 – 2500 TL arasında ve % 23,08'i de 3000 TL'den yüksek gelir elde etmektedir. Açıklıkla görüldüğü üzere, toplam katılımcıların çok küçük bir kesimi seks işçiliğine ek olarak başka bir işten ek gelir elde etmektedir.

Ne kadar zamandır seks işçiliği yapıyorsunuz?

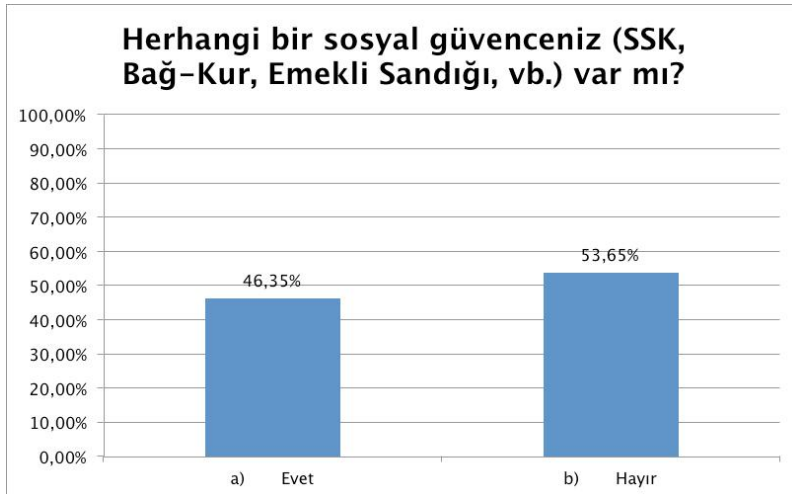
Katılımcıların önemli bir kesimi 10 seneden uzun süreden bu yana seks işçiliği yapmaktadır. Toplam katılımcıların % 41,13'ü 10 seneden fazla süredir bu sektördedir. Katılımcıların sadece % 5,63'ü 1 seneden az süre önce seks işçiliği yapmaya başladığını belirtmektedir. % 24,68 1 ile 5 sene arasında bir süredir bu işi yaptığını belirtirken, % 28,57 5 ile 10 sene arasında bir süredir seks işçiliği yaptığını belirtmiştir.

Anket katılımcılarının seks işçiliği üzerinden aylık olarak elde ettikleri gelire bakıldığında, her gelir grubundan seks işçisine ulaşıldığı iddia edilebilir. Katılımcıların yarısından fazlası (% 51,94) 2000 TL'den az gelir elde ettiğini belirtmiştir. Bu grup içerisinde % 1,72'lik bir kesim ayda en fazla 500 TL kazandıklarını belirtirken, % 14,59'luk bir kesim en fazla 1000 TL gelir elde ettiğini belirtmiştir. Bu veriler, görüşülen trans kadın seks işçilerinin toplamda % 16,31'lik bir kesiminin asgari ücret ve altında gelir elde ettiklerini göstermektedir. Ancak bu veri tartışılırken, dikkate alınması gereken başka bilgiler de mevcuttur. Trans kadın seks işçilerinin diğer

iş sahipleri ve trans olmayan vatandaşlar dikkate alındığında harcamalarının çok daha fazla olduğu bir gerçektir. Trans kadın seks işçileri, içinde buldukları piyasa dolayısıyla birçok başka harcamaları vardır. Bunlar; kozmetik ve kuaför harcamaları, estetik operasyon masrafları, kiraların trans kadın seks işçilerine yönelik ayrımcı uygulamalar sebebiyle diğer vatandaşların kiralarından daha yüksek ödenen kira masrafları, hukuki destek için avukat ödemeleri, seks işçiliğini çevreleyen mevzuat gereğince kolluk kuvvetlerinin sürekli olarak trans kadın seks işçilerinin evlerini mühürlemesi ve/veya idari para cezaları yazması sonucu ortaya çıkan ek masraflar, seks işçiliğinden elde edilen gelirin esnek olması ve sabit bir gelirden bahsedilememesi ve benzeri birçok sebeple ortaya çıkan ek harcamalardır. Dolayısıyla, ortalama bir vatandaş için asgari ücret birimi ne ise bir trans kadın seks işçisi için asgari ücret birimi o değildir. Trans kadın seks işçileri için asgari ücret tanımı yapılacaksa, ortalama bir vatandaşın asgari ücretinden çok daha fazla şekilde hesaplanarak yapılmalıdır.

Anket katılımcılarının toplamda % 30,04'ü 2000 – 3000 TL arasında aylık gelir elde ederken, katılımcıların % 18,03'ü 3000 TL'den fazla gelir elde etmektedir.

Trans kadın seks işçilerinin ekonomik durumlarının tespiti konusunda, önemli verilerden bir tanesi de sosyal herhangi bir güvencelerinin olup olmadığı meselesidir. Bu grubun üyeleri, diğer toplumsal grupların üyeleri ile kıyaslandığında daha fazla gelir elde ediyor gibi görünseler de, yukarıda dile getirilen birçok başka zorunlu ek harcama sebebiyle aslında hayatlarını zorluk içerisinde idame ettirmektedir. Bu ek harcamalar arasında sosyal güvence noktasındaki harcamalar da bulunmaktadır.

Katılımcıların neredeyse yarısından fazlasının (% 53,65) hiçbir sosyal güvencesi yoktur. Toplam katılımcıların sadece % 46,35'inin bir şekilde sosyal güvencesi bulunmaktadır. Hangi tür bir sosyal güvenceye sahip oldukları katılımcılara sorulduğunda, katılımcıların önemli bir kısmının Genel Sağlık Sigortası kapsamında isteğe bağlı sigortalılık sistemi üzerinden sağlık güvencesine sahip oldukları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, herhangi bir sosyal güvencesi olduğunu belirten trans kadın seks işçilerinin önemli bir kısmı sadece sağlık sigortası noktasında bir güvenceye sahiptir. Bir şirket, işletme veya STK'ya kayıtlı görünen veya çiftçi sigortası adı verilen sistem üzerinden kayıt yaptırıp primlerini ödeyen veya ailesi üzerinden emeklilik hakkı bulunan trans kadın seks işçilerinin sayısı oldukça azdır. Bu genel tabloya bakıldığında, seks işçiliğini kayıtdışı alanda yapmak zorunda kalan ve dolayısıyla herhangi bir sigortalı iş hakkı bulunmayan yüksek oranda trans kadın seks işçisi bulunduğu görülmektedir. Bu durum, trans kadın seks işçilerinin sosyal güvenceye erişim noktasında çok ciddi engellerle karşılaştıklarının göstergesidir.

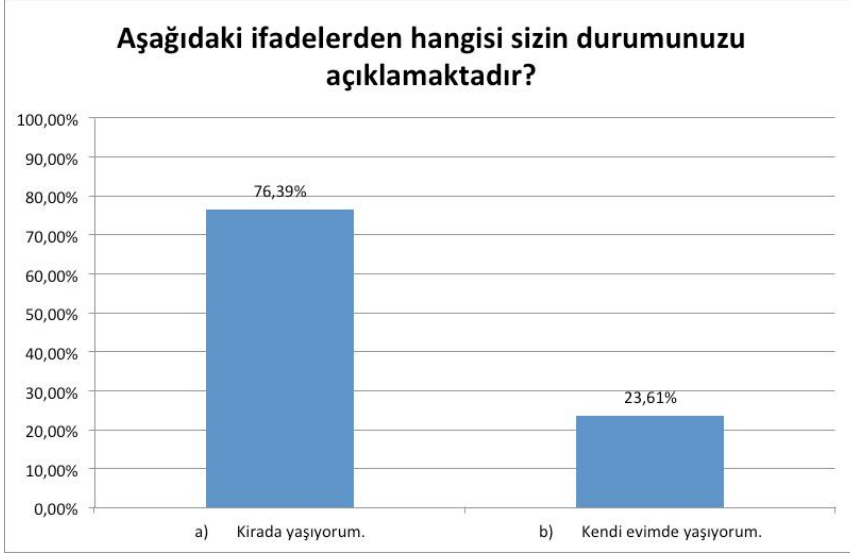
Anket katılımcılarının önemli bir bölümü, müşterilerini çeşitli yöntemlerle bulmaktadır. Bazı trans kadın seks işçileri hem İnternet üzerinden hem de cadde veya sokaklarda müşteri ararken¹¹, bazıları genelevde çalışmakta, bazıları ise sokaklara veya caddelere kart dağıtıp reklam yapmakta ve müşterilerini bu şekilde bulmaktadır.

Görüştüğümüz trans kadın seks işçilerinin % 68,24'ü İnternet üzerinde işletilen ve trans kadın seks işçilerinin cinsel hizmet sunduklarına dair reklamlarının yapıldığı web sayfaları üzerinden müşteri bulduklarını belirtmiştir. Katılımcıların % 42,06'sı "çark yaparak" yani sokak veya caddelerde, % 7,73'ü klüp/bar/pavyonlarda, % 6,01'i "koli evi"nde çalışarak¹², % 3'ü genelevde çalışarak ve %

11 Sokak veya caddeye çıkarak müşteri bulmaya, trans kadınların kendi aralarında konuştukları bir alt-kültür dili olan Lubunca'da "çark yapmak" denir.

12 "Koli evi" Lubunca'da seks işçiliği yapılan ev demektir. Trans kadın

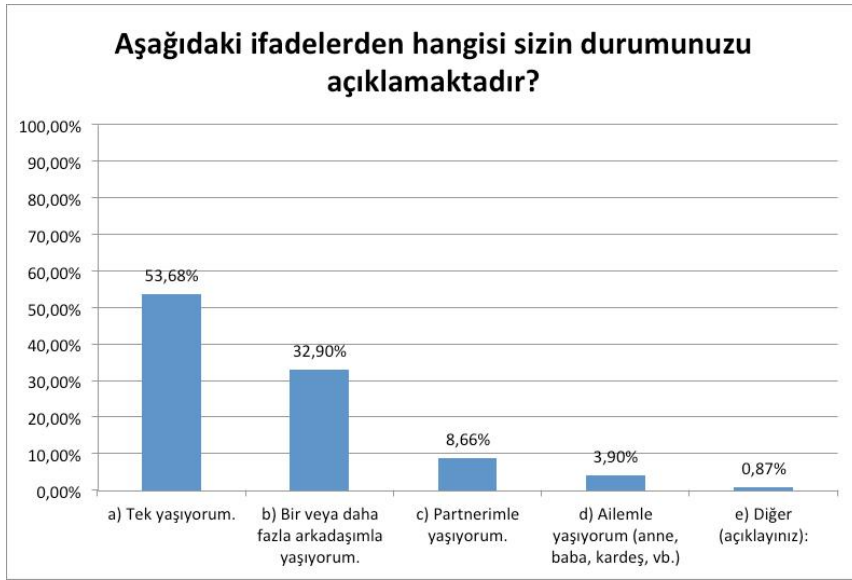
0,43'ü kart dağıtarak müşteri bulduğunu belirtmiştir. 1 trans kadın seks işçisi ise arkadaşının evinde çalıştığını belirtmiştir.

Ankete katılan trans kadın seks işçilerinin ekonomik durumlarının göstergelerinden biri de mülk sahibi olup olmamalarıdır. Anket katılımcılarının ezici bir çoğunluğu (% 76,39) kirada yaşadığını belirtmiştir. Geriye kalan % 23,61'lik kesim ise, kendilerine ait olan bir evde yaşamaktadır. Kira ödeyerek kendilerine bir yaşam mekanı yaratmaya çalışan trans kadın seks işçileri ciddi bir ekonomik yük ile yaşamaktadır. Daha önce belirtilen birçok etkene ek olarak, kendilerine diğer vatandaşlara kıyasla daha yüksek fiyatla kiralanen evlerde yaşayan trans kadın seks işçileri, gelirlerinin önemli bir kısmını kira ödemesine harcamaktadır. Buna ek olarak, komşularının transfobik veya orospufobik tutum ve davranışları dolayısıyla bu evlerde barına hakları veya özel hayatlarının gizliliği

seks işçilerinin kendi yaşadıkları evler dışında tek başlarına veya başka çalışma arkadaşları ile birlikte kiraladıkları veya sahibi oldukları ve sadece müşterilerle birlikte olmak için kullandıkları evlerdir.

sürekli olarak müdahale altında bulunmaktadır. Kirada oturdukları evlerden çıkarılmaları için kendileri aleyhine imza toplanması, kendileri hakkında polise “*fuhuş yaptıkları*” gerekçesiyle ihbarda bulunulması gibi fiillerle sürekli şekilde taciz edilen trans kadın seks işçileri, evlerinden çıkarılmaları halinde ek bir gider yükü ile karşılaşmakta ve daha da yoksullaştırılmaktadır.

Katılımcıların yarısından biraz fazlası kirada veya sahibi oldukları evlerde tek başlarına yaşamaktadır. Mülk sahibi trans kadın seks işçilerinin çoğu, kendi evlerinde tek yaşamaktadır. Kirada oturan trans kadın seks işçilerinin büyük bir kesimi de evde tek yaşamaktadır. Tüm katılımcılar arasında kaldığı dairede tek yaşayan trans kadın seks işçilerinin oranı % 53,68'dir.

Trans kadın seks işçileri, özellikle maddi durumları dolayısıyla veya kendi evlerinde müşteriye hizmet sunuyorsa bir veya daha fazla arkadaşları ile birlikte yaşamaktadır. Bu durum onlara, bir dereceye kadar güvenlik hissi sunmaktadır. Katılımcıların toplam

% 32,90'ı bir veya daha fazla arkadaşı ile birlikte yaşadıklarını ifade etmiştir. Geriye kalan % 8,66 partnerleri ile yaşadıklarını ifade ederken, % 3,90 anne, baba ve kardeş gibi aile üyeleri ile birlikte yaşadığını belirtmiştir. % 0,87'lik bir kesim ise diğer şıkkını işaretlemiştir. Diğer şıkkını işaretleyen 2 trans kadın seks işçisi arkadaşlarının evinde kaldıklarını belirtmiştir.

Anket katılımcılarının % 76,09'u trans kadın seks işçilerinin yoğunlukla yaşadığı semt veya bölgelerde yaşadığını ifade etmiştir. Bu durum, trans kadın seks işçileri için ziyaret edilen illerde güvenli çok az semt veya bölgenin olduğunu göstermektedir. Büyük iller de dahil olmak üzere illerin hepsinde, trans kadın seks işçileri sadece belirli semt veya bölgelerde yaşayabilmekte, bu durum da bir nevi kapatılmışlık hissi doğurmaktadır. Her ne kadar, geçmiş yıllara oranla trans kadın seks işçileri varlıklarını birçok farklı semt veya bölgelerde devam ettirseler de, yoğunluk illerdeki bir veya iki semt veya bölgededir. Katılımcıların sadece % 23,91'i trans kadın seks işçilerinin yoğun olarak yaşadığı bölgelerde yaşamamaktadır.

Toplam katılımcıların % 97,42'si bekar. Geriye kalan % 0,43 kendini dul olarak ifade ederken, yine % 0,43 boşanmış olarak ifade etmektedir. Kendini dul olarak ifade eden kişiler, trans kimliğini açık ettikten sonra eşinden ayrı yaşamaya başlayan ve sonraki süreçte eşi vefat eden bir kişilerdir. Kendini boşanmış olarak niteleyen kişi ise, trans kimliğini eşine söylemesi sonrası eşinden ayrılmak durumunda kalan trans kadın seks işçileridir. Katılımcıların % 1,72'si ise evlidir. Evli olanların 3'ü trans kadın olarak açık kimlikleriyle yaşamalarına rağmen hala yasal olarak bir kadınla evli görünen kişilerdir. Bu kişilerin 2'si eşiyle görüşmekte, biri ise

görüşmemektedir. Geriye kalan bir kişi ise transseksüel kadın kimliği ile bir erkekle evlidir.

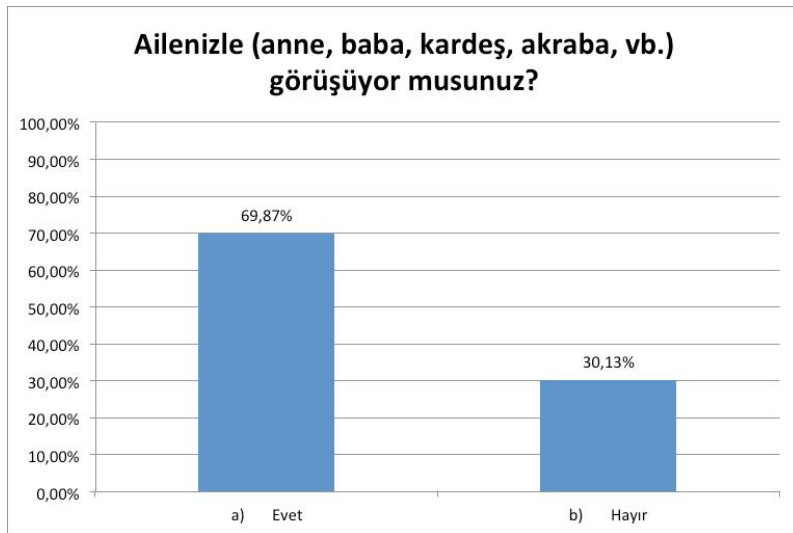

Anket katılımcılarının % 58,62'si partnerlerinin olmadığını belirtmiştir. Trans kadın seks işçilerinin partnerleriyle olan ilişkileri geneli itibarı ile birtakım sorunlar neticesinde bitmektedir. Trans kadın seks işçilerinin çevrelerindeki erkeklerin önemli bir kısmı kendi müşterileridir. Buna ek olarak, beraber çalıştıkları araçlar da trans kadınlar ile sürekli irtibat halindedir. Trans kadınların erkek partnerleri ile ilgili olarak sürekli şikayet ettikleri husus, erkeklerin kendilerini "*ortam yapılacak*" veya "*eğlenilecek*" kişiler olarak görmeleridir. Ayrıca, kendilerini "*cinsel obje*" olarak gördüklerini belirtenler de olmuştur.

Diğer bir önemli konu ise, çoğu erkeğin trans kadınların maddi durumlarından faydalanmak için kendileri ile irtibata geçiyor olmasıdır. Birçok trans kadın seks işçisi, partnerlerinin kendi paralarını "*yemek*" için kendilerine yanaştığını, aslen onları sevmediklerini

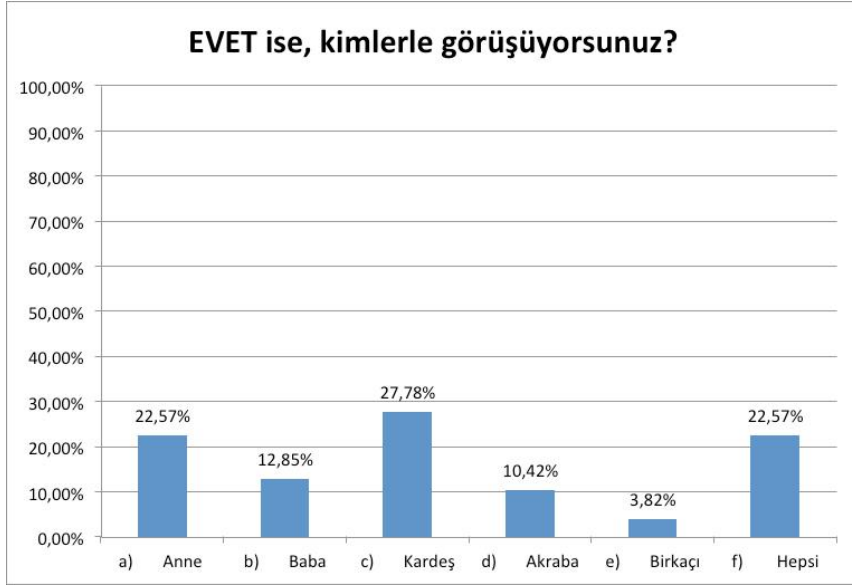
belirtmiştir. Bu durumu açıklayabilmek için birçok trans kadının daha çocukluk dönemlerinden kalan "sevgi eksikliği" veya "merhamet eksikliği"ne vurgu yapmak gerekmektedir. Trans kadınların sevgi, ilgi ve merhamete en çok ihtiyaç duydukları dönemlerde dahi ötekileştirilmeleri ve dışlanmaları, kendilerine şefkat gösteren kişilere daha hızlı şekilde bağlanmalarıyla sonuçlanabilmektedir. Buna ek olarak, bazı trans kadın seks işçileri ise, bu durumun farkında olmalarına rağmen, kendilerine şefkat ve sevgi göstermeleri karşılığında partnerlerine her türlü maddi desteği sunmaktadır.

Konu hakkında E. şunu söylemiştir: "*Beni abim dövmüş, babam öldürmeye kalkmış, polis taciz etmiş, müşterim tecavüz etmiş, sonra bir adam geliyor bana 'tatlım' diyor, 'sevgilim' diyor. Bu da hoşuma gidiyor. Bana kimse bunu demeyecekmiş hissine kapılıyorum sürekli. Diyeni bulunca da bedeli ne olursa olsun ona yapıyorum. Sevginin bedelini ödüyorum aslında, o da parayla.*"¹³

13 E. ile görüşme, Ağustos 2014, Mersin.

Anket katılımcılarının % 69,87'si bir veya daha fazla aile üyesi ile görüştüğünü ifade etmiştir. Buna karşın, görüşülen kişilerin % 30,13'ü hiçbir aile üyesi ile görüşmediğini belirtmiştir. Aile üyeleri ifadesinden kastımız, anne, baba, kardeş ve yakın akrabalar ile olan ilişkileridir.

Herhangi bir aile üyesi ile görüştüğünü belirten katılımcıların % 27,78'lik bir kesimi başta kız kardeş olmak üzere kardeşleriyle görüştüğünü ifade etmiştir. Trans kadın seks işçilerinin kız kardeşleri ile olan ilişkilerinin erkek kardeşleri ile olan ilişkilerine kıyasla daha iyi olduğunu bu anketin verilerine dayanarak iddia edebiliriz. Katılımcıların % 22,57'lik bir kesimi annesiyle, % 12,85'si babasıyla, % 10,42'si akrabalarından bazıları ile görüştüğünü ifade etmiştir. Toplam katılımcıların % 22,57'si bütün bahsi geçen aile üyeleri ile görüştüğünü belirtirken, % 3,82'si sadece birkaçı ile görüştüğünü ifade etmiştir.

Görüştüğümüz trans kadın seks işçilerinin önemli bir kesimi, cinsi-

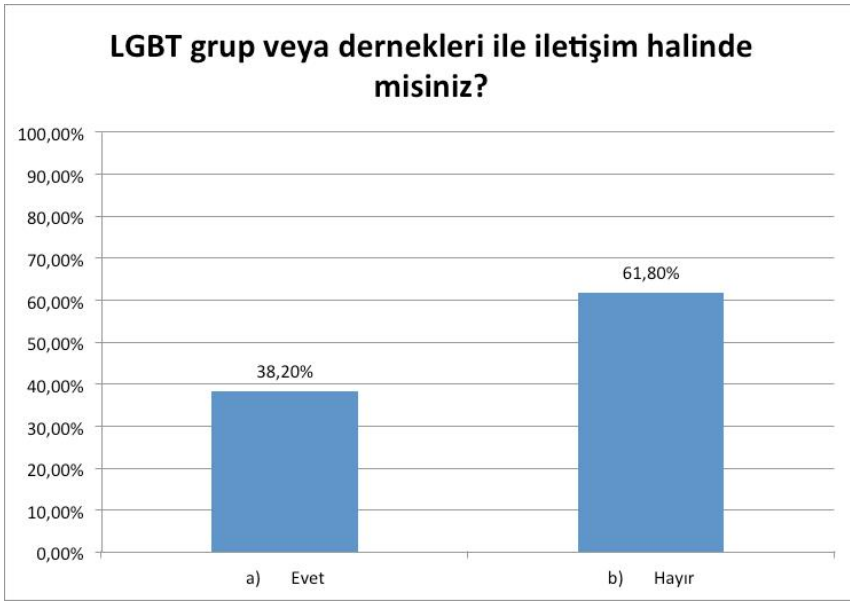
yet kimlikleri ile ailelerine açıldıkları süreç içerisinde tüm aile üyeleri ile olan ilişkilerinin bozulduğunu, uzun süre aile üyeleri ile görüşmediklerini belirtmiştir. Uzun yıllar boyunca aile üyeleri ile olan ilişkileri hiç olmayan birçok trans kadın seks işçisi, belirli bir zaman sonra aile üyeleri ile irtibat sağlayabilmiş ve eskisi gibi olmasa da aileleri ile olan ilişkileri devam etmiştir. Yapılan görüşmelerden edindiğimiz izlenim, birçok trans kadının ailelerine yaptıkları maddi yardımlar vesilesi ile ilişkilerini düzeltme imkanına sahip olduğunu bildiğidir. Buna ek olarak, bazı aile üyeleri, başta var olan önyargılarından kurtulabilmekte ve trans kadın seks işçisi çocuklarını, kardeşlerini veya akrabalarını bağrılarına basabilmektedir. Yukarıda da bahsedildiği üzere, önemli bir trans kadın seks işçisi topluluğu ise aile üyelerinden bazıları veya tamamı ile hiçbir zaman görüşmemektedir.

Aileleri ile görüşemeyen veya görüşmek istemeyen trans kadın seks işçilerine bunun sebebine dair sorular sorulduğunda alınan yanıtlar şu şekildedir: "*Çünkü cinsel kimliğimi kabul etmiyorlar*", "*çünkü beni öldürmekle tehdit ediyorlar*", "*benden utanıyorlar, buldukları şehre gitmemi istemiyorlar*", "*onların beni şu anki görünümle görmelerini istemiyorum*", "*seks işçiliği yaptığımı bildikleri için benimle görüşmek istemiyorlar*".

Transgender Europe'un Kırmızı Şemsiye ile ortaklık içerisinde trans erkekler ve trans kadınlara yönelik gerçekleştirilmiş olan anket çalışması üzerinden yaptığı analize göre, transların toplam % 91'i aile üyeleri tarafından kötü muameleye maruz kalmıştır.¹⁴

14 9 No'lu Dipnota bakınız.

Ankara'dan S. ile yapılan görüşme, trans kadın seks işçilerinin aileleri olan ilişkilerine dair çarpıcı detaylar sunmaktadır: "Ailemle yaşadığım ilden kaçtım, Ankara'da seks işçiliği yapmaya başladım. Ailemle uzun seneler hiç görüşmedim, reddettiler sürekli. Ben ne kadar irtibat kurmaya çalıştıysam, onlar reddetti. Sonra annem ablam aracılığı ile yumuşadı, babam ise hep reddetti. Sonra vefat etti babam, cenazesine bile gidemedim. Gelme dediler. Şimdilerde, son birkaç yıldır, abim ve anneme maddi destekte bulunuyorum. Ne bileyim yeğenlerin düğünü oluyor, para gönderiyorum, başka yardımlar yapıyorum. Kötü değiliz artık ama eskisi gibi de değiliz. O aile sıcaklığı yok, her şey menfaat."¹⁵

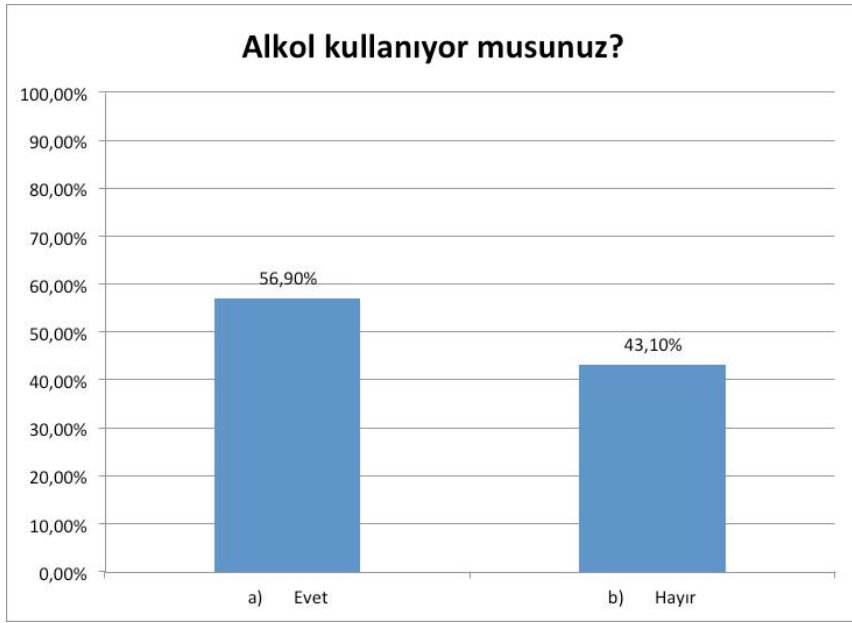

Anket katılımcılarının % 61,80'i hiçbir LGBT grup veya derneği ile iletişim halinde değildir. Bu katılımcılar, yürütülen anket çalışması vesilesi ile ilk defa Türkiye'de trans kadın seks işçileri ile birebir ilgilenen bir derneğin olduğundan haberdar olmuşlardır. Yine bu katı-

15 S. ile görüşme, Haziran 2014, Ankara.

lımcıların bir kısmı derneklerden haberdar iken, bu derneklerin ne gibi faaliyetler yürüttükleri hakkında hiçbir fikre sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların sadece % 38,20'si ara sıra LGBT dernekleri veya grupları ile irtibata geçtiklerini belirtmişlerdir.

Gaziantep'te yaşayan bir trans kadın seks işçisi olan T. şunu söylemiştir: *"Hep dernekler var diyenleri duyuyorum, peki bu dernekler neredeler? Travestiler için ne yapıyorlar? Benim hiçbir fikrim yok. Şimdi siz geldiniz diye haberimiz oluyor. Başımıza o kadar kötülük geliyor, kimse bize halimizi sormuyor, bundan sonra umarım böyle olmaz."*¹⁶

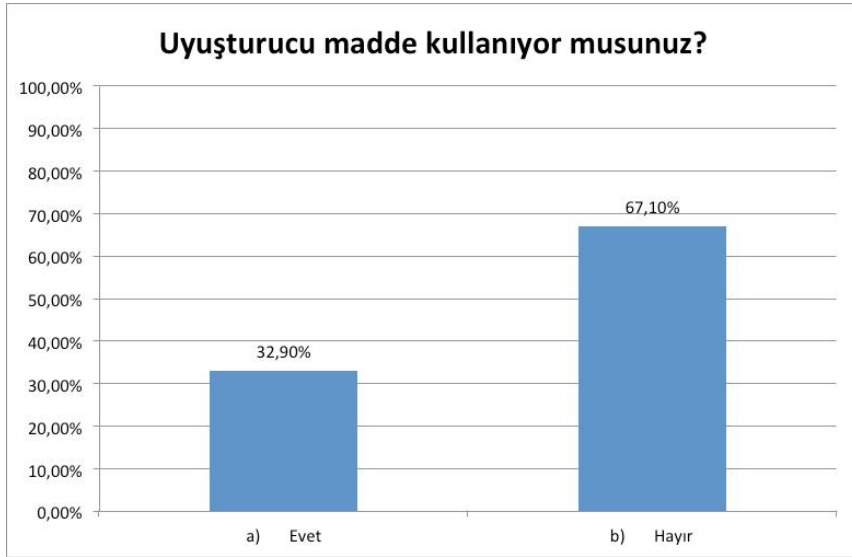

Görüşülen trans kadın seks işçilerinin % 56,90'ı sıkça alkol kullandığını belirtmiştir. Geriye kalan % 43,10 ise, alkolü sadece sosyal ortamlarda kullandıklarını belirtmişlerdir. Görüldüğü üzere trans kadın seks işçileri arasında sürekli şekilde alkol kullanım

16 T. ile görüşme, Ağustos 2014, Gaziantep.

oranı yüksektir. İçinde buldukları sektörün trans kadın seks işçileri üzerinde yarattığı baskılar, stres, şiddet deneyimleri ve psikolojik yük, trans kadın seks işçilerini alkol kullanmaya itmektedir. Özellikle "çark yaparak" çalışan trans kadın seks işçileri, dışarı çıkmadan önce alkol almaya başlamakta ve çalışırken de alkol almaya devam etmektedir.

E. adındaki trans kadın seks işçisi, sokakta müşteri aramanın kendisi üzerinde yarattığı olumsuz etkiyi şu şekilde açıklamaktadır: *"Alkol almak zorundayım, yoksa çark yapamam. Bir sürü pislikle uğraşıyorsun çarkta, insanları çekmek zorunda kalıyorsun. Gelen geçen laf atıyor, arabadan bira şişeleri fırlatılıyor, müşteri gasp ediyor, polis hakaret ediyor. Bunları nasıl kaldırabilir bir insan? Ya alkol alacaksın ya da hap."*¹⁷

Anket katılımcısı trans kadın seks işçilerinin % 32,90'ı uyuşturucu madde kullandığını ifade etmiştir. Geriye kalan % 67,10 ise, hiçbir şekilde uyuşturucu madde kullanmadığını, buna ihtiyaç duymadığını belirtmiştir. Uyuşturucu kullanımı ile ilgili olarak ortaya

17 E., Haziran 2014, Ankara.

çıkan verilere şerh düşmek gerekmektedir; zira görüştüğümüz anket katılımcılarının önemli bir kısmı, bu soruya ya yanıt vermek istemediğini veya yanıt verecekse bile olumsuz yanıt vereceğini belirtmiştir. Bazı katılımcılar ise, anketörlerin bilmesine rağmen, uyuşturucu kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu soruya cevap verilmesi sürecinde anket katılımcılarından yana oluşan bu gibi sıkıntılar göz önünde bulundurulduğunda, soruya olumlu yanıt verenlerin oranının çok daha yüksek olduğunu iddia edebiliriz. Trans kadın seks işçilerinin belirli bir kesimi, içinde buldukları sektörün kendi üzerlerinde yarattığı psikolojik şiddet ve birçok başka etmen dolayısıyla yoğun şekilde farklı türde uyuşturucu madde kullanmaktadır. Sistematik şekilde maruz kaldıkları farklı türlerdeki şiddet biçimleri, dışlanma ve ötekileştirilme, ayrımcı muamele ve toplumsal tepkilerden dolayı baskı altında hisseden birçok trans kadın seks işçisi uyuşturucu ve alkol kullanarak hayata tutunmaya çalışmaktadır. Yüksek dozda uyuşturucu kullanımının etkisiyle ölen veya intihar eden trans kadın seks işçilerinin hikayeleri sürekli olarak trans kadın seks işçilerinin hafızalarında yer etmektedir.

Alkol ve uyuşturucu kullanımındaki yoğunluk, birçok trans kadın seks işçisinin alkol ve uyuşturucu bağımlısı olması sonucunu doğurmaktadır. Görüşülen birçok trans kadın seks işçisi, alkol ve özellikle uyuşturucu kullanımının trans kadın seks işçilerine yönelik şiddetin artmasına vesile olan bir etmen olduğunu düşündüğünü belirtmiştir. Yoğun alkol ve uyuşturucu kullanımı, trans kadın seks işçilerinin müşterileri ile pazarlık etme kabiliyetini büyük ölçüde ortadan kaldırırken, müşterilerinden gelebilecek şiddet eylemlerini öngörememeleri ile sonuçlanabilmektedir. Halihazırda birçok farklı kişiden şiddet görme ihtimali yüksek olan trans ka-

dın seks işçilerinin, çalışabilmek için veya yukarıda belirtilen diğer toplumsal faktörlerin etkisiyle kullanmaya başladıkları alkol ve uyuşturucu, müşterileri ile pazarlıkları esnasında müşterilerin karakterini anlamayı zorlaştırmaktadır. Yoğun alkol ve uyuşturucu kullanımı, trans kadın seks işçilerinin kendi grupları içerisinde de birçok anlaşmazlığın ve şiddet içeren tartışmaların yaşanmasına da sebep olmaktadır.

Antalya'da seks işçiliği yapan trans kadın seks işçisi Y., uyuşturucu kullanımının seks işçileri açısından ne gibi zararları olduğunu şu şekilde açıklamıştır: *"Bence birçok travesti yoğun şekilde uyuşturucu kullandığı için şiddete daha açık hale geliyor. Müşteriyi seçemiyor ki, kafası bir milyon şekilde çalışmaya çalışıyor. Bu durum aynı zamanda müşterileri dışındaki kişilerle iletişimlerini de yok ediyor. Polisle ve müşterilerle kavga ediyorlar, mağdurken daha da mağdur hale geliyorlar. Ben kullanmadım ve kullanmıyorum."*¹⁸

18 Y. ile görüşme, Eylül 2014, Antalya.

KISIR BİR ŞİDDET DÖNGÜSÜ İÇERİSİNDE TRANS KADIN SEKS İŞÇİLERİ: SORUN ALANLARI VE DENEYİMLER

YASAL DURUM VE TRANS KADIN SEKS İŞÇİLERİNE YÖNELİK ŞİDDET

Trans kadın seks işçilerinin sürekli ve yoğun şekilde maruz kaldıkları hak ihlallerinin sağlıklı şekilde tartışılabilmesi için, bu grubun üyelerini çevreleyen yasal mevzuatın incelenmesi gerekmektedir. Trans kadın seks işçileri, yasalar ve yasalara dayanılarak oluşturulan uygulamaların doğrudan hedefi haline gelebilmektedir. Yasalar ve uygulamalar, trans kadın seks işçilerinin hem cinsel kimlikleri hem de yaptıkları iş ile doğrudan ilişkili olarak birtakım mağduriyetler yaratmaktadır.

Türkiye’de trans olmak herhangi bir yasa çerçevesinde suç değildir; ancak translar birçok farklı uygulama sonucunda sürekli olarak kriminalize edilmektedir. Aynı şekilde, seks işçisi olmak veya seks işçiliği yapmak da herhangi bir yasa üzerinden suç olarak tanımlanmamıştır. Ancak, seks işçilerine yönelik uygulanan mevzuat, seks işçiliği yapmak teoride suç olmasa da, pratikte seks işçiliği yapmak için atılan her türlü adımın suç haline getirilmesine sebep olmaktadır. Kısaca belirtmek gerekirse, hem trans olmak hem de seks işçisi olmak üzerinden trans kadın seks işçileri, çeşitli yasalarla hedef alınmakta ve içinde yaşadıkları şiddet ortamına bir kere daha yasalar ve uygulamalar eliyle itilmektedir.

Var olan mevzuatın trans kadın seks işçileri üzerinde yarattığı olumsuz etkilere ek olarak, bu grubu kendilerine yönelen ayrımcılık ve şiddete karşı koruyacak veya hak ihlallerini önleyecek herhangi bir koruyucu mevzuat da bulunmamaktadır. Uzun yıllardan bu yana, trans hareketin yasa yapıcılar ve karar vericilerden talep ettiği ayrımcılık karşıtı ve nefret suçları karşıtı mevzuata dair, transları kapsayacak herhangi bir çalışma yapılarak cevap verilmemiştir. Türkiye Hükümeti ne yazık ki translara yönelik ayrımcılık ve nefret suçları vakalarının önüne geçilmesi ve yaşanan hak ihlallerine karşı transların korunması noktasındaki demokratik talepleri sürekli şekilde görmezden gelmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı'nın 2011 yılı başlarında kendi İnternet sitesi üzerinden taslağını paylaştığı "*Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Kanun Tasarı Taslağı*"nın birinci bölümünde, ayrımcı gözetilmeyecek alanlar arasında "*cinsel yönelim*" ibaresi yer almıştır.¹⁹ Ancak, bu ibare daha sonra tasarı taslağından kaldırılmıştır. Türkiye'deki LGBTİ sivil toplum kuruluşları bu adıma tepki göstermiş ve çeşitli kampanyalar ile konuyu yasa yapıcılar ve karar vericilerin gündemine taşımıştır. Bütün çabalar yetersiz kalmıştır ve şu an bahsedilen tasarının hangi şekilde olduğuna dair net bir bilginiz bulunmamaktadır. Ancak Hükümet'in bugüne dek göstermiş olduğu tavır ve edindiği eğilim, LGBTİ'lerin ayrımcılık karşısında talep ettikleri tanınma ve korunmayı karşılamayacak gibi görünmektedir.

Aynı şekilde, Türkiye'deki LGBTİ sivil toplum kuruluşlarının da içinde aktif şekilde yer aldığı ve Türkiye'den birçok farklı toplum-

19 İçişleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, "*Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Kanunu Tasarı Taslağı*", www.icisleri.gov.tr/ortak...icisleri/sgb/ayrimcilik.doc

sal grubu temsil eden diğer STK'ların bir araya geldiği "*Nefret Suçları Yasası İstiyorum!*" adlı kampanya aracılığı ile hem T.B.M.M.'de bulunan siyasi partilere yönelik hem de kamuoyuna yönelik bir nefret suçları yasası talebiyle bir kampanya yürütülmüştür.²⁰ 2014 yılı başında Hükümet, mevcut Türk Ceza Kanunu'nun Ayrımcılık başlığını düzenleyen 122. Maddesi'ni yeniden düzenlemiş ve ilk defa nefret suçları tanımı yasaya eklenmiştir.²¹ Ancak, bu tanım cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ibarelerini kapsamamıştır. Dolayısıyla, günümüzde var olan nefret suçları mevzuatı, LGBTİ'leri yine görmezden gelmekte ve bu grubun üyelerini nefret suçlarına karşı savunmasız bırakmaktadır.

Avrupa Konseyi İnsan Hakları Eski Komiseri Thomas Hammerberg, 2009 yılında "*İnsan Hakları ve Cinsiyet Kimliği*" adlı bir Konu Belgesi yayınlamıştır. Bu konu belgesinde Avrupa Konseyi'ne üye 47 üye ülke sınırları içerisinde transların maruz kaldıkları insan hakları ihlallerine vurgu yapılmıştır. İhlallere karşı transların hak taleplerine paralel şekilde bir de öneriler listesi hazırlanmıştır. Bu öneriler arasında, devletlerin transfobi temelli nefret suçlarına ve şiddet eylemlerine karşı üye devletlerin nefret suçları mevzuatı oluşturması, şiddet eylemleri ve nefret suçları ile ilgili veri toplama-

20 "*Nefret Suçları Yasası İstiyorum!*" adlı kampanya Sosyal Değişim Derneği öncülüğünde onlarca sivil toplum kuruluşunun destek verdiği bir kampanya haline gelmiştir. Kampanya ile ilgili detaylara şu linkten ulaşabilirsiniz: imza.nefretme.org. Aynı şekilde Sosyal Değişim Derneği'nin diğer sivil toplum kuruluşlarının katkısı ile oluşturduğu bir taslak yasa metnine şu linkten ulaşabilirsiniz: <http://www.sosyaldegisim.org/belgeler/turkiye-cumhuriyeti-yasalari/ nefret-suclari-yasa-taslagi/>

21 Bir demokratikleşme paketi ile Meclis gündemine gelen ve gerçekleştirilen değişiklik ile ilgili detaylı bilgi için; "*Nefret Suçları İlk Kez Yasada*", <http://www.taraf.com.tr/haber-nefret-suclari-ilk-kez-yasada-149734/>

ması ve paylaşması, translarla çalışan sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içerisinde transları hedef alan hak ihlallerine karşı mücadele etmesi ve her türlü uluslararası sözleşme ve tavsiye kararları çizgisinde transların insan hakları standartlarını geliştirmesi bulunmaktadır.²²

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, 2010 yılında tüm LGBT'leri hedef alan ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına yönelik bir Tavsiye Kararı yayınlamıştır.²³ Türkiye de bu Tavsiye Kararı'nın imzacıları arasındadır. Bahsedilen Tavsiye Kararı'nda, LGBT'lerin gündelik hayatlarında maruz kaldıkları şiddet eylemleri ve nefret suçları, nefret söylemi, eğitim, sağlık ve istihdam alanlarına erişimde ayrımcılık, barınma, ulaşım ve diğer alanlarda yaşanan ayrımcı muameleler ile kurumsal ayrımcılık ile ilgili üye devletlere yönelik somut öneriler bulunmaktadır.

Avrupa Konseyi İnsan Hakları Eski Komiseri Thomas Hammerberg ve ekibi, 2011 yılı içerisinde "*Avrupa'da Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Temelli Ayrımcılık*"²⁴ başlıklı bir raporu yayınlayarak, LGBT'leri Avrupa genelinde hedef alan ayrımcılık pratiklerine dair üye devletleri ve Avrupa kamuoyunu bilgilendirmiştir. Yayınlanan raporda, ayrımcılık ile birlikte ortaya çıkan homofobi ve transfobi temelli şiddet eylemlerine dair veriler de bulunmaktadır. Bu rapor, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi ile Avrupa Konseyi Parlamen-

22 Thomas Hammerberg, "*Human Rights and Gender Identity*" (2009), <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1476365>

23 Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı – CM/Rec(2010)5, Üye devletlere cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine dayalı ayrımcılıkla mücadele etmeleri yönünde tavsiye kararı, <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1606669>

24 Thomas Hammerberg, "*Avrupa'da Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Temelli Ayrımcılık*" (2011), Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri'nin Ofisi, https://www.coe.int/t/commissioner/Source/LGBT/LGBTStudy2011_en.pdf

terler Meclisi'nin 2010 yılında onayladığı iki tavsiye kararı sonrası hazırlanmıştır.

Kadına yönelik şiddet konusunda Avrupa Konseyi İstanbul Sözleşmesi'ni²⁵ ilk imzalayan ve ilk onaylayan ülkelerden olan ve bu şekilde olumlu bir görüntü sunan Türkiye, ne yazık ki İstanbul Sözleşmesi paralelinde bir ulusal mevzuat oluşturmak konusunda isteksiz davranmış ve kadın ve LGBT sivil toplum kuruluşlarının bu yöndeki eleştirilerini görmezden gelmiştir. Kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddet konusunda önemli başlıklar içeren İstanbul Sözleşmesi, oluşturulacak yasalar ve uygulamalar esnasında diğer tüm alanlarla birlikte cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine dayalı ayrımcılık gözetilemeyeceğini net bir şekilde belirtmiştir. Türkiye bu sözleşmeyi ilk onaylayan ülke olarak, sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten bu yana bu sözleşmeyi bir bütün olarak bir iç hukuk metni haline getirmiştir. Ancak, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesine dair ulusal mevzuat oluşturulurken, kanunun uygulanması esnasında ayrımcılık gözetilemeyecek zeminler sayılmamış ve cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ibareleri metinde yer almamıştır²⁶.

Avrupa özelinde Avrupa Konseyi'nin ilgili organları üzerinden yaşanan bu gibi olumlu gelişmeler sürecinde, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi 2011 yılında BM tarihinde ilk defa LGBT'lerin insan hakları temalı bir karar metnini onaylamıştır.²⁷ Bu karar

25 Avrupa Konseyi Kadınlara Yönelik ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bu Şiddetle Mücadele Sözleşmesi (CAHVIO), <http://www.coe.int/t/dghl/standard-setting/convention-violence/convention/Convention%202010%20English.pdf>

26 Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Kanunu (2012-6284), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm>

27 Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi, "İnsan Hakları, Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği" (2011) A/HRC/RES/17/19, <http://daccess-dds-ny.un.org/>

metninde, LGBT'lerin homofobi ve transfobi temelli önyargılar, ayrımcılık pratikleri, şiddet ve cinayetlere karşı korunmaları gerektiği ve devletlerin bu noktada pozitif yükümlülükleri olduğu vurgulanmıştır.

Temmuz 2011 tarihli rapora dayanarak, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiseri Navi Pillay Aralık 2011'de LGBT'leri hedef alan ayrımcı yasa ve uygulamalar ile şiddet eylemlerine dair bir rapor yayınlamıştır.²⁸ Raporda, LGBT'lerin dünyanın çeşitli bölge ve ülkelerinde ciddi kriminalizyon politikaları ve uygulamaları ile karşılaştıkları ve devletlerin LGBT'leri korumak noktasında umursamaz bir politika yürüttüğü belirtilmiştir. Translara yönelik şiddet eylemleri ve Türkiye'den bazı örnekler de bu raporda yer bulmuştur.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi, 2011 yılındaki tarihi karar metnine ek olarak 2014 yılı içerisinde de LGBT'leri hedef alan ayrımcılık ve şiddet örneklerinin bertaraf edilmesine yönelik bir karar metnini onaylamıştır.²⁹ 2011 yılı içerisinde onaylanan ve bir ilk niteliği taşıyan karar metni üzerinden geliştirilen ve 2011 – 2014 yılları arasında dünya genelinde LGBT hakları özelinde bir gelişme olup olmadığını tartışan metin, üye devletlerin LGBT'lerin insan haklarının korunmasında yetersiz kaldığını ve LGBT'lerin nefret

doc/UNDOC/GEN/G11/148/76/PDF/G1114876.pdf?OpenElement

28 Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, "*Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliğine Dayalı Olarak Kişileri Hedef Alan Ayrımcı Yasa ve Uygulamalar ile Şiddet Eylemleri*" (2011) A/HRC/19/41, http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/19session/A.HRC.19.41_English.pdf

29 Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi, "İnsan Hakları, Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği" (2014) A/HRC/27/L.27/Rev.1, http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/HRC/27/L.27/Rev.1

saikli Şiddet eylemlerinin s¼rekli Şekilde mağduru olduğunu vurgulamıştır. Aynı metin, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Y¼ksek Komiserliği Ofisi'nden, 2011 yılında olduğu gibi d¼nya genelinde LGBT'leri hedef alan ayrımcı uygulamalar ve Şiddet eylemleri ile ilgili bir rapor hazırlamasını ve hak ihlallerinin hangi politikalar ile ortadan kaldırılabileceğine dair tavsiyelerde bulunmasını istemiŐtir.

T¼rkiye H¼k¼meti, Birleşmiş Milletler ¼zelinde yukarıda bahsedilen karar metinlerinin oylanması esnasında salonda bulunmamıştır. Birleşmiş Milletler'in LGBT'lerin insan haklarına dair tartıŐmalarında hiÇbir Şekilde yer almayan T¼rkiye, LGBT'lere y¼nelik Şiddet konusunda sessizliğini korumaya devam etmektedir. Her ne kadar 2010 yılında, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin LGBT'lere iliŐkin Tavsiye Kararı'na imza atsa da, T¼rkiye H¼k¼meti bu tavsiye kararının gerektirdiği Şekilde ulusal d¼zeyde herhangi bir koruyucu yasal d¼zenleme oluŐturmamıŐ ve herhangi bir olumlu politika geliŐtirmemiŐtir.

T¼rkiye Cumhuriyeti Devleti, Avrupa Birliği'ne giriş m¼zakereleri s¼recinde her yıl yayınlanan ilerleme Raporları kapsamındaki eleŐtirileri, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi veya Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Tavsiye Kararlarındaki tavsiyeleri, Avrupa G¼venlik ve işbirliği TeŐkilatı'nın her yıl yayınladığı Nefret Suçları Raporlarındaki uyarıları, Birleşmiş Milletler'in ilgili birimlerince hazırlanan rapordaki eleŐtirileri ne yazık ki bug¼ne dek dikkate almamıştır. Yukarıda da dile getirildiği gibi, bu tavsiye ve eleŐtiriler ¼zerinden transları da dahil edecek Şekilde ayrımcılık ve nefret suçları mağdurlarını koruyacak herhangi bir yasal veya fiili koruma mekanizmasını geliŐtirmek konusunda ¼ekimser davranmaktadır.

Transların, özelde de trans kadınların, ne ulusal düzeyde yasalar oluşturularak ne de uluslararası kurumlar nezdindeki tavsiye kararları veya bağlayıcılığı bulunan karar ve sözleşmeler dikkate alınarak yasal ve fiili korunmaya erişememesi, bu gruba yönelik şiddetin boyutunu da arttırmaktadır. Anayasa tarafından tanınmayan, ayrımcılık karşıtı veya nefret suçları karşıtı kanunlar ile korunmayan, birçok farklı kanun, yönetmelik veya tüzükteki çeşitli ibareler³⁰ veya bu mevzuatın kullanılması sürecindeki ayrımcı muamele ile hak gaspına uğrayan translar, sürekli şekilde bir hak ihlali döngüsü içerisinde yaşamaya çalışmaktadır. Birçok durumda şiddetin ortasına itilen trans kadınlar, ne kendilerini şiddete karşı koruyabilmekte ve de şiddetin önlenmesi noktasında bir güvenceye sahip olabilmektedir. Devlet görevlilerinin çoğu durumda hak ihlallerinin faili olması ise, adalete erişimi engellemekte ve imkansız kılmaktadır. Cezasızlık ile ödüllendirilen failer toplumsal veya kurumsal ayrımcılık ve şiddete karşı savunmasız olan trans kadınlara yönelik her türlü hak ihlalini yeniden üretmekte ve bu durum bir kısır döngü halinde tüm trans toplumunu hedef almaktadır.

30 Türkiye'deki mevzuat (kanun, tüzük, yönetmelik, vs.) "*genel ahlaka aykırılık*", "*yüz kızartıcı suçlar*", "*kamu düzeninin korunması*", "*Türk aile yapısı*", "*milli ve manevi değerler*", "*Türk örf ve adetleri*" ve benzeri birçok ibareyi bünyesinde barındırmaktadır. Bu ifadeler, yoğunlukla trans kadınlara karşı kullanılmakta ve bu grubu sürekli şekilde mağdur etmektedir. Muğlak şekilde yazılan ve idare ile yargı organları tarafından son derece keyfi ve geniş şekilde yorumlanan bu ifadelerin yer aldığı mevzuat örnekleri sebebiyle birçok trans kadının çalıştıkları yer ile ilişkisi kesilmekte, kolluk tarafından sürekli şekilde taciz edilmekte, hakları gasp edilmekte ve zaten toplum içerisinde kırılgan ve güvencesiz olan konumları daha da kırılgan ve güvencesiz hale getirilmektedir.

Transfobi temelli ayrımcılık ve şiddet eylemlerine karşı trans kadınların korunması için oluşturulması gereken mevzuat ve koruyucu politikalara ek olarak, Türkiye'deki trans kadınları ilgilendiren önemli başka bir alan da seks işçiliği alanıdır. Türkiye'deki trans kadınların ezici bir çoğunluğu seks işçiliği yapmaktadır. Seks işçiliği Türkiye'de seks işçilerini koruyacak ve hak gasplarını engelleyecek şekilde değil, aksine seks işçilerini sürekli şekilde hedef alacak şekilde düzenlenmiştir. Seks işçiliği yapmanın yasa üzerinden suç olarak tanımlanmadığı Türkiye'de, seks işçiliği yapmanın önlenmesine yönelik bir bakış açısıyla hazırlanan Türk Ceza Kanunu üzerinden seks işçiliği yapmak için atılan her türlü adım suç haline getirilmiştir.

Türkiye'de seks işçiliği yapmak belirli bir sınırlandırmayla yasaldır. Bu sınırlandırma, Zührevi Hastalıklar ve Fuhuşla Mücadele Tüzüğü³¹ üzerinden genelevler özelinde gerçekleştirilmektedir. Yani, Türkiye'de seks işçiliği yapmak sadece ve sadece kayıtlı genelevler içerisinde yasaldır. Genelevler dışarısında seks işçiliği yapmak, ilgili tüzük gereğince birçok önleyici uygulamaya tabiidir. İdari birçok uygulama, genelevler dışında seks işçiliği yapan kişileri hedef almaktadır. Bu uygulamaların caydırıcı bir nitelik taşıması hedeflenmekte ve kayıt dışı seks işçiliğinin önlenmesi ve bitirilmesi hedeflenmektedir. Zaten ilgili tüzüğün ismi de "*fuhuşla mücadele*" ibaresini barındırmakta ve devletin seks işçiliğine bakış açısını ortaya koymaktadır. Bu bakış açısı üzerinden geliştirilen ve halen yürürlükte olan seks işçiliği ile ilgili mevzuat bütünü seks işçiliği-

31 Genel Kadınlar ve Genelevlerin Tabi Olacağı Hükümler ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü, 1961 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile oluşturulmuş ve 1973 yılında biz dizi değişiklik ile yürürlükte kalmaya devam etmiştir. Kayıtlı ve kayıtsız alandaki "*fuhuş*" düzenler.

ni genelevler üzerinden düzenlerken, Türk Ceza Kanunu üzerinden ise “*fuhşun önlenmesi*” amacıyla tedbir niteliği taşıyan cezai önlemler almaktadır. Dolayısıyla, devlet bir yandan seks işçiliğini düzenleyen bir yaklaşımla hareket ederken, fiiliyatta seks işçiliğinin önlenmesine yönelik yoğun bir uygulamalar zincirini devreye sokmaktadır.³²

Türkiye’de genelevlerde seks işçiliği yapmak için pembe kimlik sahibi olmak yani “*kadın*” olmak gerekmektedir. Zührevi Hastalıklar ve Fuhşla Mücadele Tüzüğü’ne göre pembe kimlik sahibi kişilerin genelevlere kayıtlı şekilde giriş yapabilmeleri için aynı zamanda en az 21 yaşında olmaları, seks işçiliği yaptıkları Fuhşla Mücadele Komisyonları³³ tarafından tespit edilmiş olması, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmaları ve tabiiyetsiz olmamaları gerekmektedir. Trans kadınların genelevlere giriş yapabilmeleri ve genelevlerde çalışabilmeleri için yukarıdaki özelliklere sahip olmaları gerekmektedir. Bu da, cinsiyet geçiş süreçlerini tamamlamış olmaları ve pembe kimlik sahibi olmaları demektir. Seks endüstrisinde çalışan trans kadınların önemli bir kısmı mavi kimlik sahibidir. Dolayısıyla genelevlere giriş yapma hakları bulunmamaktadır. Bu sebepten dolayı da trans kadınların önemli bir kısmı kayıt dışı alanda çalışmaktadır.

32 Türkiye’de seks işçiliğini ve seks işçilerini çevreleyen mevzuat ve seks işçilerine etkileri ile ilgili yapılmış geniş bir çalışma için bakınız: İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı, “*Seks İşçileri ve Yasalar: Türkiye’de Yasaların Seks İşçilerine Etkileri ve Öneriler*” (2011).

33 Fuhşla mücadele komisyonu, Zührevi Hastalıklar ve Fuhşla Mücadele Tüzüğü’nce her ilde valilikler bünyesinde oluşturulmuş, tüzük gereğince yapılan uygulamaların son karar merciidir. Komisyon kararları, bağlı oldukları kaymakamlık veya valilik makamlarınca onaylanır. Komisyonlar, bu merciler için bir nevi sekreteryaya görevi yürütmektedir.

Kayıt dışı alanda seks işçiliği yapmak, beraberinde getirdiği her türlü şiddet pratiğine ek olarak, idarenin hedefi olmak demektir. Zührevi Hastalıklar ve Fuhuşla Mücadele Tüzüğü, Fuhuşla Mücadele Komisyonlarına kayıt dışı alanda “fuhuşun önlenmesi” için yetki vermektedir. Bu durum, kayıt dışı alanda çalışan tüm seks işçileri gibi trans kadın seks işçilerini de olumsuz etkilemektedir. Uluslararası Af Örgütü’nün 2011 yılında Türkiye’deki LGBT’lerin insan haklarına dair hazırladığı bir raporda şu ifadelere rastlanmaktadır: *“Trans kadınlar, Uluslararası Af Örgütü’ne, devlet nezdinde kadın olarak görülmedikleri için (sadece kadınlar yasal olarak seks işçisi olarak çalışabilmektedir) ve kayıtlı seks işçiliği yapmalarına izin verilmediği için, genelevlerde çalışan kadınlara kıyasla daha büyük şiddet riski altında olduklarını söylediler.”*³⁴

Trans kadın seks işçileri, seks işçiliği mevzuatı sebebiyle birçok olumsuz uygulama ile karşılaşmaktadır. Bu uygulamalar, trans kadın seks işçilerini daha görünmez alanlarda seks işçiliği yapmaya itmektedir. “Yeraltı”na itilen trans kadın seks işçileri daha fazla damgalanma ve ötekileştirilme ile karşılaşmaktadır. Daha güvensiz ve riskli alanlarda seks işçiliği yapmak zorunda kalan trans kadın seks işçileri sistematik şekilde ayrımcılık ve şiddet ile yüzleşmektedir. Kanunlar, kayıt dışı çalışan trans kadın seks işçilerini idari uygulamalar ve zaman zaman cezai önlemler ile kriminalize etmekte ve toplumun çeperlerinde daha korunmasız hale sokmaktadır.

Zührevi Hastalıklar ve Fuhuşla Mücadele Tüzüğü’nün 4. Madde-

34 Uluslararası Af Örgütü, “Ne Bir Hastalık Ne De Bir Suç: Türkiye’de Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Trans Bireyler Eşitlik İstiyor” (2011), sayfa: 23.

si'nin (a) bendine göre, tüzüğü uygulamak amacıyla oluşturulan Fuhuşla Mücadele Komisyonlarının görevi "*fuhuş yüzünden bulaşan zührevi hastalıkların yayılmasını önlemek için gereken tedbirleri almak*"tır. Tüzükte belirtilen "*gereken tedbirler*" ifadesi, idare tarafından "*her türlü tedbir*" şeklinde algılanmakta ve kayıt dışı seks işçileri idarenin "*her türlü tedbiri*" ile yıldırılmaktadır. Yapılan uygulamalar ne yazık ki çeşitli şekillerde ayrımcı muamele olarak ortaya çıkmaktadır.

Kayıt dışı alanda çalışan trans kadın seks işçilerini hedef alan en sık uygulamalar, kendilerine Kabahatler Kanunu³⁵ ve Karayolları Trafik Kanunu³⁶ üzerinden kesilen idari para cezaları ile Zührevi Hastalıklar ve Fuhuşla Mücadele Tüzüğü ile Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu³⁷ üzerinden Fuhuşla Mücadele Komisyonlarının aldıkları karar sonucunda ortaya çıkan ev mühürlemeleridir. Her iki uygulama da seks işçilerini kayıt dışı alanda maruz kaldıkları damgalanma, ayrımcılık ve şiddet döngüsü içerisinde yeniden ve daha yoğun şekilde sokmaktadır.

"Seks işçileri özelinde Türkiye'de Kabahatler Kanunu'nun bir 'fuhuşla mücadele' aracı olarak kullanılmaya başlanması 2007 yılındaki uygulamalarla görünür hale gelmiştir. Özellikle büyük şehirlerde, birbirlerini takip eder şekilde fuhuşla mücadele komisyonları inisiyatifleriyle Kabahatler Kanunu'nun uygulanmasını işaret eden bir eğilim ortaya çıkmıştır. Bu eğilim, illerdeki emniyet birimlerinin bölgelerin-

35 Kanun metnine şu linkten ulaşabilirsiniz: <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5326.html>

36 Kanun metnine şu linkten ulaşabilirsiniz: <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.aspx?MevzuatKod=1.5.2918&MevzuatIliski=o&sourceXmlSearch=>

37 Kanun metnine şu linkten ulaşabilirsiniz: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.2559.pdf>

de 'fuhuş yapan bazı travesti ve kadınlar'ı tespit ettikleri ve 'sıradan' vatandaşlara 'rahatsızlık' verdikleri argümanı üzerinden gelişmiş ve il emniyet müdürlüklerinin asayiş birimlerinin illerdeki fuhuşla mücadele komisyonlarına başvurarak ilgili tedbirleri almaları talebine dönüşmüştür. Fuhuşla mücadele komisyonları da, ilgili emniyet birimlerinden gelen konuyla ilgili belgeleri referans alarak, Zührevi Hastalıklar ve Fuhuşla Mücadele Tüzüğü'nün³⁸ kendilerine 'fuhuşla mücadele edebilmek için her türlü tedbiri alma yetkisi'ni verdiklerini belirterek Kabahatler Kanunu'nun 32. Maddesi'nin kolluk kuvvetleri tarafından uygulanmasına hükmetmiştir. Bu gelişme, İstanbul, Ankara, İzmir gibi illerde yaşandıktan sonra, Türkiye'nin diğer illerinde de benzer stratejiler hem emniyet birimleri hem de fuhuşla mücadele komisyonları tarafından kullanıma sokulmuştur.³⁹

Kayıt dışı alanda, sokakta veya evlerinde seks işçiliği yapan trans kadın seks işçilerine yazılan idari para cezaları, bir "fuhuş önleme" aracı olmaktan çok, seks işçilerini devlete "kaptırdıkları" parayı geri kazanabilmek için daha çok seks işçiliği yapmaya itmektedir. Diğer bir deyişle idarenin uygulamaları, seks işçilerini "fuhuşa teşvik etmektedir." Daha çok seks işçiliği yapmak zorunda kalan trans kadın seks işçileri, sokakta daha çok şiddet ve ölüm riski ile karşılaşmaktadır.

Ev mühürlemeleri, kayıt dışı alanda yapılan seks işçiliğinin önlen-

38 Tüzük ile ilgili detaylı bilgi için bakınız: Başbakanlık Mevzuat Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü web sayfası, <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Aspx?MevzuatKod=2.4.5984&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=fuhuş%C5%9F&Tur=2&Tertip=4&No=5984>

39 Kemal Ördek, "Kayıtsız Alanda Kayıtlı Soygun: Trans Seks İşçilerine Yönelik Bir 'Vergilendirme' Aracı Olarak İdari Para Cezaları" (2014) Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği, sayfa 15.

mesi maksadıyla idare tarafından yaygın şekilde kullanılmaktadır.

Zührevi Hastalıklar ve Fuhuşla Mücadele Tüzüğü üzerinden ev mühürleme kararı veren Fuhuşla Mücadele Komisyonları, trans kadınları sokağa itmektedir. Evi mühürlenmiş trans kadınlar, ya bir başka arkadaşının yanında çalışmak zorunda kalmakta ya da sokağa inerek müşterisini son derece güvensiz alanlarda aramak durumunda kalmaktadır. İdari para cezası uygulamaları ile sürekli şekilde taciz edilen trans kadın seks işçileri ise, kolluk kuvvetlerinin sürekli uygulamalarından kaçmak için ya il merkezinde kolluğun erişemeyeceği "yeraltı" alanlarda ya da il dışında otoyollar gibi alanlarda seks işçiliği yapmaktadır. Bu durum, daha çok güvenlik riski demektir. Birçok trans kadın seks işçisi, bu gibi bölgelerde öldürülmüştür. Seks işçileri, polisin sürekli tacizi sebebiyle müşterileri ile ücret ve kondom pazarlığı yapamamakta, müşterilerinden kendilerine doğru yönelebilecek şiddet eylemlerini değerlendirmeye şanslarını ortadan kaldırmakta, polisin keyfi uygulamalarından korunabilmek maksadıyla daha çok yasa dışı ağlara bağlı olarak seks işçiliği yapmak durumunda kalmaktadır. Bu durum, daha çok fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddete tekabül etmektedir. Aynı zamanda bu durum, seks işçilerine yönelik ekonomik istismarın boyutunu da arttırmaktadır. Bir diğer önemli sonuç ise, seks işçilerinin cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar (CYBE) konusunda daha kırılgan hale gelmesidir. Dolayısıyla devlet, mevcut yasalar ve uygulamalar ile, "genel ahlak ve genel sağlık"ın korunmasından ziyade, seks işçiliğinin daha güvensiz alanlarda yapılmasına, kriminal olayların artmasına, kamu sağlığını tehdit edecek düzeyde CYBE'lerin yayılmasına sebebiyet vermektedir.

"Son yıllarda fuhşun sokakta ve göz önünde sürdürülmesini önle-

mek amacıyla gizli fuhşun yasal hale getirilmesi yerine, seks işçilerine Kabahatler Kanunu başta olmak üzere toplumu koruyan yasa maddeleri aşırı ölçülerde uygulanmaya başlanmıştır. Seks işçilerine para cezaları kesilerek yıldırılmaya çalışılmakta ve izole koşullarda çalışmaya zorlanmaktadır. Bu durum hem seks işçiliğinin yer altına sürülmesi nedeniyle sömürü ve şiddete açık olmasına hem de CY-BE'lerin daha kolay yayılmasıyla sonuçlanabilmektedir. Zor koşullar altında seks işçilerinin kondom için pazarlık etme şansları neredeyse hiç bulunmamaktadır ve fuhuş konusundaki mevzuatın en temel hedeflerinden biri olan 'Zührevi Hastalıkların' önlenmesi gözardı edilmiştir."⁴⁰

Kayıtdışı alanda seks işçilerine yönelen şiddetin tartışılması sürecinde Türk Ceza Kanunu'nun⁴¹ seks işçiliği ile ilgili maddelerine göz atmakta fayda vardır. Türk Ceza Kanunu'nun "Genel Ahlakı Aykırı Suçlar" başlıklı 7. Bölümü'nde yer alan "hayasızca hareketler" başlıklı 225. Maddesi ile "Müstehcenlik" başlıklı 226. Maddesi, sürekli olarak seks işçiliği yapan trans kadınların aleyhine kullanılmaktadır. Kanunun ilgili bölümünün başlığından da anlaşılacağı üzere, ilgili maddeler tek tip bir ahlak anlayışı üzerinden şekillendirilmiştir. Kanunun 225. Maddesi, "Alenen cinsel ilişkide bulunan ve teşhircilik yapan kişi, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır," demektedir. Bu maddede yer alan "alenen cinsel ilişkide bulunma" ve "teşhircilik" ifadelerinin mahkemelerce son derece muğlak bir şekilde algılandığını ve geniş yorumlarla seks işçisi trans kadınları yıldırım amaçlı kullanıldığını iddia edebiliriz. Birçok trans kadın

⁴⁰ İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı, "Seks İşçileri ve Yasalar: Türkiye'de Yasaların Seks İşçilerine Etkileri ve Öneriler"(2011), sayfa 80.

⁴¹ Kanun metnine şu linkten ulaşabilirsiniz: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>

seks işçisi bu maddenin kullanılması sonucu hapis cezası almıştır.

226. Madde'nin ilgili fıkralarında yer alan "*müstehcen görüntü, yazı ve sözleri basın ve yayın yolu ile yaymak veya buna aracılık etmek*" şeklindeki ifadeler, İnternet üzerinden müşteri bulmak maksadıyla kendi reklamlarını yapan trans kadınlara karşı sıklıkla kullanılmaktadır. Trans kadın seks işçileri, son derece keyfi yorumlarla mahkeme koridorlarında süründürülmekte ve çoğu trans kadın bu maddenin geniş yorumlanması sonrası hapis cezası almaktadır.

Kanunun "*fuhuş*" başlıklı 227. Maddesi, "*fuhuşa yer temin etmek*", "*aracılık etmek*", "*teşvik etmek*", "*fuhuşa sürüklenen kişinin kazancından faydalanmak*" şeklinde suç tanımları yapmaktadır. İlk bakışta seks işçiliği yapan kişilerin istismarının engellenmesine yönelik hazırlandığı düşünülen ilgili maddelerin, seks işçilerini daha fazla mağdur ettiğini iddia edebiliriz. Kanunun ilgili maddeleri, son derece muğlak bir şekilde ifade edilmiştir. Bu maddelerin aynı zamanda seks endüstrisinin işleyiş biçimi ve karakterine dair bir bilgiye sahip olunarak hazırlanmadığı da iddia edilebilir. "*Aracılık etmek*", "*yer temin etmek*", "*fuhuşa teşvik etmek*" gibi eylemleri, tüm seks işçilerinin zaman zaman veya sürekli olarak işlemektedir. Bu durum, seks endüstrisinin doğasında mevcuttur. Bu fiillerin suç olarak kanunda yer alması sebebiyle birçok trans kadın seks işçisi fail konumunda yargılanmakta ve ceza almaktadır. Aynı evde yaşayan ve kirayı ortak ödeyen, ancak kira sözleşmesi bu iki kişiden biri üzerine olan trans kadın seks işçilerinin evi basıldığında, tutanak tutulmakta ve bir kişi "*mağdur*", diğer kişi ise "*fail*" olarak konumlandırılmaktadır. Gerekçe olarak ise, "*yer temin etmek*" fiili gösterilmektedir. Kendisi de bir seks işçisi olan birçok trans kadının, diğer seks işçisi olan arkadaşlarına müşteri yönlendirmesi

sebebiyle "aracılık ettiği" gerekçesiyle hakkında dava açıldığı ve mağdur edildiği bilinmektedir. Yine birçok trans kadının erkek arkadaşlarının, "fuhşa sürüklenen kişinin kazancından faydalandığı" iddiasıyla hakkında dava açıldığı da bilinmektedir. Bu ve benzeri örnekler, varolan kanun maddelerinin doğrudan seks işçilerini hedef aldığını ve mağdur ettiğini gözler önüne sermektedir.

"Ceza yasasında seks işçilerine koruma sağlayarak yaşamlarını fuhuş dışında sürdürmelerine olanak sağlayacak, yaşamda karşılaştıkları fırsatları değerlendirerek seçenekleri olmasına olanak verebilecek, baskı altında ve sömürülerek fuhuş yaşantısını sürdürmelerini engelleyecek yasa maddelerinin uygulanması yerine, toplumu seks işçiliğinin olumsuz etkilerinden koruyacak yasal tedbirlere daha sık başvurulmaktadır. Bu uygulamalar görünür olan seks işçiliğinin baskı altına alınarak toplumu ahlaki yönden koruma gerekçesiyle yapıyor olsa da toplumu daha derinden etkileyen fuhuş olgusunun yaygınlaşmasıyla sonuçlanmaktadır. Bu nedenle seks işçilerine yasal koruma ve destek sağlanmaksızın toplumu korumak adına da olsa yasalar aracılığı ile seks işçilerine baskı uygulamak adil değildir ve seks işçiliğinin daha karmaşık ve şiddet içeren bir ortamda sürdürülmesiyle sonuçlanmakta, toplum daha fazla ahlaki riskler ve sağlık riskleriyle karşı karşıya kalmaktadır."⁴² İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı'nın 2011 tarihli raporu, Türk Ceza Kanunu'nun ilgili maddelerinin ve uygulanış şeklinin seks işçileri ve toplum üzerindeki olumsuz etkisini bu şekilde açıklamıştır.

Türkiye'de seks işçiliği ve seks işçilerini çevreleyen mevzuat incelendiğinde, yasalarda belirtilen "fuhşun önlenmesi", "CYBE'lerin

42 İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı, "Seks İşçileri ve Yasalar: Türkiye'de Yasaların Seks İşçilerine Etkileri ve Öneriler"(2011), sayfa 80.

önlenmesi”, “*genel ahlak ve genel sağlığın korunması*” ve benzeri amaçların değil, aksine toplum sağlığının ve seks işçilerinin güvenli koşullarda çalışmasının mevzuata dayalı uygulamalarda önlendiği görölmektedir. İdare, yasalarca kendisine verilmiş olan yetkileri son derece geniş ve keyfi yorumlayarak, seks işçilerini daha fazla şiddet ortamına itmektedir. Çoğu zaman, idareye “fuhşun önlenmesi” maksadıyla verilen yetkilerin, bizzat idarenin şiddet uygulayan fail konumuna gelmesine sebep olduğu gözlenmektedir.

DEVLET KAYNAKLI şİDDET: EV MÜHÜRLEMELERİ, İDARİ PARA CEZALARI, POLİS şİDDETİ

Trans kadın seks işçileri, “*fuhşun önlenmesi*” şeklinde devlet görevlileri tarafından amaç olarak dile getirilen bir saikle, mevzuatça⁴³ geniş yetkilerle donatılan kolluk kuvvetlerinin çeşitli şekillerde ortaya çıkan şiddeti ile sürekli olarak karşılaşmaktadır. Sokak veya caddelerde çalışan trans kadın seks işçileri, çalıştıkları süre boyunca defalarca polis ile karşılaşmaktadır. Kolluk kuvvetleri, trans kadın seks işçilerinin seks işçiliği yapmasını “önlemek” istemektedir, bu vesileyle caydırıcı bir uygulama olarak, daha önceki bölümlerde de dile getirilen Kabahatler Kanunu üzerinden idari para cezalarını kullanmaktadır. Ancak, idari para cezası uygulamaları, salt bir idari işlem olmaktan çok, trans kadın seks işçilerine yönelik bir kötü muamele ve şiddet aracı haline gelmektedir.

43 Bu bölümde bahsedilen mevzuattan kasıt, Zührevi Hastalıklar ve Fuhşla Mücadele Tüzüğu ile Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu’dur. Her iki mevzuat örneği üzerinden kolluk kuvvetleri trans kadın seks işçilerine yönelik “fuhşun önlenmesi” gibi muğlak bir amaçla işlem yapmakta, her türlü keyfiyeti barındıran bu işlemler esnasında kendilerine itiraz edildiğinde ise şiddetin uygulayıcısı konumuna gelmektedir.

Birçok trans kadın seks işçisi, idari para cezaları dolayısıyla ciddi bir ekonomik şiddetin mağduru olmaktadır. Bu ekonomik şiddet, çoğu zaman trans kadın seks işçilerinin sistematik olarak taciz edilmesi, karakollara götürülmesi ve dolayısıyla zorla alıkonulması, tehdit edilmesi ve fiziksel şiddete maruz kalması ile birlikte ortaya çıkmaktadır. Kendilerine kesilen cezalara itiraz eden trans kadın seks işçileri, polis tarafından darp edilmekte ve tehdit edilmektedir. İdari para cezaları, yapısal bir şiddet türü olan ekonomik şiddetin tezahürü olarak, trans kadın seks işçilerine yönelik bir nevi "vergileendirme" aracı olarak kullanılmaktadır. Bu tür bir vergileendirme denetime açık olmadığı için, trans kadın seks işçileri yüklü miktarda borç ile karşılaşmakta ve yoksulluğa itilmektedir.

"Kayıtsız Alanda Kayıtlı Soygun" adlı kitapta Kemal Ördek, idari para cezalarının trans kadın seks işçileri için ne tür bir şiddet biçimi olduğunu şu şekilde ifade etmiştir: "İdari para cezaları meselesi salt bir makbuz kesme veya para tahsilatı meselesi değildir. Bu mesele trans seks işçilerinin yoksullaştırılması meselesidir. Bu mesele trans kadınların topluma 'kabahatli' gösterilmesi ve kriminalize edilmesi meselesidir. Bu mesele devletin kayıtsız seks işçiliği alanından elde ettiği rant meselesidir. Ve belki de en önemlisi bu mesele trans seks işçilerinin şiddete ve cinayetlere açık hale getirilmesi meselesidir."⁴⁴

İdari para cezalarının trans kadın seks işçilerini hedef alacak ve temel haklarını gasp edecek şekilde uygulandığı bir gerçektir. Bu cezaların yazılması sürecinde trans kadın seks işçileri birçok usulsüzlük ile karşılaşmaktadır. Birçok trans kadın seks işçisi, kendilerine para cezası yazılmasına rağmen ceza makbuzları

44 Kemal Ördek, *"Kayıtsız Alanda Kayıtlı Soygun: Trans Seks İşçilerine Yönelik Bir 'Vergileendirme' Aracı Olarak İdari Para Cezaları"* (2014), Kırmızı Şemsiye, sayfa 4.

kendilerine verilmemekte ve dolayısıyla bu cezaların iptali için adalete erişimlerinin önü kapatılmaktadır. Ek olarak, trans kadın seks işçileri, polisin görevi kötüye kullanması sonucunda zorla alıkonularak karakola götürülmektedir. Dolayısıyla, idari para cezası uygulamaları kişilerin hürriyetinden mahrum bırakılması şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Polisin, idarenin kendisine tanıdığı birtakım hukuksuz yetkiler dolayısıyla sistematik şekilde trans kadın seks işçilerine idari para cezası kesiyor oluşu, ekonomik şiddeti ortaya çıkarıp trans kadın seks işçilerinin ekonomik şiddet mağduru olmasına sebep olmaktadır. İdari para cezalarına itiraz eden trans kadın seks işçilerine polisin uyguladığı fiziksel ve psikolojik şiddet yoğundur. Birçok trans kadın polis tarafından darp edildiklerini, kötü muameleye maruz kaldıklarını, tehdit edildiklerini ve adalete erişim haklarının ellerinden alındığını ifade etmiştir.

Pembe Hayat Derneği'nin 2009 tarihli "*Yasayla Cinsel Münasebet: Seks İşçilerinin Adli Karşılaşmaları*" başlıklı raporuna göre, derneğe 2008 – 2009 yılları arasında hukuki destek için başvuran trans kadın seks işçilerinin 63'ü (% 81) kolluk tarafından kendilerine kesilen idari para cezaları ve sonrasında ortaya çıkan hukuksuzluklar dolayısıyla derneğe başvurmuştur.⁴⁵

Lambdaistanbul'un 2010 yılında yayınladığı "İt İti Isırmaz: Bir Alan Araştırması – İstanbul'da Yaşayan Trans Kadınların Sorunları" adlı rapora göre, çalışma kapsamında görüşülen toplam 116 trans kadının 105'i (% 90,5) güvenlik güçlerinden şiddet gördüklerini be-

45 Pembe Hayat Derneği, "*Yasayla Cinsel Münasebet: Seks İşçilerinin Adli Karşılaşmaları*" (2009), sayfa 16.

lirtmiştir. Yine katılımcıların 107'si (% 92,2) güvenlik güçleri tarafından aşağılama, hakaret, taciz ve küfre maruz kaldıklarını ifade etmiştir. Aynı araştırmaya katılanların % 70,7'si ise, güvenlik güçleri tarafından cinsel şiddetin mağduru olduklarını belirtmiştir.⁴⁶

Kırmızı Şemsiye tarafından Haziran – Eylül 2014 tarihleri arasında bu çalışma kapsamında yürütülen anketlere göre, görüşme yapılan 10 ilden toplam 233 trans kadın seks işçisi arasından fiziksel şiddete maruz kaldığını ifade eden 171 trans kadın seks işçisinin % 49,70'i polis tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Cinsel şiddete maruz kaldığını belirten toplam katılımcıların % 31,20'si polis tarafından cinsel şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir. Psikolojik şiddet mağduru olduğunu ifade eden toplam katılımcıların % 59,75'i polis tarafından psikolojik şiddet mağduru olduğunu ifade etmiştir.

Polis tarafından mağdur edilen trans kadın seks işçilerinin "şiddet"i nasıl algıladığına bağlı olarak bu oranlarda değişiklik yaşanabilmektedir. Anketler uygulanırken, fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddetten ne anlaşılması gerektiğine dair katılımcılara sürekli bilgilendirme yapılmıştır. Ancak birçok trans kadın seks işçisi için şiddet, gündelik hayatlarının olağan bir parçası haline gelmiştir. Bu olağanlık, şiddet algısının trans kadın seks işçileri için değişmesine, normalleşmesine ve görünmez kılınmasına sebep olmaktadır. Polis tarafından hakarete maruz kalan, dalga geçilen, hafif de olsa darp edilen trans kadın seks işçileri için bu tür tutum ve tavırlar şiddet anlamına gelmeyebilmektedir. Şiddetin olağanlaşması, şiddetin görünürlüğünü yok etmekte ve şiddet döngüsünü daha da güçlü hale getirmektedir. Dolayısıyla, anket sonuçlarının

46 Lambdaistanbul, "İt İti Isırmaz: Bir Alan Araştırması – İstanbul'da Trans Kadınların Sorunları" (2010), sayfa 25,29.

kısmi de olsa daha yüksek oranlarla değerlendirilmesi gerektiği söylenebilir.

"Aslında her dakika birçok şiddet örneği ile karşılaşılıyor ama diğer travestilerin bunun çok farkında olduğunu söyleyemem. Mesela polis zorla alıyoyur kızı, birkaç saat karakolda tutuyor, arada ona türlü türlü hakaretlerle bulunuyor. O kıza sonra soruyorsun polisten şiddet gördün mü diye. Yok canım, işte her zamanki gibi iki dalga geçti, ibne dedi falan diyor. Birçoğumuza göre eğer polis coplamadıysa, tokatlamadıysa şiddet uygulamamış demektir. Bu algı yaşadığımız şiddetin yaşanmadığı gibi bir görüntü yaratıyor."⁴⁷

Polis tarafından trans kadın seks işçilerine yönelen şiddet biçimleri farklı mekanlarda ortaya çıkmaktadır. Anket katılımcıları da bu iddiayı doğrular nitelikte tanıklıklarını ifade etmişlerdir. Ancak yine de, anket katılımcılarının farklı şiddet türlerine hangi mekanlarda maruz kaldıklarına dair veri polis şiddetine dair bir fikir sunmaktadır. Anket katılımcılarının toplam % 32,54'ü karakolda polis tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Katılımcıların % 24,59'u karakolda polis tarafından cinsel şiddet gördüklerini ifade etmiştir.

Transgender Europe'un Kırmızı Şemsiye ile işbirliği içerisinde analizini gerçekleştirdiği ve 2011 – 2012 yılları içerisinde Türkiye'den 109 transla gerçekleştirilen anketlerin bulgularına göre, katılımcıların % 75'i polis tarafından taciz edildiklerini belirtmiştir. Yine katılımcıların toplamda % 71'i polis tarafından bir veya daha fazla defa idari para cezasına maruz kalmıştır.

47 A. İle görüşme, Temmuz 2014, Bursa.

Anket katılımcılarının % 94'ü, polisin kendilerine yönelik tutum ve tavrının son derece kötü olduğunu ifade etmiştir.⁴⁸

Yukarıdaki verilere ek olarak, polisin trans kadın seks işçilerine caddede müşteri ararken, evlerinde ev baskınları esnasında, arabalarının içinde, dışarıda yürürken veya alışverişe giderken, herhangi bir eğlence merkezinde veya klüp/bar/pavyon gibi ortamlarda da fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet uyguladığını belirtmek gerekir. Bir yapısal şiddet türü olan ekonomik şiddete ek olarak trans kadın seks işçileri polis tarafından sürekli olarak fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddete maruz kalmaktadır.

Ankara'da yaşayan bir trans seks işçisi olan M., Ankara'da sert ve keyfi uygulamaları sebebiyle adından çokça söz ettiren "Balyoz Timi" hakkında şunları söylemiştir: "*Balyoz'un varlığı bile bir şiddet örneği bence. Her gece caddeye çıktığımızda Balyoz ne zaman gelecek de bizi ne zaman alacak veya para cezası yazacak diye korkuyoruz, işimizi yapamıyoruz.*"⁴⁹

Bir diğer trans kadın seks işçisi S. polisin kendisine 2013'te uyguladığı şiddet ile ilgili olarak şunu belirtmiştir: "*Bir gece daha önceden bana para cezası yazmış olan polislerden biri yanıma geldi ve yine araca bindirmek istedi. Binmedim, bağırmaya başladım çünkü artık canıma tak etmişti, her gece her gece ceza mı olur? Adaletsizlik bu diye bağırardım, yapamazsınız dedim. Copunu çıkardı ve vurmaya başladı, caddenin ortasında, hersin gözünün önünde. Diğer polis de*

48 Bahsedilen analiz çalışması 2015 yılının ilk yarısında Transgender Europe ile Kırmızı Şemsiye'nin ortak yayını olarak yayınlanacaktır.

49 Kemal Ördök, "Kayıtsız Alanda Kayıtlı Soygun: Trans Seks İşçilerine Yönelik Bir 'Vergilendirme' Aracı olarak İdari Para Cezaları" (2014), Kırmızı Şemsiye, sayfa 67.

geldi, beni darp etmeye başladı. Çevredeki insanlar tepki verdiler de durdular. Ben kan revan içerisinde öylece kaldım yerde. Hastaneye kaldırdılar, bir hafta hastanede kaldım. Polis beni dövdü, gitti. Hakkımda işlem de yapmadı.”⁵⁰

Eskişehir’de yaşayan trans kadın seks işçisi T. polisin kendisine uyguladığı şiddete dair deneyimini şu şekilde aktarmıştır: “Şubat 2009 tarihinde Atatürk Caddesi üzerinde yürüyordum. Gece saat 01:00 sıralarında sivil plakalı Kongo bir araba yanıma yaklaştı. İçinden çıkan iki ahlak polisi bana saldırmaya başladı. Bıyıklı ve iri olan bir ahlak polisi ve sarışın 45 yaşlarında diğer bir ahlak polisi hiçbir şey demeden bana vurmaya başladılar. Kafama ve kulağıma gelecek şekilde yumruk attılar. Ben de hemen oradan kaçtım. Bu olay iki gece aynı yerde aynı şekilde gerçekleşti. Kulağımda çınlama ve ağrı var, fiziksel olarak darbe aldım, yaralandım. Psikolojik olarak da oldukça fazla etkilendim.”⁵¹

Uzun yıllardan bu yana İstanbul’un Şişli bölgesinde seks işçiliği yapan trans kadın C., Şişli bölgesinde polisin uyguladığı sistematik şiddet ile ilgili olarak şunları söylemiştir: “Birkaç gün önce Şişli’de seks işçiliği yaparken üç polis aracı geldi. İçinden inen sivil polisler, içi demirli sopa ve tekmelerle döverek küfür etti. Dövdükten sonra karakola götürülmüyoruz. Çünkü hastaneye gidilip rapor alınması gerekli. Bizleri sokak ortasında dövüp bırakıyorlar. Ayrıca vücudumuzda estetik olduğundan herhangi bir darp olayında zarar görmekten korkuyoruz.”

50 Kemal Ördek, “Kayıtsız Alanda Kayıtlı Soygun” (2014) Kırmızı Şemsiye, sayfa 47.

51 T. ile görüşme, “LGBTT Bireylerin İnsan Hakları Raporu” (2009) LGBTT Hakları Platformu, sayfa 22.

Bizleri kendilerine düşman gibi görüyorlar. Vatandaştan iki zarar gördüysek, polisten üç görüyoruz. Polis etrafa kötü örnek oluyor. Sivil polislerden dayak yediğimizi gören gençler, onları örnek alarak bize şiddet uyguluyor. Son yıllarda bizlere yönelik şiddet çok fazla arttı.”⁵²

Temmuz 2014'te Mersin'de bir grup trans kadın seks işçisi gece caddede çalışırken görevli polisler tarafından feci şekilde darp edilmiştir. Mersin 7 Renk LGBT Derneği'nin olay sonrası yaptığı açıklamada, olayın mağdurlarından olan E. olayı şu şekilde özetlemiştir: "22 Temmuz günü saat 22.30 civarında İstikbal Durağı'nda bekleyen 7 trans kadın arkadaşımız polisin biber gazlı ve coplu saldırısına uğradı. Polis keyfi bir biçimde arkadaşlarımıza, 'Buradan gidin lan' diye hakaret etti. Hakarete tepki gösteren bir vatandaş da polis şiddetinden nasibini aldı! Ve ardından işkence başladı." ⁵³

Trans kadın seks işçileri kolluk kuvvetleri ile sadece sokak veya caddede müşteri ararken karşılaşmamaktadır. Polis, kendisine "fuhşun önlenmesi" amacıyla mevzuatça tanınan geniş yetkilere ve Fuhuşla Mücadele Komisyonlarınca verilen kararlara dayanarak, trans kadın seks işçilerinin evlerine baskınlar düzenlemektedir. Bu baskınlar esnasında türlü hukuksuzluklar yaşanmaktadır. Yaşanan hukuksuzluklar ve polisin ev baskınları sırasındaki tavrı birçok trans kadının psikolojik şiddet mağduru olmasına sebep olmaktadır. Çoğu zaman müşteri gibi trans kadın seks işçilerinin

52 C. ile röportaj. "Polisin Translara Uyguladığı Şiddetin Yasal Dayanağı Ne?" Kaos GL, <http://www.kaosgl.org/sayfa.php?id=15106>

53 "Trans Kadınlara Polis Şiddeti Mersin'de Protesto Edildi" 2014, Yeşil Gazete, <http://yesilgazete.org/blog/2014/07/24/trans-kadinlara-polis-siddeti-mersinde-protesto-edildi/>

telefonlarını arayan polisler, yaptıkları görüşme sonrasında müşteri kılığında evlere gitmekte ve ev baskınları düzenlemektedir. Bu baskınlar esnasında trans kadın seks işçileri, polislerin kendileriyle çeşitli ifadelerle dalga geçtiklerini, onur kırıcı söylemlerde bulduklarını ve hakaret ettiklerini belirtmiştir.

Polisin kendi evlerinde, seks işçiliği yapabilmek için kiraladıkları evlerde veya arkadaşlarının evinde seks işçiliği yapan trans kadın seks işçilerine yönelik sistematik takibi söz konusudur. Sürekli şekilde telefonları teknik takip gereğince dinlenen, evleri gözetlenen, ev baskınları ile karşılaşan trans kadın seks işçileri, devletin özel hayatlarına yönelik sistemli müdahalesi ile karşılaşmaktadır.

Trans kadınların özel hayatlarının gizliliği ve barınma hakları ihlal edilirken bir yandan da mekânsal bir tür şiddet ortaya çıkmaktadır. Sokakta veya caddede müşteri arayan trans kadın seks işçileri için de geçerli olan bu şiddet türü, trans kadın seks işçilerinin en mahrem alanları olan kendi evleri içerisinde de devam etmekte, onları bir tür korku ve tedirginlik sarmalı içerisinde sokmaktadır. Çoğunlukla psikolojik bir tür şiddet ile harmanlanan polisin ev baskınları ve mühürlemeleri, en mahrem alanı sistematik şekilde mevzuata dayanarak taciz ederken, ortaya çıkan mekânsal ve ekonomik şiddet ile de trans kadın seks işçileri birçok ötekileştirilme biçimini bir arada yaşamaktadır.

Bursa'da seks işçiliği yapan trans kadın A., polisin evini defalarca bastığını, bu baskınlar esnasında kendisine hakaretler yağdırdığını, kendisini çıplak soyduğunu ve genital organına dokunduğunu, kendisine cinsel tacizde bulunduğunu ifade etmiştir.⁵⁴

54 A. ile görüşme, Temmuz 2014, Bursa.

İstanbul'da seks işçiliği yapan trans kadın M. sokakta çalışırken bir polisin "*kafayı kendisine taktığını*" ve sürekli olarak kendisine para cezası yazdığını belirtmiştir. Aynı polisin kendisini sürekli taciz ettiğini, kendisiyle cinsel ilişki karşılığında kendisine para cezası yazmaktan vazgeçeceğini belirttiğini ifade etmiştir. Polisin kendisini cinsel ilişkiye tehditle zorladığını e kendisinin de bunu rahat çalışabilmek için kabul ettiğini belirtmiştir.⁵⁵ Polisin trans kadın seks işçilerine yönelik cinsel şiddetine dair birçok tanıklık bulunmaktadır.

Kolluk kuvvetlerinin görev sınırlarını aştığına dair birçok iddia mevcuttur. Trans kadın seks işçilerine fiziksel ve cinsel şiddet uygulayan, sürekli tehditlerle psikolojik şiddete maruz bırakan, rüşvet isteyen, trans kadın seks işçilerine ve erkek arkadaşlarına kötü muamelede bulunan, müşterilere dayak atan ve daha birçok şekilde görev sınırlarını aşmış suç işleyen polisler ile ilgili tanıklıklar mevcuttur.

Kemal Ördem, "*Kayıtsız Alanda Kayıtlı Soygun*" adlı kitabında polisin idari para cezaları üzerinden kullandığı yetkinin ne derecede hukuksuzluk ve keyfilik içerdiğine ve bunun trans kadın seks işçileri üzerindeki etkisine dair şu tespiti yapmaktadır: "*Hukuksuz şekilde polis tarafından alıkonmanın yanında, görüştüğüm trans seks işçileri gözaltına alındıklarında polis tarafından kötü muameleyle maruz kaldıklarını ifade ettiler. Polis tarafından durdurulduklarında, polis aracına bindirilirken, aracın içerisinde, karakolda hep polisler tarafından aşağılandıklarını ve onur kırıcı söylemlerle karşılaştıklarını belirttiler. Trans seks işçileri, toplum içerisinde maruz kaldıkları dışlanmayı ve aşağılanmayı bizzat devletin resmi görev-*

55 M. ile görüşme, Ağustos 2014, İstanbul.

lileri tarafından da yoğun olarak yaşamaya devam etmektedir. Bu durum, güvensiz ve riskli alanlarda çalışmak zorunda kalan trans seks işçilerinin, ideal koşullarda kendilerine "güven vermesi" gereken polisler tarafından da aynı "tekinsiz" koşullara maruz bırakıldıklarını göstermektedir. Çoğu zaman polis şiddetin birincil uygulayıcısı veya teşvik edicisi haline gelmektedir."⁵⁶

TRANS KADIN SEKS İŞÇİLERİNE YÖNELİK ŞİDDET: TRANS-KIRIM VE YİTİP GİDEN HAYATLAR

FİZİKSEL ŞİDDET

Trans kadın seks işçileri gündelik hayatlarının hemen her anında birçok şiddet türü ile karşılaşmakta ve mağdur olmaktadır. Bu şiddet kimi zaman doğrudan fiziksel şiddet olarak ortaya çıkarken, çoğu durumda da cinsel ve psikolojik şiddet de gündeme gelebilmektedir. Kişileri doğrudan etkileyen ve mağduriyet yaratan bu şiddet türlerine ek olarak bir de yapısal şiddet türlerinden bahsedilebilir. Trans kadın seks işçilerini yoksulluğa iten ekonomik şiddet ile en mahrem alanlarına tecavüz eden mekânsal şiddet de şiddet listesine eklenebilir.

Trans kadın seks işçileri çoğu zaman transfobik nefret saikiyle fiziksel ve cinsel şiddetin hedefi olabilmektedir. Sürekli şekilde damgalanan ve ötekileştirilen trans kadın seks işçileri, toplumsal dışlanmanın en ağır biçimini yaşamaktadır. Buna ek olarak her türlü ayrımcılık ile hedef alınan bu grubun üyeleri, kendilerine yönelen toplumsal ve devlet kaynaklı nefretin hedefi haline gelmektedir. Bu nefret, birçok durumda trans kadın seks işçilerinin ken-

56 Kemal Ördek, "Kayıtsız Alanda Kayıtlı Soygun" (2014), Kırmızı Şemsiye, sayfa 47.

dileri veya mallarına yönelik saldırılar şeklinde ortaya çıkarken, birçok durumda kurumsal ayrımcılık ve şiddet olarak da gündeme gelmektedir.

Kaos GL'nin 2013 yılı içerisinde LGBT'leri hedef alan nefret suçları ile ilgili yayınladığı rapora göre⁵⁷, toplamda rapor edilen önyargı saikli şiddet eylemlerinin % 25'i trans kadınları hedef almıştır. Yine bu rapora göre, toplamda rapor edilen 24 aşırı fiziksel şiddet vaka-sının 20'si transları hedef almıştır. Ek olarak, rapor edilen toplam cinayetlerin % 40'ını trans cinayetleri oluşturmaktadır.

Transgender Europe'un Kırmızı Şemsiye ile işbirliği içerisinde analiz ettiği, 2011 – 2012 yılları içerisinde Türkiye'den toplamda 109 transın katıldığı anketin verilerine göre, toplam 109 katılımcı-nın % 87'si fiziksel saldırı mağduru olmuştur. Aynı anketin toplam katılımcılarının % 78'i ise cinsel şiddeti tecrübe etmiştir.⁵⁸

57 Kaos GL, "2013 yılında Türkiye'de Gerçekleşen Homofobi ve Transfobi Temelli Nefret Suçları Raporu" (2014), http://www.kaosgldernegi.org/resim/yay-in/dl/nefret_sulari_raporu_2013.pdf

58 Bu anketin verileri incelenirken, anketin trans kadın ve trans erkeklere uygulandığı unutulmamalıdır. Oranlar analiz edilirken her iki gruptan transların verdiği cevaplar toplamda değerlendirilmiştir. Toplam anket katılımcısının % 86'sı trans kadın, % 6'sı trans erkek ve geriye kalan % 8'i kendini "diğer" kate-gorisinde tanımlamıştır. Trans kadın oranının ezici bir oran olduğu düşünülürse, verilen şiddet oranlarının temsil edici karakterde olduğu söylenebilir. Yine ken-dini trans erkek ve "diğer" kategorisinde tanımlayan kişiler toplamdan çıkarıldı-ğında, trans kadınların maruz kaldığı şiddetin oranı yükselecektir.

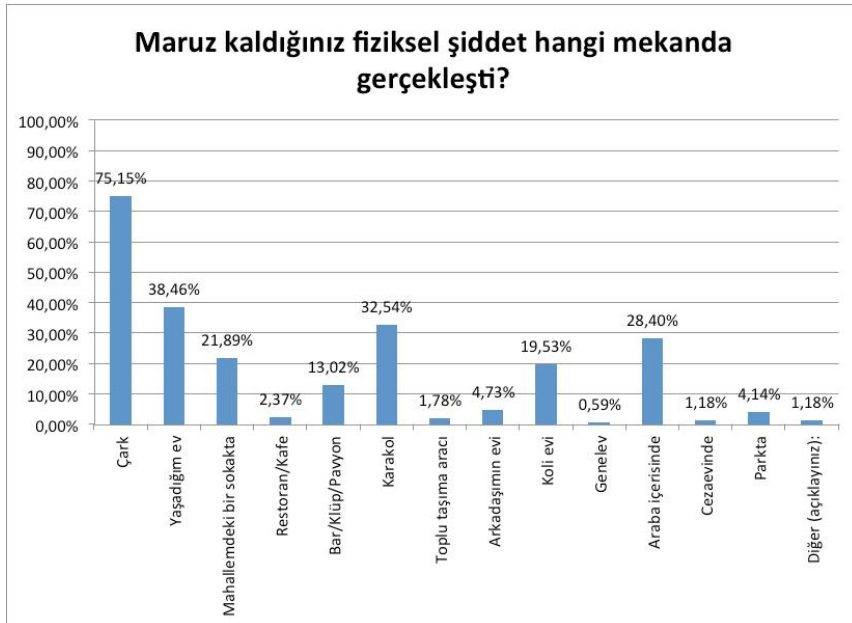

Kırmızı Şemsiye'nin yürüttüğü alan araştırmasının verilerine göre, 233 toplam trans kadın seks işçisi anket katılımcısının % 73,59'u ilk seks işçiliği yapmaya başladıkları günden bu yana bir veya daha fazla defa fiziksel şiddete maruz kalmıştır. Bu oran tedirgin edici bir orandır. Anket katılımcısı her 4 trans kadın seks işçisinden 3'ü bir veya daha fazla defa fiziksel şiddet ile karşılaşmıştır.

Fiziksel şiddete maruz kaldığını belirten 171 seks işçisinin toplamda % 86,90'ı darp edildiğini, % 42,26'sı bıçaklı saldırı mağduru olduğunu, % 18,45'i silahlı saldırıya maruz kaldığını belirtmiştir. Geriye kalan % 2,98 ise sokak veya caddede müşteri ararken yoldan geçenler tarafından kendilerine şişe atıldığını ifade etmiştir.

Trans kadın seks işçilerinin çalıştıkları kemanlar geneli itibarı ile güvenliksiz mekanlardır. Bu mekanlarda seks işçileri birçok farklı fail türü ile karşılaşmaktadır. Karanlık sokak veya caddeler, köprü altları, parklar, otoyollar trans kadın seks işçilerinin çalışma mekanlarıdır. Daha güvenli sayılabilecek yerler olan trans kadın seks işçilerinin kendi evleri, arkadaşlarının evleri, çalışmak için kiraladıkları evler, genelevler ve benzeri yerler de bulunmaktadır. Ancak, özellikle kayıtdışı çalışan trans kadın seks işçilerinin içinde buldukları sektörün kriminalize edilmiş olması ve bu sektörde bulunan ve bir şekilde kriminal faaliyetlerle ilişkilendirilmiş kişilerin varlığı, çalışılan yer neresi olursa olsun güvenlik riskini arttırmaktadır.

Fiziksel şiddet mağduru olduğunu ifade eden anket katılımcısı trans kadın seks işçilerinin % 75,15'i sokak veya caddede müşteri ararken, % 38,46'sı yaşadıkları ev içerisinde, % 32,54'ü karakolda, % 28,40'ı araba içerisinde, % 21,89'u yaşadıkları mahallede bir sokakta, % 19,53'ü çalışmak için kiraladıkları evlerde, % 13,02'si bar/klüp/pavyonda, % 4,73'ü arkadaşının evinde, % 4,14'ü parkta, % 2,37'si restoran/kafede, % 1,78'si toplu taşıma aracında, % 1,18'si cezaevinde ve % 0,59'u genelevde fiziksel şiddet mağduru olduğunu ifade etmiştir.

Anket verilerinden anlaşılacağı üzere, trans kadın seks işçileri için sokak veya caddede çalışmak son derece risklidir. Fiziksel şiddet mağduru olduğunu belirten trans kadın seks işçilerinin ¾'ü "*çark yaparken*" fiziksel şiddet mağduru olduğunu ifade etmiştir. Şehir içerisinde ancak şiddete son derece açık ve karanlık sokak ve caddeler, otoparklar, parklar, köprü altları, otoyollar ve diğer riskli alanlar trans kadın seks işçilerinin sürekli şiddet riski altında çalıştıkları mekanların başında gelmektedir. Trans kadınların neredeyse 2/5'i kendi yaşadıkları ev içerisinde çalışırken müşterileri, polis, partnerleri veya komşuları tarafından fiziksel şiddete maruz kalmıştır. Trans kadın seks işçilerinin en çok şiddete maruz kaldıkları üçüncü mekan ise karakollardır. Polisin fiziksel şiddeti trans kadın seks işçilerini yoğun şekilde hedef almaya devam etmektedir. Araba içerisinde şiddete maruz kaldığını ifade eden trans kadın seks işçileri bu şiddeti çoğunlukla "*çark yaparken*" müşterileri ve polis tarafından tecrübe etmişlerdir. Yukarıdaki tabloda belirtilen tüm diğer mekanlar, trans kadın seks işçilerinin neredeyse her mekanda günün her anında şiddet mağduru olabileceğini göstermektedir. Bu da, trans kadın seks işçilerinin sürekli bir şiddet döngüsü içerisinde sıkıştırıldığını ve sürekli bir şiddet korkusu ile yaşamak

zorunda kaldıklarını gözler önüne sermektedir.

Dikkat edileceği üzere, genelevler fiziksel şiddet açısından trans kadın seks işçilerinin çalıştıkları diğer mekanlara göre daha korunaklı alanlardır. Genelevde şiddete maruz kaldığını ifade eden 1 trans kadın seks işçisi olmuştur ve bu şiddetin faili de geneleve sarhoş giren bir müşteridir. Şiddet uygulayan müşteri, genelevin özel güvenlik birimi tarafından uzaklaştırılmış ve polis tarafından fail hakkında işlem yapılmıştır.

Cezaevleri, trans kadın seks işçileri için bir kapatılma ve tecrit edilme mekanı olmasının ötesinde, sürekli bir şiddet tehdidi altında yaşadıkları mekanlardır. Bu şiddet zaman zaman fiziksel ve cinsel şiddet olarak kendini gösterirken, çoğunlukla psikolojik şiddet de gündeme gelmektedir. Birçok trans kadın seks işçisi, gardiyanlar ve diğer mahkumlar tarafından darp edildiklerini ve cinsel şiddet mağduru olduğunu ifade etmektedir. Anketimize katılan 2 trans kadın seks işçisi cezaevinde fiziksel şiddetin mağduru olduğunu ifade etmiştir.

Cezaevinde sürekli şekilde cinsel istismar ve fiziksel şiddet mağduru olan trans kadın seks işçisi Avşa'nın hikayesi, cezaevindeki diğer trans kadın seks işçilerinin yaşadıkları hakkında bize bir fikir vermektedir: *"2009 yılında infaz koruma memurunun cinsel istismarına maruz kalan Erkuş, yaşadıklarını mahkemeye taşıyarak saldırganın Giresun Ağır Ceza Mahkemesi'nde hapis cezasına çarptırılmasını sağladı. Can güvenliği sebep olarak gösterilen Erkuş, Giresun İnfaz Kurumu'ndan, Tokat İnfaz Kurumu'na nakledildi.*

İstismarcı memurun; Erkuş'u Tokat İnfaz Kurumu'nda ziyaret etmesi,

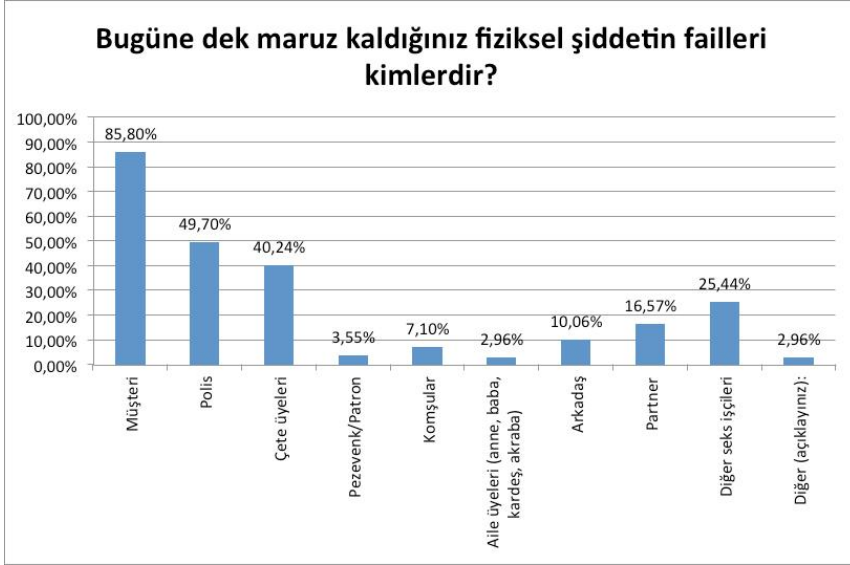
bu memurun arkadaşının Tokat'ta işe başlaması üzerine yaşananlar herkesçe öğrenildi. Yaşadığı baskılar sonucu önce Niğde, devamında Gümüşhane ve Bafra'ya sürülen Erkuş, 22 ay kaldığı Bafra'dan tacizci başka bir memur tarafından meydan dayağına maruz kalıp şikayetçi olması üzerine, 'yaşadığı baskılar, cinsel taciz ve şiddet sonucu açlık grevine başlaması' sebebi ile Kocaeli Cezaevi'ne gönderildi.

Erkuş yazdığı mektupta, kendisine meydan dayağı atan memurdan şikayetçi olmaması için baskı gördüğünü söyleyerek, 'Yüzüm gözüm tanınmayacak hale geldikten sonra hastaneye gönderilmeyip kurum revirince basit bir raporla geçiştirilmek istendi. ancak olay günü olan 23 Aralık 2013 tarihinden bir gün sonra fenalaşmam ile acilen Bafra Devlet Hastanesi'ne kaldırılıp tedavim yapılarak detaylı rapor verildi. Ve kurumdaki bazı personel ve idareciler yanıma gelerek bana saldıran memurun psikolojik sorunları olduğunu, anti depresyon ilaçlar ile ayakta durduğunu şikayetimden vazgeçmemi, aksi takdirde tarafım için iyi olmayacağını söylediler' dedi."⁵⁹

Aralık 2013'te Meclis'te grubu bulunan 4 partinin milletvekillerinin düzenlediği basın toplantısında transların cezaevi koşullarına dair şu ifadeler kullanılmıştır: "Bir travesti, 'Geldiğimde kadın görünümündeydim, şimdi öyle değilim' diyor. Açık cezaevine gidemelerini eleştiren bir mahkûm, 'Cinsel kimliğimizden dolayı ikinci kez ceza çekiyoruz' diyor. Cezaevinde sadece bu koşušta kamera yok. Mahkûmlar şiddet ve dayaktan şikâyetçi. Dayağın seslerinin dışarı yansımaması için 'halılı oda' uygulaması bulunuyor."⁶⁰

59 "Trans Mahpus Avşa Erkuş Açık Grevinde", BiaNet, <http://www.bianet.org/bianet/lgbti/154970-trans-mahpus-avsa-erkus-aclik-grevinde>

60 "Trans ve Gay'lere Koşuş Şiddeti", Hürriyet, <http://www.hurriyet.com>.

Trans kadın seks işçilerine yönelik gerçekleştirilen fiziksel şiddet eylemlerinin failleri hakkında anket dahilinde sorulan soruya katılımcılar yukarıdaki tablodaki şekilde cevap vermiştir. Fiziksel şiddetin mağduru olan trans kadın seks işçilerinin ezici bir çoğunluğu (% 85,80) şiddeti müşterileri tarafından gördüklerini ifade etmiştir. % 49,70 fiziksel şiddetin faili olarak polisi işaret etmiştir. Bu da, fiziksel şiddet mağduru olan katılımcıların yarısının polis tarafından şiddet mağduru olduğunu göstermektedir.

Fail sıralamasında üçüncü sırada % 40,24'lük yüksek bir oran ile çete üyeleri bulunmaktadır. Trans kadın seks işçilerine çete üyeleri ifadesi ile neyi kastettikleri sorulduğunda, trans kadın seks işçilerini sistematik şekilde taciz eden, kendilerinden haraç alan, şiddet uygulayan organize suç grupları şeklinde ifadelerde bulunmuşlardır. Gerçekten de bu gibi organize suç grupları, özellikle sokak veya caddede müşteri arayan trans kadın seks işçilerine yönelik şiddetin öncelikli failleri olarak kayda geçmektedir. Bazı

durumlarda bizzat trans kadın seks işçilerinin de dahil olabildiği bu gibi suç ağları, trans kadın seks işçilerinin çalıştıkları sokak veya caddeleri kontrol altında tutmakta, ekonomik istismara ve fiziksel şiddete yol açmaktadırlar. Bu gibi gruplara direnen, itiraz eden veya kişisel husumeti bulunan trans kadın seks işçileri cinayetler ile karşılaşabilmektedir.

Fiziksel şiddet mağduru olduğunu ifade eden trans kadın seks işçilerinin % 25,44'ü, fiziksel şiddetin faili olarak diğer seks işçilerini işaret etmiştir. Bu durum, başlı başına dikkat çekici bir gerçeği gün yüzüne çıkarmaktadır. Trans kadın seks işçileri, doğrudan diğer trans kadın seks işçileri ile fiziksel şiddet üzerinden iletişim kurabilmekte ve karşılıklı mağdur olabilmektedir. Yer kavgası, kıskançlık, partner kavgası, organize suç gruplarıyla yakın ilişkiler ve benzeri birçok sebep, trans kadın seks işçilerinin birbirlerine yönelik şiddetinin sebepleri olarak sayılabilir. Bu konuya, bir sonraki bölümde değinilecektir.

Fiziksel şiddet mağduru olan anket katılımcılarının % 16,57'si partnerleri, % 10,06'sı arkadaşları, % 7,10'u komşuları, % 3,05'i pezevenk/patronları, % 2,96 aile üyeleri tarafından fiziksel şiddet mağduru olduğunu belirtmiştir. Partner şiddet trans kadın seks işçileri için bugüne dek pek tartışılmayan gerçekliklerden bir tanesi olmuştur. Trans kadın seks işçilerinin önemli bir kısmı partnerlerinden çeşitli sebeplerden dolayı fiziksel şiddet görmektedir. Bazı durumlarda para ilişkisi sebep olurken, bazı durumlarda diğer kişisel sebepler gündeme gelmektedir. Bir tür transfobi, orospufobi ve kadın düşmanlığı olarak değerlendirilebilecek nefret saiki üzerinden geçmekte trans kadın seks işçilerinin partnerleri tarafından öldürüldüğü vakalar yaşanmıştır.

Pezevenk/patronları tarafından şiddete maruz kaldığını ifade eden trans kadın seks işçileri, kayıtdışı alanda kendileri ile pezevenk/patron ilişkisi kuran diğer trans kadın seks işçilerinden yana bu tür bir şiddeti yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Tabii ki bu durum, trans kadın seks işçileri ile pezevenk/patron ilişkisi içerisinde bulunan erkeklerin trans kadın seks işçilerine yönelik şiddet uyguladığı şeklinde algılanmamalıdır.

Aile üyelerinden yana trans kadın seks işçilerinin yaşadığı fiziksel şiddetin oranı tabloda düşük orandadır. Bunun sebebi, trans kadın seks işçilerine ilk seks işçiliği yapmaya başladıkları dönemden bu yana maruz kaldıkları fiziksel şiddeti sormamızdır. Çoğu trans kadın seks işçisi, seks işçiliği yapmaya başladıkları dönemden önce aile üyeleri tarafından yoğun şekilde şiddet görmektedir. Aile ile ilişkilerini koparıktan ve çoğunlukla da buldukları şehri terk ettikten sonra seks işçiliği yapmaya başlayan trans kadınlar, aileleri ile ya hiç görüşmemektedir ya da sınırlı şekilde görüşebilmektedir. Aileleri ile ilişkileri seks işçiliği yapmaya başladıktan yıllar sonra düzelen ve aileleri ile düzenli görüşen trans kadın seks işçileri kendi ayakları üzerinde durmaya başlayan ve çoğunlukla ekonomik bağımsızlıkları olan figürler haline gelmektedir. Bu durum da aile üyelerinin kendilerine yönelik şiddetini sınırlayabilmektedir. Tabii ki, yine de, aile üyeleri tarafından seks işçiliği yapmaya başladıkları dönemden sonra da tehdit edilen, taciz edilen, şiddet gören ve öldürülen trans kadınlar da vardır.

Sığınmacı trans kadın seks işçilerinin şiddet deneyimleri ile ilgili olarak bir alan araştırması bugüne dek gerçekleştirilmemiştir. Dolayısıyla bu alan, incelenmesi gereken bir alan olarak önümüzde durmaktadır. Tabii ki, sığınmacı olup bir de seks işçiliği yapan trans

kadın seks işçilerine ulaşmak son derece zordur. Bunun sebeplerinden bir tanesi, bu insanların seks işçiliği yapmasalar bile hem sığınmacı hem de cinsel kimlikleri sebebiyle yerel halk veya polis tarafından sürekli dışlanıyor veya kötü muameleye maruz kalıyor olmasıdır. Bütün bu dışlanma ve hak ihlaline rağmen bu kişilerin seks işçiliği yaptıklarını söylemelerini beklemek gerçekçi olmayabilir. Ancak yine de, hem sığınmacı hem trans kadın hem de seks işçisi olan kişilerin maruz kaldıkları hak ihlallerini izlemek ve belgelemek veya konuyla ilgili bir alan araştırması yapmak, sesleri pek duyulmayan ve görünmezliğe itilmiş olan bu grubun yaşam şartlarının düzeltilmesi için elzemdir.

Helsinki Yurttaşlar Derneği Türkiye'nin Mülteci Destek ve Savunuculuk Programı ile ORAM – İltica, Sığınma ve Göç Örgütü'nün Haziran 2009'da yayınladıkları "*Emniyetsiz Sığınak – Türkiye'deki Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Travesti, Transseksüel Sığınmacı ve Mültecilerin Karşılaştıkları Güvenlik Sorunları*" başlıklı rapor Türkiye'ye sığınan trans kadınların maruz kaldıkları şiddet ile ilgili verilere yer vermektedir. Tabii ki bu rapor, kişilerin sadece cinsel kimlikleri üzerinden maruz kaldıkları hak ihlallerine odaklanmaktadır ve seks işçiliği yapıp yapmadıklarına dair elimizde bir veri bulunmamaktadır. Ancak yine de, seks işçiliği yapıyor olsun veya olmasın, rapordaki verilerin Türkiye'ye sığınan tüm trans kadınların deneyimlerine dair bize fikir sunduğu belirtilebilir. Örneğin, Nevşehir'de yaşayan bir trans kadın sığınmacı yerel halk tarafından maruz kaldığı tacizi şu şekilde anlatmaktadır: "*Evimden çıkamıyorum çünkü dışarı çıkarsam beni öldüreceklerinden korkuyorum. Daha geçen hafta iki adam beni bıçakla evime kadar takip etti. Biri binanın içine kadar girdi. Neyse ki daireme girip kapıyı kilitleyebilirdim.*"⁶¹

61 Helsinki Yurttaşlar Derneği – ORAM. "*Emniyetsiz Sığınak: Türkiye'deki*

Kemal Ördök'e Haziran 2013'te Facebook üzerinden ulaşan İranlı bir trans kadın sığınmacı, içinde bulunduğu ekonomik koşullar sebebiyle seks işçiliği yaptığını ve yerel halk tarafından şiddet gördüğünü ifade etmiştir: *"Doğru dürüst Türkçe konuşamıyorum, müşterilerle anlaşmakta sıkıntı çekiyorum ama ister istemez bir yolunu buluyorsun. Geçen gün bulunduğum ilin meydanındaki bir parkta bir müşteri buldum. Kendi evine gittik, para mevzusu açılınca beni tersledi, ben ısrar edince de bana yumruk attı. Hızlıca evinden kaçtım. Burnum kanadı ama polise gidemedim. Korktum, bu işi yaptığımı bilirlerse hem buradaki durumum güçleşir hem de yaptığım başvurular reddedilir diye."*⁶²

Alan çalışması kapsamında Diyarbakır'da görüşülen trans kadın seks işçilerinin şiddet deneyimleri, buldukları coğrafyadaki toplumsal yapının kendilerine yönelik ne tür bir şiddete sebep olduğunun anlaşılması bakımından önem taşıdığı bir gerçektir. Güneydoğu illerinde trans kadın ve seks işçisi olmak, son derece yoğun bir baskılar zincirinin oluşmasına ve şiddetin her türünün ağırlaşmasına sebep olabilmektedir. Kürt bir trans kadın seks işçisi olan A. durumu şu şekilde özetlemektedir: *"Kürt'ten 'ibne' çıkmaz, 'orospu' çıkmaz diye bir algı var. Madem çıkmaz ve madem Kürt ahlakı bu kadar 'temiz', neden dakika başı Kürt müşterilerimiz geliyor bize? Buradaki toplum ikiyüzlü. Kürt'ten 'ibne' de çıkar, 'orospu' da çıkar ve bu kötü bir şey değildir. Ben yaptığım işten utanmıyorum. Evet başka bir iş yapmayı tercih ederim ama Kürtlerin bu ikiyüzlü*

Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Travesti, Transeksüel Sığınmacı ve Mültecilerin Karşılaştıkları Güvenlik Sorunları" (2009), sayfa 18.

62 M. ile görüşme, Haziran 2013, Facebook üzerinden iletişim kurulmuştur.

tavrına sinirleniyorum."⁶³

Bir başka trans kadın olan Y. ise, buldukları bölgede çok fazla şiddet ve cinayetin yaşandığını ancak bunların üzerinin bir şekilde örtüldüğünü ifade etmiştir. Y.'ye göre bölgede yoğun bir muhafazakarlık bulunmasına rağmen, bazı siyasi hareketler tarafından durum tam tersiymiş gibi yansıtılmaktadır: "*Kürt trans kadın seks işçileri sürekli şiddet görüyor. Evlerimiz basılıyor, pompalı tüfeklerle saldırıya uğruyoruz, linç edilmek isteniyoruz. Ama bu durum görünmüyor. Duyurmak istediğimizde ise bize 'Kürt imajına ters' diyorlar. Buradaki siyasi hareketler hiç samimi değiller. Ne bize yapılanlara ses çıkarıyorlar ne de bize destek oluyorlar. Batıdaki illerde transları desteklediklerini söylüyorlar, Amed'e gelince sesleri solukları çıkmıyor. Kaç defa gittik kendilerine, seks işçiliği yapmak istemeyen trans kadınlar için iş istedik, vermediler. Saldırıya uğradık, bir tane açıklama bile yapmadılar. Ben buradaki siyaseti çok ikiyüzlü buluyorum.*"⁶⁴

Ağustos 2014'te iki trans kadın seks işçisi, evlerinde pompalı tüfekle saldırıya maruz kalmıştır. T24'ün aktardığına göre, evde televizyon seyreden 2 trans kadın seks işçisinin kapısını çalan maskeli şahıslar kapıyı açan translara pompalı tüfekle saldırdı. Pompalı tüfekten çıkan saçmalar nedeniyle yaralanan bir kişi hastaneye kaldırılarak tedavi altına alındı.⁶⁵ Yine Ağustos 2014'te Diyarbakır'da yaşayan trans kadın seks işçilerinin evlerine yönelik kalabalık bir grup tarafından linç girişiminde bulunulmuştur. Konuyla ilgili olarak Hebun LGBT Derneği aktivisti Öykü şu değerlendirme-

63 A. ile görüşme, Ağustos 2014, Diyarbakır.

64 Y. ile görüşme, Ağustos 2014, Diyarbakır.

65 "Diyarbakır'da Trans Bireylere Silahlı Saldırı", T24, <http://t24.com.tr/haber/diyarbakirda-trans-bireylere-silahli-saldiri,269311>

de bulunmuştur: *“Ofis’te trans kadınların kaldığı bir evin kapısı gece 2 buçuk sularında çalınıyor. Kızlar kapıyı açtıklarında tanımadıkları bir adam, bir isim soruyor. Kızlar da o ismin orada olmadığını söyleyip adamı yolluyorlar. Meğer bu adam kızların o gece evde olup olmadığını öğrenmek için gelmiş. 15 dakika geçmeden 20-30 kişilik bir grup evin önünde toplanarak kapıyı zorluyor. Bir kısmı da apartmana girerek; iç kapıyı yumruklamaya başlıyor. İçeri girmeye çalışıyorlar.”*⁶⁶ Olay sonrası linç girişiminin yaşandığı bölgedeki esnaf ile görüşen Hebun LGBT aktivistleri, esnafın *“Herkesin yaşamı kendine. Bizim geylemlerle, travestilerle sorunumuz yok. İstedikleri gibi yaşasınlar. Ama işi ticarete döktüler mi istemiyoruz. Burada öyle şeyler istemiyoruz,”* dediğini aktarmıştır. Bütün bu yaşananlar, yerel halkın tepkisinin sadece kişilerin cinsel kimliği ile ilgili olmadığını, yapılan saldırılardaki asıl motivasyonun kişilerin seks işçiliği yapıyor olmaları olduğunu gözler önüne sermektedir.

NEFRET OPERASYONLARI VE TRANS CİNAYETLERİ

Trans kadın seks işçileri, toplum içerisinde hem bireyler ve gruplar hem de devlet görevlileri tarafından sürekli ve sistematik şekilde çeşitli yöntemlerle hedef alınmaktadır. Bu hedef alınma sürecinde trans kadın seks işçileri birçok hak ihlali ile karşılaşmakta ve bu hak ihlalleri başka hak ihlallerini doğurmaktadır. Damgalanan, ötekileştirilen, toplumun çeperlerine itilen, yoksullaştırılan, ayrımcı muamele ile karşılaşan, nefret söyleminin mağduru olan, nefret suçları veya her türlü şiddet biçimini tecrübe etmekte kalan trans kadın seks işçileri bu kısır döngü içerisinde bir de toplumsal ve kolektif linç pratikleri ile *“terbiye edilmeye”* veya *“te-*

66 *“Diyarbakır’da Transların Evlerine Saldırı”*, Kaos GL, <http://kaosgl.org/sayfa.php?id=17277>

mizlenmeye" çalışılmaktadır. Bu çaba cinayetlerle sonuçlanan bir süreci tetiklemektedir.

Bireysel saldırıların yanında, genellikle "*fuhuş*", "*uyuşturucu*", "*ahlaksızlık*", "*toplum düzenini bozma*", "*milli ve manevi değerler*" veya "*Türk örf ve adetlerine saygısızlık*" ve benzeri argümanlarla toplumsal linç girişimlerinin hedefi haline gelen trans kadın seks işçileri, kolektif bir saldırı ile karşı karşıya kalmaktadır. 1996'da İstanbul'da Ülker Sokak'ta mahalleli, ölkü ocakları ve emniyetin işbirliği ile maruz kalınan ve yoğun şiddet içeren linç politikası⁶⁷, 2006'da yine trans kadın seks işçilerine yönelik Ankara'da Eryaman'da ortaya çıkmıştır. Trans kadın seks işçileri organize olmuş suç grupları, emniyet ve mahalleli işbirliği ile bölge dışında yoğun ve sistematik şiddet kullanılarak sürülmüştür. En son İstanbul'da Avcılar'da Meis Sitesi'nin sakini olan trans kadın seks işçileri, bir grup mahalleli tarafından "*fuhuş istemiyoruz*" sloganları eşliğinde taciz edilmiş, mahalleden gitmeleri istenmiş ve bütün bu toplumsal linç gösterileri sonunda emniyetin hukuksuz şekilde bazı trans kadınların evlerini mühürlemesi sonucunda evinden çıkan bir trans kadın seks işçisi öldürülmüştür.⁶⁸

Türkiye'nin çeşitli illerinde yaşayan trans kadın seks işçileri fiziksel şiddet ile bezenmiş toplumsal linç girişimleri tehdidi altında ya-

67 Ülker Sokak'ta yaşananları Sosyolog Pınar Selek'in "*Maskeler, Süvariler, Gacılar: Ülker Sokak – Bir Alt Kültürün Dışlanma Mekanı*" adlı kitaptan öğrenebilirsiniz.

68 Avcılar'daki Meis Sitesi'nde ikamet eden trans kadın seks işçilerinin avukatı Rozeerin Seda Kip'in konu hakkındaki sunumu için Kırmızı Şemsiye'nin 1 – 2 Mart 2014'te Ankara'da düzenlediği "*Seks İşçileri Konuşuyor: Özgürlük İstiyoruz!*" etkinliği sonrası yayınladığı etkinlik kitabına bakabilirsiniz. "*Bizi Bu Yasalar Öldürüyor!: Ev Kapatmaları, Para Cezaları ve Şiddet*" (2014). Kitaba Kırmızı Şemsiye Derneği'nden ulaşabilirsiniz.

şamaktadır. Birçok ilde mahalleli, çoğunlukla emniyet güçlerinin göz yumması veya sessiz kalması eşliğinde trans kadın seks işçilerine karşı sokağa dökülebilmekte ve trans kadın seks işçilerini tehdit edebilmektedir. Haziran 2012’de Antalya’nın Altındağ ilçesi sakinleri caddede çalışan trans kadın seks işçilerinden rahatsız olduklarını belirtip sokağa çıkmışlar ve bir protesto gösterisi düzenlemiştir. Yüz civarında mahalleli “*Polis çare bulmazsa, elimize sopaları alıp nöbet tutacağız,*” şeklinde beyanda bulunmuştur.⁶⁹

Bu olaydan bir yıl önce, yine Antalya’da, 2 trans kadın seks işçisi gündüz vakti banka işlemlerini halletmek için oturdukları mahallede dışarıya çıktıklarında önce civardaki esnaf tarafından “*buradan geçemezsiniz lan ibneler*” denilerek tehdit edilmişler, sonra da bir grup esnaf tarafından demir çubuklar kullanılarak linç edilmek istenmişlerdir.⁷⁰

Trans kadın seks işçileri, kendilerine yönelik her türlü hak ihlaline ek olarak toplumsal öfke ve nefretten kaynaklı şekilde toplumsal linç girişimleri ile karşılaşmakta ve bu gibi vakalar bireylerin trans kadın seks işçilerine fiziksel şiddet uygulamasını ve sonunda da öldürmesini teşvik edici bir karakter taşımaktadır. Linç girişimleri, trans kadın seks işçilerinin toplumdan “*temizlenmeleri*” gerektiği fikrini meşrulaştırmaktadır.

Türkiye, dünya üzerinde en çok trans cinayetinin işlendiği ülkeler-

69 “*Mahalle Halkının Travesti İsyanı*” En Son Haber (2012), <http://www.ensonhaber.com/mahalle-halkinin-travesti-isyani-2012-06-05.html>

70 “*Travestilere Linç Girişimi*” (2011) Milliyet, <http://www.milliyet.com.tr/travestilere-linc-girisimi/gundem/gundemdetay/09.07.2011/1412272/default.htm>

den biridir. Avrupa özelinde ise raporlanmış en çok trans cinayeti Türkiye'dedir. Transgender Europe'un, Küresel "*Transfobiye Karşı Trans-Saygı*" Projesi (TvT) kapsamında yürüttüğü Dünya Trans Cinayetleri İzleme Projesi'nin 1 Ocak 2008 ile 1 Ekim 2014 arasında dünya genelinde raporladığı toplam 1612 trans cinayeti bulunmaktadır.⁷¹ Bu cinayetlerin 90'ı Avrupa'nın 13 ülkesinde raporlanmıştır. Türkiye, bugüne dek raporlanan toplam 36 cinayet ile Avrupa'da en çok trans cinayetinin raporlandığı ülkedir. Avrupa'da gerçekleşen trans cinayetlerinin % 40'ı Türkiye'de raporlanmıştır. Avrupa özelinde, en çok trans cinayetinin raporlandığı ülke olan Türkiye'yi 27 raporlanmış cinayet ile İtalya takip etmektedir.

Yukarıdaki veriler, sadece raporlanabilmiş cinayetlere dair verileri oluşturmaktadır. Dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi Türkiye'de de birçok trans cinayeti bilgisine ya ulaşılamamaktadır veya cinayetlerden aylar sonra haberdar olunabilmektedir. Genellikle büyük şehirlerde ve yerel trans ağlarının güçlü olduğu illerde yaşanan cinayetlere dair verilere ulaşılabilirken, transların az sayıda da olsa yaşadıkları küçük illerde veya transların yoğun olarak yaşadığı büyük illerde trans toplulukları ile ilişkisi olmayan trans kadın seks işçilerinin olduğu durumlarda cinayet bilgilerine erişilememektedir. Buna ek olarak, Türkiye'deki alternatif medya organları dışındaki çeşitli medya organları da trans cinayetlerine pek yer vermemektedir. Bu durum yaşanan cinayetlerle ilgili sağlıklı verilerin edinilmesinin veya cinayetlerin raporlanmasının önüne geçmektedir.

Yaşanan trans cinayetleri, yoğunlukla trans kadın seks işçilerini

71 Trans Cinayetleri İzleme Projesi (TCİP) (Trans Murder Monitoring – TMM), TDOR 2014 October Update, <http://www.transrespect-transphobia.org/uploads/downloads/2014/TDOR2014/TvT-TDOR2014PR-en.pdf>

hedef almaktadır. Dünyanın genelinde raporlanmış bütün trans cinayetlerinin detayları da bu bilgiyi doğrular niteliktedir. Transgender Europe'un Trans Cinayetleri İzleme Projesi'nin 1 Ocak 2008 ile 31 Aralık 2012 tarihleri arasında raporlanmış cinayetlerde mağdur olan trans kadınların % 75'inin mesleği seks işçisi olarak kaydedilmiştir⁷². Raporlanmış cinayetlerin mağduru olmuş transların sadece % 63'ünün mesleğine dair bilgimiz bulunurken, % 37'sinin hangi mesleğe sahip olduğuna dair bir veri bulunmamaktadır. Dolayısıyla, dünyanın her bölgesinde trans kadınların yoğunlukla seks işçiliği yaptığı bilgisi de akılda tutulduğunda, % 75 olan seks işçisi oranının rapor edilmeyen meslek bilgileri dahil edildiğinde daha da yüksek olacağını iddia edebiliriz.

Trans cinayetlerinin hangilerinin nefret saikiyle hangilerinin diğer saiklerle işlendiğine dair detaylı tartışmaların yapılmasında fayda vardır. Yine de, Türkiye özelinde gerçekleşen cinayetlerin önemli bir kısmı incelendiğinde, vakaların nefret suçu olarak doğrulanabileceği görülmektedir. *"Bu cinayetlerin büyük çoğunluğu transfobik nefret saikine dair göstergelere sahiptir. Mağdurlardan biri, 'kardeşi travestilik yaptığı için' ve 'namusunu temizlemek için' öldürdüğünü polise itiraf eden abisi tarafından öldürülmüştür. Başka bir katil polise 'sandım ki o bir kadın ama bir travesti çıktı. Bunu öğrendikten sonra öldürdüm onu,' demiştir. Diğer cinayetler de yüksek seviyede şiddet içermektedir; 'başın vücuttan koparılması', 'bacak ve başın vücuttan koparılması', '43 defa bıçaklanma', '17 defa bıçaklanma', '12 defa bıçaklanma', '12 defa bıçaklanma', 'boğazından midesine kadar 12 bıçak darbesi alma', '8 defa kurşunlanma', 'öldürülmeden önce işkenceye maruz kalma', vb. Toplumsal*

72 C. Balzer, J. S. Küresel "Transfobiye Karşı Trans-Saygı" Projesi: Toplumsal Cinsiyet Farklılığına Sahip/Trans Bireylerin İnsan Hakları Durumunun Karşılaştırmalı İncelemesi (2012), sayfa 76.

cinsiyet farklılığına sahip/trans bireyler veya seks işçiliği yapmaları durumunu hedef alan nefret saikli şiddeti ortaya koyan başka cinayetler de mevcuttur. Seks işçiliği ile ilgili bir kitapta kendisinden bahsedilen bir trans birey, evlat edindiği oğlu ile birlikte kendi evine öldürülmüştür. Seks işçiliği yapan bir başkası, kendi bölgelerinde seks işçilerini görmek istemeyen iki erkek tarafından öldürülmüştür. Bir başkası önceden ölüm tehditleri almıştır. İki kişi de öldürüldükten sonra çıplak veya yapı çıplak halde bulunmuştur.”⁷³

Faillerin bazılarının işledikleri cinayetler sonrasında sarf ettikleri cümleler de muhtemel bir nefret saikine dair bize veri sunmaktadır. Vakaların bazılarında failer “travesti” öldürdükleri için mutlu olduklarını ya da translardan nefret ettiklerini hiç çekinmeden dile getirmişlerdir. Haziran 2008’de Aydın Kuşadası’nda bir trans seks işçisini sokak ortasında sırtından defalarca bıçaklayarak öldüren A.E., kendisini gözaltına alan polisler, “Nasıl, iyi etmişim değil mi?” diye sormuştur.⁷⁴

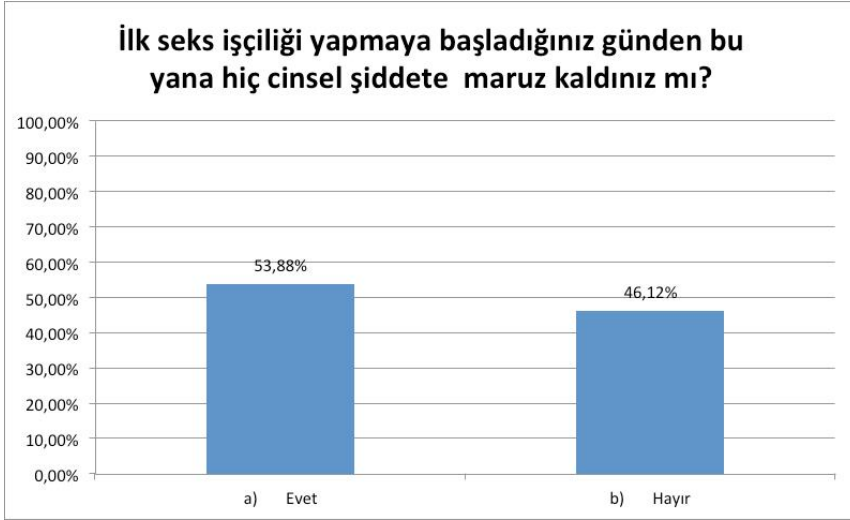
Trans kadınları hedef alan ve sürekli olarak yeniden üretilen toplumsal ve bireysel öfkenin trans cinayetinin faillerini nasıl fail haline getirdiğine dair Kemal Ördek şu tespitte bulunmaktadır: “Nefretten ve farklı olanı yok etmek iradesinden beslenen sistem, bir insan öldürmenin arzu edilebilir bir şey olduğu fikrini toplumun damarlarına rahatlıkla enjekte edebilmektedir.”⁷⁵

73 C. Balzer, J. S. Hutta, Küresel “Transfobiye Karşı Trans-Saygı” Projesi: Toplumsal Cinsiyet Farklılığına Sahip/Trans Bireylerin İnsan Hakları Durumunun Karşılaştırmalı İncelemesi (2012), sayfa 61.

74 “Travesti Öldürüldü, Arkadaşları İsyana Etti”, Milliyet, <http://www.milliyet.com.tr/default.aspx?aType=SonDakika&ArticleID=762787>

75 Kemal Ördek, “Türkiye’de Trans Bireylere Yönelik Nefret Suçları”, Nefret Söylemi ve/veya Nefret Suçları (2012), Der: Prof. Yasemin Inceoğlu, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, sayfa 315.

CİNSEL ŞİDDET

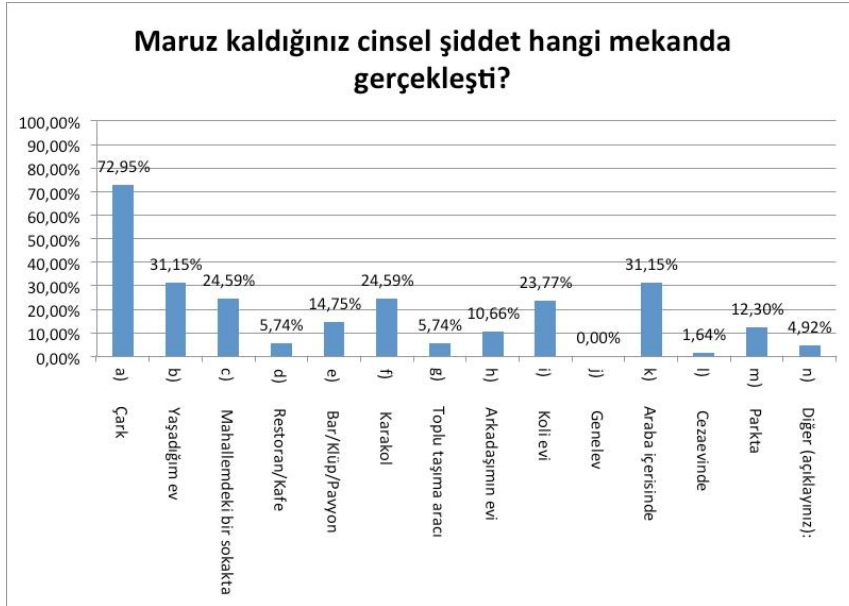
Cinsel şiddet, trans kadın seks işçilerinin en sık maruz kaldığı şiddet türlerinden biridir. Yaptıkları işin doğası gereği, cinsel teması açık olan trans kadın seks işçileri, içinde buldukları sektörün kendilerini koruyacak şekilde değil de kendilerini şiddet ve istismara açık hale getiren mevzuat ve uygulamalarla düzenlenmesi neticesinde cinsel şiddet mağduru olabilmektedir.

Anket katılımcılarının % 53,88'i bir veya daha fazla defa cinsel şiddet mağduru olduklarını ifade etmiştir. Anket katılımcıları, cinsel şiddet ifadesinden cinsel taciz ve tecavüzü algıladıklarını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla katılımcıların % 53,88'i cinsel taciz ve tecavüz mağduru olmuştur. Cinsel şiddet çoğunlukla fiziksel şiddet ile birlikte gerçekleşmektedir. Mağdurlar cinsel taciz veya tecavüze maruz kaldıklarında darp edildiklerini, eşyalarının veya paralarının gasp edildiğini belirtmiştir.

Transgender Europe'un Kırmızı Şemsiye ile işbirliği içerisinde

analiz ettiği ve 2011 – 2012 yılları arasında toplam 109 trans ile yapılan anket çalışmasının verilerine göre katılımcıların % 78'i cinsel şiddet mağduru olmuştur.

Cinsel şiddet, trans kadınlara yönelik şiddet tartışmaları içerisinde ne yazık ki fiziksel şiddet olarak tanımlanan şiddet biçimi kadar yer edinmemiştir. Trans kadın seks işçilerine yönelik fiziksel şiddetin yoğunluğu ve sürekliliği, bu grubun sürekli olarak kendi yaşam hakları noktasında direnmek zorunda kalması, diğer bir deyişle, hayatta kalmak için mücadele ediyor oluşları, fiziksel şiddet dışındaki şiddet türlerinin görünmez olmasına sebep olabilmektedir. Ancak, yukarıdaki verilerden de anlaşılan odur ki, trans kadınların, özellikle de trans kadın seks işçilerinin önemli bir bölümü cinsel taciz ve tecavüzün sürekli şekilde mağdurları olmaktadır.

Cinsel şiddet mağduru trans kadın seks işçileri, maruz kaldıkları şiddeti çeşitli mekanlarda tecrübe etmişlerdir. Cinsel şiddet mağ-

duru olduğunu ifade eden trans kadın seks işçilerinin % 72,95'i "çark yerinde", % 31,15'i yaşadıkları ev içerisinde, % 31,15'i araba içerisinde, % 24,59'u karakolda, % 24,59'u yaşadıkları mahalledeki bir sokakta, % 23,77'si çalışmak için kiraladıkları evlerde, % 14,75'i bar/klüp/pavyonda, % 12,30'u parkta, % 10,66'sı arkadaşının evinde, % 5,74'ü restoran/kafede, % 5,74'ü toplu taşıma aracında, % 1,64'ü ise cezaevinde cinsel şiddet mağduru olduğunu ifade etmiştir. % 4,92'lik bir kesim ise, "diğer" şikkını işaretlemiştir. "Diğer" şikkı dahilinde şu cevaplar verilmiştir: "şehir dışına götürüldüm", "otoyola doğru kaçırıldım ve tecavüze uğradım", "müşteri kendi evine zorla götürdü ve tecavüz etti."

Cinsel şiddete maruz kaldığını ifade eden trans kadın seks işçilerinin % 86,40'ı müşterileri tarafından tecavüze uğradıklarını belirtmiştir. Aynı katılımcıların yarıya yakını (% 47,20) çete üyeleri tarafından tecavüze uğradıklarını belirtmiştir. Tecrübe edilen cinsel şiddetin faillerinin kim olduğu sorusuna cinsel şiddet mağduru trans kadınların % 31,20'si polis, % 16'sı komşular, % 12,80 arkadaş, % 4,80'i aile üyeleri, % 3,20'si pezevenk/patron, % 2,40'ı partner cevabını vermiştir. Aynı katılımcıların % 4'ü "diğer" şikkını işaretlemiştir ve bu başlık altında şu cevapları vermiştir: "sokaktan geçen rastgele biri", "gardiyan" ve "eski sevgilim."

Cinsel şiddet tecrübeleri konusunda, anket katılımcıları cinsel taciz ve tecavüzü işaret ederek cevap vermişlerdir. Katılımcı seks işçileri seks işçilerinin sürekli olarak taciz edildiğini ve bunun birçok şekilde olduğunu ifade etmişlerdir. Gaziantep'te yaşayan trans kadın seks işçisi H. yaşadığı bir cinsel taciz olayını şu şekilde anlatmıştır: "Bir gün hastanedeydim, tahlillerim vardı. Yanımda oturan adam önce bana aralıklarla dik dik bakmaya başladı, sonra bakmayı

kesti ama bu defa bacağını bana değdirmeye başladı. Sinirlendim ama sorun çıksın istemedim. Bu defa elini sanki yanda tutuyormuş gibi bacağıma değdirdi, o zaman sinirlendim ve adama bağırdım. Zaten sonra duramadı ve gitti.”⁷⁶

Mersin’de yaşayan trans kadın seks işçisi E. şunları söylemiştir: *“Otobüsle arkadaşımın evine gidiyordum. Ayaktaydım çünkü otobüs kalabalıktı. Tabii bundan istifade eden bir sapık sürekli bana sürtünmeye başladı. Hissediyordum, adamın penisi kalkmıştı. En son adamı ittim, o da bir şey yapmadı tepki vereceğimi anlayıp. Bizi herhalde hep bu gibi teşebbüslere olumlu cevap vereceğiz diye düşünüyorlar.”⁷⁷*

Özellikle sokak veya caddelerde müşteri arayan trans kadın seks işçileri, birçok defa müşterileri tarafından kandırılmakta, tecavüze uğramakta ve darp edilmektedir. Birçok trans kadın seks işçisi, müşterileri ile anlaşıp arabalarına bindikten sonra, bıçak veya silah ile tehdit edilerek kaçırılmakta ve şehir dışı veya تنها yerlerde tecavüze uğramaktadır. Tecavüz sonrası darp edilen birçok trans kadın seks işçisinin aynı zamanda gasp edildiği de bilinmektedir.

Antalya’da 2011’de medyaya düşen bir habere göre Yeliz adındaki bir trans kadın seks işçisi, anlaşıp aracına bindiği bir müşterisi ve kendini polis olarak tanıtan kişiler tarafından ormanlık alanda bir ağaca bağlanarak defalarca tecavüze uğramış ve aynı kişiler tarafından dövüldükten sonra parası çalınmıştır.⁷⁸ şubat 2011’de

76 H. ile görüşme, Ağustos 2014, Gaziantep.

77 E. ile görüşme, Ağustos 2014, Mersin.

78 “Ağaca Bağladıkları Travestiye Tecavüz Ettiler”, Haberler.Com, <http://www.haberler.com/antalyaekormanda-agaca-bagladiklari-travesti->

Eskişehir’de yaşayan trans kadın seks işçisi E., evine gelen bir müşterisi tarafından tecavüze uğramıştır. E. olayı şu şekilde anlatmaktadır: *"R.A., telefon numaramı birilerinden almış. Daha sonra beni arayarak görüşmek istediğini söyledi. Konuşmak için onu eve çağırdım. Eve gelen R.A.’nın daha önce arkadaşlarıma karşı hırsızlık ve cinsel saldırı suçlarını işleyen kişi olduğunu görünce dışarı çıkmasını istedim. Ancak evden çıkmadı. Bana fiziksel güç kullanarak zorla yatak odasına götürdü. Evde bulunan kız kardeşimin olaydan etkilenmemesi için sesimi çıkaramadım. Benimle zorla ilişkiye girdi."*⁷⁹ E.’nin yürüttüğü hukuk mücadelesi sonucunda olayın faili 9 yıl hapis cezasına çarptırıldı.

Trans kadın seks işçileri, eğer sokak veya caddede çalışıyorlarsa, o bölgede kendilerinden haraç toplayan veya başka şekillerde maddi gelir elde etmek isteyen organize suç grupları tarafından sürekli şekilde rahatsız edilmektedir. Bu gruplar trans kadın seks işçilerine çoğunlukla fiziksel şiddet uygularken, bazı durumlarda da cinsel şiddet vakaları yaşanmaktadır. Ankara’da yaşayan trans kadın seks işçisi Ç. çalıştığı bölgede trans kadın seks işçilerinden haraç alan bir grup erkeğin kendisini de rahatsız etmeye başladığını ifade etmiştir. Ç. olayı şu şekilde anlatmaktadır: *"Geldiler, benle ters ters konuşup haraç istediler. Ben de vermeyeceğimi söyledim. Buna sinirlenen bir tanesi buldukları araçtan indi ve saçımdan tutarak başımı eğdi, vereceksin dedi. Hatta benimle birlikte olacaksın dedi. Korktum, bir şey yapamadım, sonuçta araçta 3 kişiydiler. Önceden adlarını duymuştum, olay büyüsün istemedim. Araçta bana tecavüz ettiler, cebimdeki 150 TL’yi aldılar, gittiler."*⁸⁰

ye-2657908-haberi/

79 "Travestiye Tecavüze 9 Yıl", Taraf, <http://www.taraf.com.tr/haber-travestiye-tecavuze-9-yil-115741/>

80 Ç. ile görüşme, Haziran 2014, Ankara.

Trans kadın seks işçilerinin polis ile karşılaşmaları, önceki bölümlerde de ifade edildiği gibi sürekli şiddet içermektedir. Birçok trans kadın, polis tarafından fiziksel şiddete maruz kalırken, birçok trans kadın seks işçisi ise, polisin kendisine yazacağı idari para cezasından kurtulmak veya tehditlerinden uzaklaşabilmek amacıyla polislerle birlikte olmak zorunda kalmaktadır. Ankara'da yaşayan trans kadın seks işçisi A., polisin tehditle nasıl kendisine tecavüz ettiğini şu şekilde anlatmıştır: "*Müşteri diye biri aradı beni, ücrette anlaştık ve evime geldi. Her zaman olduğu gibi, odaya geçtiğimizde önce parayı istedim, vermedi. Vermeyince şüphelendim, polis olduğu kuşkusuna kapıldım. Para vermeyeceğim ve sen benle birlikte olacaksın dedi. Böyle şey olmaz, topla pıllını pırtını çık evimden dedim. Belindeki tabancayı çıkardı, ben polisim dedi. Ya benle olursun, ya evini mühürlettirim dedi. Kimliğini göster, nerden inanayım polis olduğuna dedim. Bir yandan da silahından korkuyordum. Kimliğini gösterdi, gerçekten polis olduğuna kanaat getirdim. Mecburen birlikte oldum.*"⁸¹

Cezaevleri, trans kadın seks işçileri için ciddi zorlukların yaşandığı mekanlardır. Birçok hak ihlalini de beraberinde getiren cezaevi deneyimleri, cinsel şiddet vakaları ile doludur. Birçok trans kadın seks işçisi, cezaevinde ya diğer mahpuslar ya da gardiyanlar tarafından cinsel şiddet mağduru edilmektedir. 2011 yılında Samsun Kapalı Cezaevi'nde kalan bir trans kadın, koğuş arkadaşı tarafından boğazına jilet tutularak tecavüze uğradığını iddia etmiştir.⁸² 2012 yılında Diyarbakır Cezaevi'nde kalan bir trans kadın, yine

81 A. ile görüşme, Haziran 2014, Ankara.

82 "Travesti Koğuşunda Tecavüze Uğradı", Samsun Kent Haber, <http://www.samsunkenthaber.com/haber/asayis/travesti-kogusunda-tecavuze-ugradi/2387.html>

aynı koşuşta kalan bir kişi tarafından defalarca tecavüze uğradığını iddia etmiştir.⁸³

Transgender Europe'un Kırmızı Şemsiye ile işbirliği içerisinde analiz ettiği ve 2011- 2012 yılları arasında Türkiye'den 109 transla gerçekleştirilen anketlerin verilerine göre katılımcıların % 18'inin cezaevi deneyimi olmuştur. Cezaevi deneyimi olan transların % 31'i gardiyanlar veya aynı koşuşta kaldıkları kişiler tarafından cinsel şiddet mağduru olmuştur.

Trans kadın seks işçileri, yaşadıkları yerlerdeki komşuları ile iyi geçinmek zorunda kalmaktadır. Karşılaşılan her türlü haksızlık ve hukuksuzluğa rağmen, seslerini çıkardıkları anca yine haksız duruma düşme ihtimali yüksek olan trans kadın seks işçilerine yönelik komşuları tarafından uygulanan şiddet türleri görünmez kılınmaktadır. Her dakika haklarında apartman sakinleri tarafından imza toplanması veya polisler tarafından haklarında işlem yapıp evlerinin mühürlenmesi için şikayet edilen trans kadın seks işçileri, şiddet mağduru olduklarında seslerini çıkaramamaktadır. İzmir'de seks işçiliği yapan trans kadın F. evli olan alt komşusu tarafından tecavüze uğradığını belirtmiştir: *"İki yıldır bu apartmanda yaşıyorum. Bütün komşularıyla ilişkilerim son derece iyidir ama son birkaç aydır evli ve bir çocuk babası olan adam ile sorun yaşıyorum. Adam benimle flört etmek istiyor, hiç yüz vermedim bugüne dek. Sonuçta aynı apartmanda yaşıyoruz, böyle bir şeye hiç girmem. Eşi de alt katta bir de, sıkıntı olur zaten. Bir gün gündüz vakti kapım çalındı, baktım ki o adam. Kapıyı açtım, içeri girmek istedi, karşı çıktım ama*

83 "Diyarbakır Cezaevi'nde Tecavüz İddiasına Takipsizlik", Vatan, <http://www.gazetevatan.com/diyarbakir-cezaevi-nde--tecavuz--iddiasina-takipsizlik--442853-yasam/>

bütün bunları son derece dikkatli bir ses tonuyla yapıyorum. Adam alenen tehdit etti beni, benimle olacaksın yoksa polise haber veririm, bütün apartmana seni rezil ederim diyerek. Çok sinirlendim ama gir içeri konuşalım demek zorunda kaldım. Kapıyı kapatır kapatmaz bana dokunmaya başladı, itiş kakış oldu ama sonra rıza gösterdim mecburen. Yoksa gideceği yoktu, rezillik çıksın istemedim. Bu olay olduktan bir ay sonra yeni ev bulup o apartmandan ayrıldım.”⁸⁴

Diyarbakır’da yaşayan ve iki yıldır seks işçiliği yapan trans kadın seks işçisi H., aile üyelerinden biri tarafından tecavüze uğradığını belirtmiştir: *“Bir arkadaşım bu evde kalıyoruz, müşteri alıyoruz. Bu kişiyi ben çocukluğundan tanırım, aynı zamanda akrabam. Arkadaşımın cinsel kimliğini ailesi öğreniyor, bu evi bulmak için kapı kapı dolaşıyorlar. Bir gün kapı çaldı, açtım. Zorla içeriye iki kişi girdi, akrabalarımın biri ve arkadaşı. Beni ve ev arkadaşımı aldılar, şehir dışına götürüp tecavüz ettiler. Sözde cinsel kimliğimizi değiştirmeye çalıştılar ama tek dertleri tecavüz etmektir. Ellerinde silah bizimle zorla birlikte oldular.”⁸⁵*

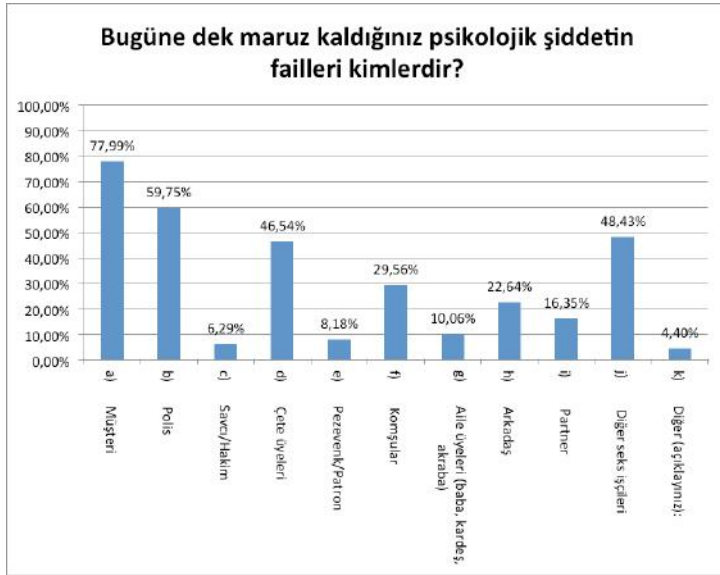
84 F. ile görüşme, Temmuz 2014, İzmir.

85 H. ile görüşme, Temmuz 2014, Diyarbakır.

PSİKOLOJİK ŞİDDET

Anket katılımcılarının % 68,24'ü ilk seks ilişkiyi yapmaya başladıklarından bu güne dek bir veya daha fazla defa psikolojik şiddet ile karşılaştığını ifade etmiştir. Katılımcılar, psikolojik şiddet denildiğinde tehdit/şantaj, baskılama, korkutma, sürekli aşağılama, toplum içerisinde küçük düşürme ve benzeri fiilleri anladıklarını ifade etmişlerdir.

İlk seks işçiliği yapmaya başladıkları andan bu yana psikolojik şiddet gördüğünü ifade eden trans kadın seks işçilerinin % 77,99'u bu şiddeti müşterilerinden gördüğünü belirtmiştir. Bu gruptaki katılımcıların % 59,75'i polisten, % 48,43'ü diğer seks işçilerinden, % 46,54'ü çete üyelerinden, % 29,56'sı komşularından, % 22,64'ü arkadaşlarından, % 16,35'i partnerlerinden, % 10,06'sı aile üyelerinden, % 8,18'i pezevenk/patronundan, % 6,29'u savcı/hakimlerden psikolojik şiddet gördüğünü ifade etmiştir. Bu veriler çarpıcı birçok gerçekliğe işaret etmektedir.

Trans kadın seks işçileri gündelik hayatları dahilinde karşılaştıkları hemen herkesten psikolojik şiddet görmektedir. Fiziksel ve cinsel şiddet söz konusu olduğunda polisin fail olduğuna dair fikir beyan eden trans kadın seks işçilerinin sayısı psikolojik şiddet söz konusu olduğunda artmaktadır. Tabloda da görüldüğü üzere, psikolojik şiddete maruz kaldığını beyan eden katılımcıların neredeyse 3/5'i polisten psikolojik şiddet gördüğünü ifade etmiştir. Bu durum, kolluk kuvvetlerinin sürekli şekilde trans kadın seks işçilerini taciz ettiğini, tehdit ettiğini ve korkuttuğunu göstermektedir. Birçok trans kadın seks işçisi sokak veya caddede çalışırken polis tarafından tehdit edildiklerini, sürekli polisten kaçmak zorunda kaldıklarını, polisin hakaretlerine maruz kaldıklarını belirtmektedir. Kapalı alanlarda çalışan birçok trans kadın seks işçisi de polisin kendilerine yönelik psikolojik şiddetinin mağduru olduklarını belirtmiştir. Sürekli şekilde polisin evlerini basacağı korkusuyla yaşayan trans kadın seks işçisi, artık normal şekilde çalışamaz hale geldiklerini, kendilerini müşteri diye arayan herkesten polis olabileceği düşüncesiyle şüphelendiklerini ve "paranoyak" olduklarını belirtmiştir.

Ankara'da yaşıyan ve 2014 yılı içerisinde evi "fuhuş yaptığı gerekçesiyle" mühürlenene trans kadın seks işçisi E. polisine sürekli baskısı ile ilgili şunları söylemiştir: "Polis bir gün beni müşteri gibi aradı. Telefonda anlaştık, evime geldi, bir internet sitesi hakkında savcılıkta bir soruşturma yürüdüğünü ve bu soruşturma kapsamında benden ifade almak istediğini belirtti. Bana tutanak imzalattı. Sonra da evimi mühürlediler. Bu süreç beni çok yordu, maddi olarak ve manevi olarak çok yordu. Artık her arayanın polis olduğu korkusuyla yaşıyorum, uyku düzenim bozuldu."⁸⁶

Bir diğere trans kadın seks işçisi olan M. polisine sürekli tehditlerinin psikolojisini bozduğunu ifade etmektedir: "Sürekli belirli bir caddeye çıkıp müşteri alıyorum ben. Son dönemde amir değıştı herhalde, polisler sürekli bizi alıp götürüp para cezası kesmeye başladı. İtiraz edenı dövüyorlar. Azıcık sesini çıkardığında tehdit ediyorlar, seni burada bir daha görürsek keseriz, ayağını kırarız gibisinden. Ekmeğimi nasıl kazanacağım ben? Polis görmek istemiyorum hiç."⁸⁷

Görüşme yaptığımız bazı trans kadın seks işçileri "pezevenk/patron" şeklinde tanımladıkları kişilerden psikolojik şiddet gördüklerini ifade etmiştir. Seks endüstrisi içerisinde genellikle aracı konumunda olan ve "pezevenk", "patron", "menajer" gibi adlarla anılan kişilerin seks işçilerine yönelik bazı durumlarda psikolojik şiddet uyguladığı bilinmektedir. Kayıt dışı alanda çalışan bazı trans kadın seks işçileri ya kendilerine aracılık eden diğere trans kadın seks işçilerinden ya da klüp/bar/pavyon gibi mekanlarda birlikte çalıştıkları erkek patronlarından psikolojik şiddet görmektedir. Sektörün yasadışı hale getirilmesi ve bu sebepten dolayı görünmezliğe

86 E. ile görüşme, Ağustos 2014, Ankara.

87 M. ile görüşme, Haziran 2014, İstanbul.

itilmesi, sektör içerisinde yaşanan hak ihlallerini de görünmez kılmakta, bu durum ise araçlarla çalışan bazı trans kadın seks işçilerinin yoğun psikolojik şiddet mağduru olmasına sebep olmaktadır. Psikolojik şiddet mağduru olan bazı trans kadın seks işçileri, aynı zamanda fiziksel ve cinsel şiddetin de mağduru olmaktadır.

"Caddede birlikte çalışıyoruz, aracı o kullanıyor, ben de müşteri alıyorum. Gönüllü olarak yapıyorum bu işi ama zaman zaman beni baskıladığı olabiliyor. Sonuçta yaşıam genç, ben çalıştığım kadar o para kazanacak. Daha fazla çalışmam için beni baskılıyor bazen bu da beni çok yoruyor. Sesim de çıkamıyor şu an, ne yapabilirim ki ona karşı? Göğüs ameliyatım için bana para verdi bu kişi, başka masraflarımı karşıladı. İster istemez bir borcum var ona."⁸⁸

"Bir bara takılıyorum arada, zaman zaman da caddeye çıkıyorum. Ama çoğunlukla bu bardan müşteri buluyorum. Barın patronu doğal olarak benim de patronum. Kendisiyle hiçbir konuda ters düşmek istemiyorum. Biliyorum ki hoşuna gitmeyen hareketleri olan kızlar olduğunda tersliyor, hakaret ediyor, korkutuyor. Ben bir defa kendisiyle tartıştım, daha doğrusu kendisi bana hakaret etti, ben de susmak zorunda kaldım."⁸⁹

Genelevler⁹⁰, her türlü şiddet biçiminin kayıt dışı alana kıyasla daha az olduğu yasal seks işçiliği yapılabilen mekanlardır. Genelevlerde çalışan trans kadın seks işçileri sürekli olarak önceden

88 T. ile görüşme, Haziran 2014, Ankara.

89 G. ile görüşme, Temmuz 2014, İstanbul.

90 Kemal Ördök'in Şubat 2013'ten bu yana Türkiye'nin çeşitli illerindeki genelevlerde çalışan kadınlarla yapılan görüşmeler üzerinden hazırlamaya devam ettiği yayın, 2015 Mayıs ayı içerisinde yayınlanacaktır.

kayıt dışı alanda çalıştıklarını ve dolayısıyla "dışarıda" şiddeti çok fazla tecrübe ettiklerini, "ölümden döndüklerini" belirtmektedir. Genelev çalışanı olan trans kadın seks işçileri "dışarıda" çalışan trans kadın seks işçilerine göre kendilerini şanslı hissetmektedir. Ancak bazı durumlarda, çalıştıkları evlerde genelev vekilleri⁹¹ ile veya diğer seks işçileri ile sorun yaşadıklarını belirtmektedirler.

*"Bir ara hastalandım, izin aldım evime gittim. Normalde iki gün yatar kalkardım ama bu defa fena grip oldum. Birkaç gün işe gelemedim. Bizim vekil durmadan arayıp durdu, işte neden gelmiyorsun, kayтарыyorsun, işten kaçırıyorsun gibisinden. Tabii para gelmiyor ya eve ben çalışmayınca, hemen bana baskı yapmaya başladı. Hastalığıma bile tahammül edemiyor. Tabii gitmedim, gitmeme hakkım var ama zihinsel olarak çok yoruyor insanı."*⁹²

*"10 yıldır Türkiye'nin çeşitli illerindeki genelevlerde çalışıyorum. Genelevde çalışabilmek için mahkeme kararı çıkarttırdım. İyi ki de çalışıyorum, şanslıyım dışarıdaki kızlara göre. Ama burada da transseksüelliğim sorun oluyor diğer kadınlara. Beni çekemiyorlar. Sürekli olarak müşterilere benim transseksüelliğimi hatırlatıyorlar. Kafayı yiyeyeceğim yakında. Ben de kadınıym, ne olmuş transseksüelsem yani? Onlardan çok müşteri alıyorum ya ondan çekemiyorlar. Ama sürekli dedikodu, dedikodu. Yoruldum."*⁹³

Genelevlerde çalışan seks işçileri, çalıştıkları genelevin bulunduğu il ve o ildeki ahlak amirleri veya memurlarının tutum ve tavrına

91 Vekiller, genelev sistemi içerisinde ilgili mevzuat gereğince genelev patronlarını temsil eden genelevi idare eden yöneticilerdir.

92 P. ile görüşme, Ağustos 2014, Mersin.

93 B. ile görüşme, Eylül 2014, Adana.

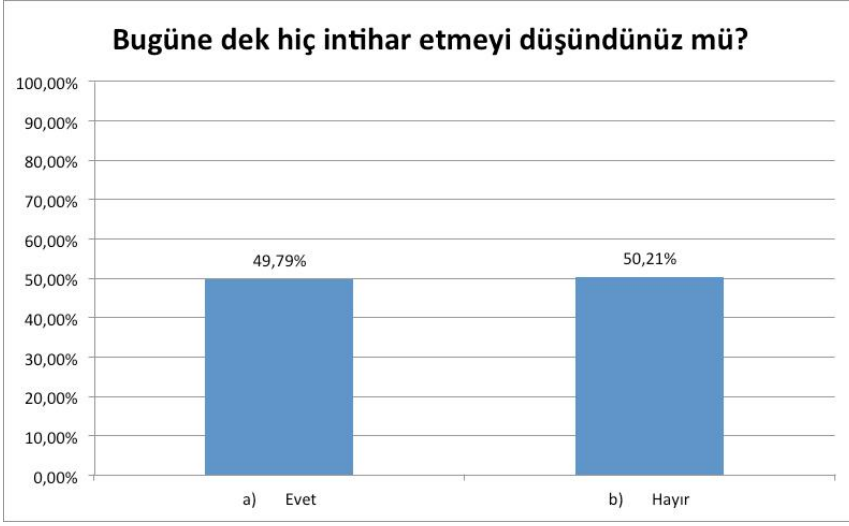
göre belirli bir dereceye kadar psikolojik şiddete maruz kalabilmektedir. Adana'daki genelevde çalışan H. şunları ifade etmiştir: *"Bir ahlak amirimiz vardı, sonradan görevden alındı, sürekli olarak evlere baskın yapıyordu sanki burası yasadışı mekanmış gibi. Sürekli tutanak tutuyordu evler kapansın diye. Bir gün kapıda bekliyorum, bana 'lan' diyerek hakaret etti, küçümsedi. Sürekli polis ne zaman gelecek, çalıştığım ev ne zaman kapanacak diye korku yaşıyoruz."*⁹⁴

Trans kadın seks işçilerinin "adalet" ile karşılaşmaları genellikle sancılı geçmektedir. Anket katılımcılarının bazıları savcı veya hakimlerle olan karşılaşmalarında psikolojik şiddet gördüklerini ifade etmiştir. Adalet erişiminin trans kadın seks işçileri için halihazırda son derece zor olduğu ve trans kadın seks işçilerinin adalet erişmeye çalışırken bir de taraflı kararlar veya yaygın transfobi veya orospufobi nedeniyle yeniden mağdur edildikleri bilinmektedir. Bu süreç içerisinde birçok trans kadın seks işçisi savcı veya hakimlerle geçmiş deneyimleri veya duydukları üzerinden karşılaşmamak için ellerinden geleni yapmaktadır.

*"Travestilerin müşteri bulmak için kullandıkları bir portalı işlettiğim gerekçesiyle hakkımda dava açıldı zamanında. İddianameyi hazırlayan savcı da duruşmayı gören hakim de son derece sorunlu insanlardı. Travestinin ne olduğuna dair bile medyada gördükleri dışında bir fikirleri yoktu. Bana sürekli kimliğim ve yaptığım iş ile ilgili saçmasapan sorular sordular, bir nevi aşağıladılar. Sorularından rahatsız olduğumu ifade eder gibi olduğumda da aba altından sopa gösterir gibi konuştular. Özellikle savcı beni çok korkuttu. Adliye binasına girmeye korkuyorum artık, hakim veya savcı görmek istemiyorum."*⁹⁵

94 İ. ile görüşme, Eylül 2014, Adana.

95 E. ile görüşme, Haziran 2014, Ankara.

Toplam anket katılımcılarının neredeyse yarısı (%49,79) hayatları boyunca bir defa veya daha fazla defa intihar etmeyi düşünmüştür. Toplam katılımcıların % 35,62'si ise intihar teşebbüsünde bulunmuştur.

Trans kadın seks işçilerine, neden intihar etmeyi düşündükleri sorulduğunda şu cevapları vermişlerdir: "Erkek arkadaşımдан ayrıldığı için", "diğer seks işçilerinin dedikodularından, ortamın kaysaklığından bıktım", "bu pislik hayat yüzünden", "yaşadığım yoğun baskılardan dolayı", "bu hayattan bıkmıştım", "cinsel kimliğimi kabul edemedim", "ortamdan dolayı depresyona girdim", "aile baskısı yüzünden", "erkek arkadaşımın tehditleri yüzünden", "ailemin tavırları yüzünden", "seks işçiliği yapmak zorunda olduğum için", "sürekli şekilde toplumdan dışlandığım için", "toplumun beni ittiği zorunlu hayatı kabul edemiyorum", "sürekli şekilde şiddet gördüğüm için", "yalnızlık", "içinde bulunduğum hayattan çıkamıyorum, çaresizim", "psikolojik şiddetten dolayı", "insanların alaycı bakışları, gülüşmeleri", "seks işçiliği dışında iş bulamıyor oluşum", "Yaşadığım ağır baskılar", "abimin beni öldürmek istemesi", "sevgilimin ihaneti", "ailemi

özlediğim için”.

Görüldüğü üzere, trans kadın seks işçilerinin hemen hepsi ailelerinden ayrı kalmak zorunda oldukları için ciddi psikolojik sıkıntılar yaşamaktadır. Birçoğu aileleri ile eskiden olan ilişkilerine özlem duymakta ancak onlarla görüşmemektedir. Aynı zamanda birçok trans kadın seks işçisi aile üyeleri tarafından çeşitli şekillerde baskı görmekte ve tehdit edilmektedir. Birçok trans kadın seks işçisi, aile üyeleri tarafından öldürülme tehdidi almaktadır.

Katılımcıların önemli bir kısmı, seks işçiliğini yapmak zorunda kalmanın kendileri üzerinde ciddi bir baskı yarattığını ifade etmiştir. Seks endüstrisi içerisinde bulunmak ve bu ortamın trans kadın seks işçileri üzerinde yarattığı damgalanma, ayrımcılık ve şiddetten bunalan trans kadın seks işçileri intihar etmeyi sürekli düşünmektedir. Sürekli şekilde dışlanan, ötekileştirilen, sadece seks işçileri ve seks endüstrisi içerisindeki diğer aktörler ile irtibatta kalmak zorunda kalan trans kadın seks işçileri, bir nevi boğulmuşluk hissine kapılmakta ve ortamdaki çıkamamanın getirdiği çaresizlik ve umutsuzluk ile intihar etmeyi düşünmektedir.

Birçok trans kadın seks işçisi partnerleri ile istedikleri ilişkiyi yaşayamamakta, mutsuz olmaktadır. Trans kadın seks işçilerinin geneli itibarı ile partnerlerinin maddi kazanç ve başka birtakım çıkarlar uğruna kendilerini aldattıklarını veya kullandıklarını hissedenden birçok trans kadın seks işçisi bulunmaktadır. Bu durum, çocukluklarından beri sürekli şekilde sevgisizlik ve şefkatsizlik kısır döngüsü içerisinde yaşamak zorunda kalan birçok trans kadın seks işçisi için ağır bir durum oluşturmaktadır. Sürekli yalnızlık hissi içerisinde trans kadın seks işçileri depresyon riski ile karşılaşmakta

ve intihar etmeyi bir “kurtuluş” yolu olarak görmektedir.

GRUP İÇİ ŞİDDET DENEYİMLERİ

Haziran – Eylül 2014 tarihleri arasında yürütülen alan çalışmasının en çarpıcı bulgularından biri, trans kadın seks işçilerinin yine trans kadın seks işçilerine uyguladığı farklı şiddet türlerinin çok sık şekilde ortaya çıkmasıdır. Fiziksel şiddet mağduru olan anket katılımcılarının % 25,44’ü ilk seks işçiliği yapmaya başladığı günden bu yana bir veya daha fazla defa başka trans kadın seks işçilerinden fiziksel şiddet gördüğünü belirtmiştir. Diğer bir deyişle, fiziksel şiddet mağduru olan katılımcıların ¼’ü akranları tarafından bu şiddetin mağduru haline gelmiştir. Trans kadın seks işçileri tarafından psikolojik şiddete maruz kaldığını belirten trans kadın seks işçilerinin oranı ise % 48,43’tür. Bu durum, anket katılımcısı trans kadın seks işçilerinin neredeyse yarısının diğer trans kadın seks işçilerinin psikolojik şiddetiyle karşılaştığını göstermektedir.

Trans kadın seks işçilerine yönelik grup içinde ortaya çıkan bu tür şiddet deneyimleri bugüne dek pek dile getirilmemiştir. Ancak, trans kadın seks işçilerini hedef alan şiddet eylemlerinin önemli bir kısmının bizzat diğer trans kadın seks işçileri tarafından gerçekleştirilmiş olması, trans kadın seks işçilerine yönelik şiddetin önlenmesi yönündeki tartışmalar dahilinde ele alınması gereken konulardan bir tanesidir. Konuyu görünmez kılan her türlü çaba veya girişim, trans kadın seks işçilerinin kendi akranları veya iş arkadaşları tarafından yeni bir şiddet eylemine maruz kalması demek olacaktır.

Bu tür şiddetin ortaya çıkmasında birçok etmenin önemli rol oy-

nadığı söylenebilir. Bu etmenler arasında ekonomik gelir faktörünün önemli payı vardır. Artan trans kadın seks işçisi sayısı, piyasada trans kadın seks işçisi başına düşen gelirin azalmasına sebep olmaktadır. Aynı şekilde, trans kadın seks işçilerinin iller özelinde sadece belirli bölgelerde çalışmaları mümkün olabilmektedir. Bunun sebebi de kolluk kuvvetlerinin mevzuat üzerinden elde ettiği yetkiyle trans kadın seks işçilerini sürekli şekilde para cezaları ile taciz etmesidir. Aynı şekilde, illerdeki her sokak veya cadde trans kadın seks işçilerinin çalışabilmesine müsaade edecek bir mahalleli profilini barındırmamaktadır. Dolayısıyla trans kadın seks işçileri belirli bölgelerde çalışabilmektedir. Bu durum yer kapma kavgalarına neden olmaktadır.

Yer kapma meselesi sebebiyle ortaya birtakım suç şebekeleri çıkmaktadır. Bu suç şebekeleri, trans kadın seks işçilerini çalıştıkları bölgeleri tahakküm altına almaya çalışmakta ve trans kadın seks işçilerinden haraç toplamaktadır. Ancak, bu suç şebekeleri içerisinde bazı trans kadın seks işçilerinin kendileri de dahil olmaktadır. Buldukları bölgelerde rahatça çalışabilmek ve polis ile diğer trans kadın seks işçilerine karşı çıkabilecek herhangi bir anlaşmazlıkta korunabilmek amacıyla birtakım çete örgütlenmeleri içerisinde dahil olan bazı trans kadın seks işçileri, diğer trans kadın seks işçilerine yönelik şiddetin faili haline gelebilmektedir. Türkiye'nin başta büyük illeri olmak üzere birçok ilde, trans kadın seks işçilerinin bazıları bu gibi ağlar içerisinde yerini almakta ve kendi akranlarına yönelik şiddet uygulamaktadır.

Ankara'da yaşayan ve seks işçiliği yapan trans kadın H. trans kadın seks işçilerinin kendi aralarındaki bu gibi anlaşmazlıklar sebebiyle bir gün insanların ölmeye başlayacağından korktuğunu şu şekilde

ifade etmiştir: *"Bıktım artık. Ben şahsen defalarca bu gibi kavgaların içerisinde buldum kendimi. Bir gün biri gelecek başıma silahı dayayıp öldürecek diye korkuyorum artık. Zaten tesadüfen böyle bir saldırıdan canlı çıktım. Birtakım çeteler var ve bazı kızlar bu çetelere prim veriyorlar. Bilmiyorlar ki bir gün o çeteler kendi başlarına çökecek. Translar birbirlerini tutmuyor. Herkesin gözü herkesin ekmeğinde."*⁹⁶

Yine Ankara'da çalışan trans kadın seks işçisi A. bir gün bir trans kadın seks işçisi tarafından nasıl şiddete maruz kaldığını şöyle aktarmıştır: *"Bir gün bir müşterimi aldım, evime götürdüm. Sonra müşterim beni diğer kızların çıktığı yere bıraktı, başka yöne gitmesi gerekiyordu aracının, ben de tamam dedim. Sonuçta benim müşteri bulduğum yere 5 dakika mesafede bir yerdi. Araçtan indim, çalıştığım yere yürümeye başladım. Tam o sırada bir trans kadın seks işçisi beni gördü, 'siktir git lan burdan' diye bağırdı. Merak etme burada çalışmıyorum, gidiyorum dedim ve yürümeye devam ettim. Buna rağmen, o sırada arka tarafta bekleyen erkek arkadaşına seslendi, 'hallet şunu' dedi. Çocuk da elinde kalın bir sopayla koşarak geldi ve darp edildim. Hastaneye kaldırıldım."*⁹⁷

İzmir'de seks işçiliği yapan trans kadın A. çalıştığı bölgede, trans kadın seks işçileri arasındaki ilişkiyi şu şekilde açıklamaktadır: *"Artık trans kadınların bir kısmı çeteleşti. Baksana, burada bile en az 5 ev var ve bu evlerin resmen çete lideri gibi patronları var. Ama bunlar sonuçta mafyayla irtibatlı trans kadınlar. Hırsızlık da yapıyorlar, insan da dövüyorlar. Kendilerine karşı çıkan olduğunda da kızları dövüyorlar."*⁹⁸

96 H. ile görüşme, Eylül 2014, Ankara.

97 A. ile görüşme, Haziran 2014, Ankara.

98 A. ile görüşme, Ağustos 2014, İzmir.

Ankara'da yaşıyan trans kadın seks işçisi Selay Tunç, trans kadınlara yönelik nefret suçlarının konuşulduğu bir etkinlikte şu ifadelerde bulunmuştur: "15 yıldır seks işçisiyim, ilk başlarda keyfi gözaltından korkuyordum. Daha sonra kabahatler kanunu ile uğraşmaya başladık. Aynı zamanda polise direnmekten bizlere dava açılıyor. Ben artık mücadele etmekten korkuyorum. Çetelere karşı eskiden hep birlikte mücadele ediyorduk. Şimdilerde ise trans çetelerle uğraşıyoruz. Şu anda bizleri transların da dahil olduğu çeteler mağdur ediyor. Şimdi bunlardan şikayetçi olmaktan korkuyoruz. Yer kavgası var, haraca bağlayan trans çeteleri var. Her gün translar birbirlerinin evini basıyor. Bunun da uzun vadede bizim barınma hakkımızın önünde ciddi engeller yaratmasından korkuyorum."⁹⁹

Trans kadın seks işçilerinin birbirlerine yönelik ortaya çıkan şiddet türleri arasında en belirgin olanı fiziksel şiddete ek olarak psikolojik şiddettir. Bugüne dek psikolojik şiddet mağduru olduğunu ifade eden trans kadın seks işçilerinin toplam % 48,43'ü, yani neredeyse yarısı, diğer seks işçilerinden kendilerine yönelen psikolojik şiddetin mağduru olduklarını ifade etmiştir. Bu veriler oldukça çarpıcıdır. Trans kadın seks işçilerinin önemli bir kısmı, diğer trans kadın seks işçilerine güvenmemekte ve diğer trans kadın seks işçilerinin tehditleri, korkutma yöntemleri ve baskılarından yıldıklarını ifade etmiştir.

Trans kadın seks işçilerinin, daha çok ekonomik bir arka plana sahip gerekçelerle diğer trans kadın seks işçilerini polise şikayet etmeleri, kendi illerine gelip çalışmak isteyen trans kadın seks işçilerini tehdit etmeleri, ilişkide oldukları organize suç grupları üze-

99 Selay Tunç, "Transfobik Nefret, Çeteler, Ev Mühürlemeleri" Kaos GL, <http://www.kaosgl.com/sayfa.php?id=12736>

rinden trans kadın seks işçilerini korkutmaları ve benzeri birçok durum yaşanmaktadır.

İzmit'te yaşayan Y. polisin ev mühürlemeleri konusundaki şu şüphesini dile getirmektedir: *"Ben inanıyorum ve biliyorum ki, diğer kızlar polise beni ihbar ettiler ve evimi bastırdılar. Bu ilde çalışmamı istemiyorlar. Sanki kimse ne zararım varsa, ama kazançları düşecek diye korkuyorlar. Zaten 6 - 7 kız var, bir kişi daha gelince kazanç mı düşermiş. Ama bu şekilde beni yıldırmaya çalıştılar, korkuttular"*¹⁰⁰

Ankara'da yaşayan trans kadın seks işçisi S., başka bir ile gidip kısa süreliğine çalışmak istediğinde, o ildeki bazı trans kadın seks işçilerinden gördüğü tehditleri şu şekilde anlatmıştır: *"Burada para kazanamıyordum, o ile gideyim dedim. Kısa süreliğine üstelik, en fazla 15 gün falan. Gittiğim anda hemen birkaç trans bir olmuş yanına gittiğim arkadaşı arayıp bağıarak tehdit ettiler. Yok evini basacağız, bir daha buraya gelemeyeceksin, seni barındırmayız, işte erkek arkadaşlarımızın leşleri var falan. Ben diğer translardan gördüğüm şiddeti başka kimseden görmedim."*¹⁰¹

HIV ile yaşayan trans kadın seks işçileri, HIV statülerinin bilinmesi halinde kendi grupları içerisinde psikolojik şiddet örnekleri ile karşılaşabilmektedir. Toplumun geri kalanı üzerinden hem trans kimlikleri hem seks işçiliği yapıyor oluşları sebebiyle dışlanan ve ötekileştirilen bu kişiler, HIV statüleri sebebiyle deşifre edilince veya bu statüleri üzerinden olumsuz birtakım yaklaşım sergileyen trans kadın seks işçilerini gördükçe psikolojileri bozulmakta ve daha da kırılğan hale gelmektedir.

100 Y. ile görüşme, Temmuz 2014, İzmit.

101 S. ile görüşme, Haziran 2014, Ankara.

"İlk HIV pozitif olduğumu öğrendiğimde, bir anda herkes duydu, öğrendi. Sonra zaten bu durumumu saklayamadım. Herkes benden bahsederken, 'Aaa, şu HIV'li olan mı?' diye sormaya başladı. Bu da yetmezmiş gibi, arkamdan konuşan, benle çeşitli sebeplerle sorunları olanlar müşterilerime HIV pozitif olduğumu söylemeye başladılar. Tek amaçları da müşterinin bana değil, onlara gitmesiydi. Adım bir şekilde travestiler veya müşteriler arasında duyulmaya başlandı mı zaten önüne geçemiyorsun. Müşteri sayın düşüyor, gelirin azalıyor. Yani aslında travestilerden yana çok çektim, hiçbirine de güvenmiyorum. Ağır bunalımlar yaşadım."¹⁰²

102 N. İle görüşme, Eylül 2014, Ankara.

"ERİŞİLEMEYEN" ADALET VE CEZASIZLIK

Trans kadın seks işçileri, gündelik hayatlarında tek tek bireylerden, bir bütün olarak toplumdan veya devlet görevlilerinden gördükleri ayrımcılık ve baskıyı, yargı organlarından da görebilmektedir. Polis ile karşı karşıya gelmekten korkan, mahkemelere gitmekten çekinen, herhangi başka bir devlet görevlisi ile karşılaşmak istemeyen trans kadın seks işçileri, sürekli ve yoğun şekilde maruz kaldıkları kurumsal ayrımcılık ve şiddetin etkisiyle devlete olan güvenlerini kaybetmiştir. Bu durum, trans kadın seks işçilerinin adalete erişim mekanizmalarından dışlanmaları ile de pekiştirilmektedir. Adalete güvenmeyen trans kadın seks işçileri, maruz kaldıkları hak ihlallerine karşı her haklarını aramaya kalktıklarında, bir tür ayrımcılıkla karşılaşmakta, mağdur olma durumlarına yeni mağduriyetler eklenmektedir.

Yoğun şekilde polisin keyfi ve hukuksuz müdahaleleri ile mağduriyet yaşayan trans kadın seks işçileri, şiddet mağduru olduklarında karakollara gitmek istememektedir. Bu durumun sebebi, kolluk kuvvetlerinin mağdur trans kadın seks işçilerine yönelik ayrımcılık yaptığı yönündeki inançtır. Bu durumu doğrulayan birçok örnek mevcuttur. Örneğin, Ankara'da seks işçiliği yapan bir trans kadın olan G., polisin tavrı ve uygulamaları hakkında şunu belirtmektedir: *"Bir gün caddede çalışırken bir araba yanımızda durdu, ikimizi istedi ama ücrette anlaşamadık. Adam sinirlenip elindeki şişeyle arkadaşımın kafasına vurdu ve gaza basıp kaçtı. Hemen yakındaki emniyet amirliğine gittik. Arkadaşım ağır şekilde yaralanmamıştı ama alnı kanıyordu. Bir amir içeri girdiğimizde bizi gördü, dışarı çıkarılmamızı istedi. Ben bağırdım, bunu yapmaya hakkınız yok, adalet yok mu bu ülkede diye. Amir geldi, ne şikayetiniz var diye sordu, ben de*

görmüyor musun, bak ne halde arkadaşım dedim. İyi bekleyin dedi. Hiç abartmıyorum, yarım saat geçti, amir koltukta oturmaya ve diğer iki polisle muhabbete devam etti. Hiçbir şey yapmadılar. En son ben yürü gidiyoruz dedim, hastaneye gitmek için çıktık, emniyetin birkaç metre ilerisinde bize para cezası kesmek için polis durdurdu bizi ve yeniden emniyete götürdü. Bu ülkede translara adalet yok. Böyle bir ülkede yaşıyoruz.”¹⁰³

Adalete erişimin önünde duran en büyük engellerden bir tanesi karakollar veya emniyet merkezlerinin önemli bir kısmında trans kadın seks işçilerine yönelik var olan yaygın transfobi ve orospufobidir. Mevzuatın kriminalize ettiği ve toplum tarafından dışlanan trans kadın seks işçileri, kendilerine yönelik nefretin diğer failleri olabilen polisler tarafından da ayrımcı muamele ile karşılaşabilmektedir. Bu durum, şiddet mağduru trans kadın seks işçilerinin ilk başvuracakları karakolların adalete erişim mekanizması olmaktan çok yeni mağduriyetlerin merkezleri haline gelebildiğini gözler önüne sermektedir. Uluslararası Af Örgütü’nün 2011 yılında yayınladığı “*Ne Bir Hastalık Ne De Bir Suç: Türkiye’de Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Trans Bireyler Eşitlik İstiyor*” başlıklı raporunda, konuyla ilgili şu tespite yer verilmektedir: “*Aktivistler polis memurlarının, mağdurun cinsel yönelimi ya da cinsiyet kimliği nedeniyle işlenen suçları soruşturmadaki isteksizliklerini gösteren örnekler verdiler ve yetkililerin mağdurun kimliğine bağlı olarak faillere daha yumuşak davrandıklarını belirttiler.*”¹⁰⁴

Diğer bölümlerde de değinildiği gibi, şiddetin failinin polis olma-

103 G. ile görüşme, Haziran 2014, Ankara.

104 Uluslararası Af Örgütü, “*Ne Bir Hastalık Ne De Bir Suç: Türkiye’de Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Trans Bireyler Eşitlik İstiyor*” (2011), sayfa 32.

sı durumunda, mağdur trans kadın seks işçilerinin adalete erişimi son derece sınırlanmaktadır. Türkiye’de Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu üzerinden polise verilen yetkiler ve yine polisin yetkileri konusunda şu anda Hükümet tarafından gündemde tutulan yeni yetki artırımları fikri, trans kadın seks işçileri de dahil olmak üzere her türlü diğer toplumsal grup ve kişilere yönelik bir baskı aracı olarak varlığını hissettirmektedir.

Polisin keyfi uygulamalarına itiraz eden veya bunu protesto eden herkes polis tarafından muhtemel “*tehlike*” olarak algılanmakta ve yoğun şekilde şiddet uygulanmaktadır. Bu şiddet, trans kadın seks işçilerine yöneldiğinde, meselenin görünmez kılınması sebebiyle daha da ağır etkiler doğurabilmektedir. Polisin yazdığı idari para cezasına itiraz ettikleri veya polisin gözaltına alma kararına direndiği gerekçesiyle birçok trans kadın seks işçisi darp edilmiştir. Bu durumlarla karşılaşan trans kadın seks işçileri karakola gidip suç duyurusunda bulunmak istediğinde ya içeri alınmamış veya tehditlerle yıldırılmak istenmiştir. Birçok durumda, eğer trans kadın seks işçileri polisler hakkında şiddet gördükleri gerekçesiyle suç duyurusunda bulunmak isterlerse, polisler de artık alışıldık bir yöntem olarak trans kadın seks işçilerine yönelik suç duyurusunda bulunmaktadır. Polislerin yaptıkları suç duyurularının gerekçeleri genellikle “*polise görevini yaptırmamak için direnme*”, “*hakaret*”, “*kamu malına zarar*” olmaktadır. Polis, savcılıkların, kendi sundukları gerekçelerle kendilerine karşı dava açan asıl mağdurlara daha kolay dava açtığıнын bilinciyle hareket etmektedir. Çoğu durumda da savcılıklar, olayların asıl mağduru olan trans kadın seks işçilerine karşı bahsedilen gerekçelerle dava açmaktadır. Şiddet mağduru trans kadın seks işçilerinin yaptıkları suç duyuruları ise genellikle takipsizlik ile sonuçlanmaktadır.

2010 yılında Ankara'da Bağlar Caddesi'nde polis tarafından kendilerine hiçbir uyarı yapılmamasına rağmen yol ortasında zorla durdurulan 3 trans kadın seks işçisi, sayıları 60'ı bulan polis memurları tarafından darp edilmiştir. Biber gazları ve coplarla şiddet mağduru olan trans kadın seks işçileri götürdükleri karakolda polisler hakkında suç duyurusunda bulunmuştur. Bunun üzerine olayda aktif rol alan polisler de mağdurlar hakkında karşı suç duyurusunda bulunmuştur. Olayın yaşandığı yerin civarında bulunan esnaf, olay sonrası polisler tarafından kendileri aleyhine ifadede bulunmamaları istenerek tehdit edilmiştir. Yapılan suç duyuruları sonrasındaki birkaç hafta içerisinde mağdur trans kadın seks işçilerine karşı savcılıkça hemen dava açılırken, mağdur trans kadın seks işçilerinin yaptıkları suç duyuruları takipsizlik ile sonuçlanmıştır. Polislerin yaptıkları suç duyurusu sonrası görülen dava sonucunda 3 trans kadın seks işçisinden ikisi 6 ay hapis cezası alıp cezaları ertelenirken, bir trans kadın seks işçisi ise 5 ay ceza almış ve cezası ertelenmemiştir.

Trans kadın seks işçilerine yönelik ağır şiddet ve cinayetler sonrasında ortaya çıkan bir diğer olumsuz tablo, bazı durumlarda soruşturmaların etkin yürütülmemesi ve dava açıldıktan sonra mahkemelerin aldıkları kararların önyargıyla bezenmiş taraflı taraflar olmasıdır. Trans kadın seks işçilerine yönelik gerçekleştirilen nefret saikli saldırılar ve cinayetler sonraı, faillerin soruşturma evresinde veya kovuşturma sürerken duruşmalarda ifade ettiği "*aktif ilişki teklifi*" ya da "*erkeklik onurunun zedelenmesi*" gibi gerekçelerin birçok vakada failler lehine ceza indirimine dönüştürüldüğü bilinmektedir. Yargılama sürecinde "*haksız tahrik*" indiriminden yararlanmak için ortaya atılan bu gibi iddialar bazı durumlarda mahkeme heyetleri tarafından ciddiye alınmakta ve faillere ceza

indirimleri verilmektedir. Bazı durumlarda ise mahkemeler, failleri "iyi hal" indirimi ile "ödüllendirmektedir".

Av. Senem Doğanoğlu tarafından LGBTT Hakları Platformu için hazırlanan ve 2010'da yayınlanan "Adaletin 'LGBT' Hali" başlıklı rapor şu tespiti yapmaktadır: "Yargı makamları çoğunlukla LGBT bireylere yönelik toplumsal önyargıyı teyit eden bu anlamda olmak üzere mevcut eşitsizliğin meşru zeminini yeniden üreten kararlar vermekte ve ayrımcılığın beslendiği alanlardan birini yaratmaktadır. Yargı makamlarının toplumsal algıya paralel olarak kurduğu zeminde cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği nedenleriyle bireylerin maruz kaldıkları nefret suçları görünmez olmakta, faillerin motivasyonları ceza muhakemesi açısından araştırılması gereken bir esas olarak değerlendirilmemektedir. Yargı makamları, faillerin motivasyonlarını araştırmak gerektiğinde ise ancak mağdurun ya da maktülün varsayılan cinsel davranışı ile faili ilişkilendirmekte ve bu durum yine toplumsal önyargıları besleyen, faillerin davranışlarını kimi zaman cezasız bırakmakta kimi zaman alt sınırlarda cezalandıran bir sonuç yaratmaktadır."¹⁰⁵

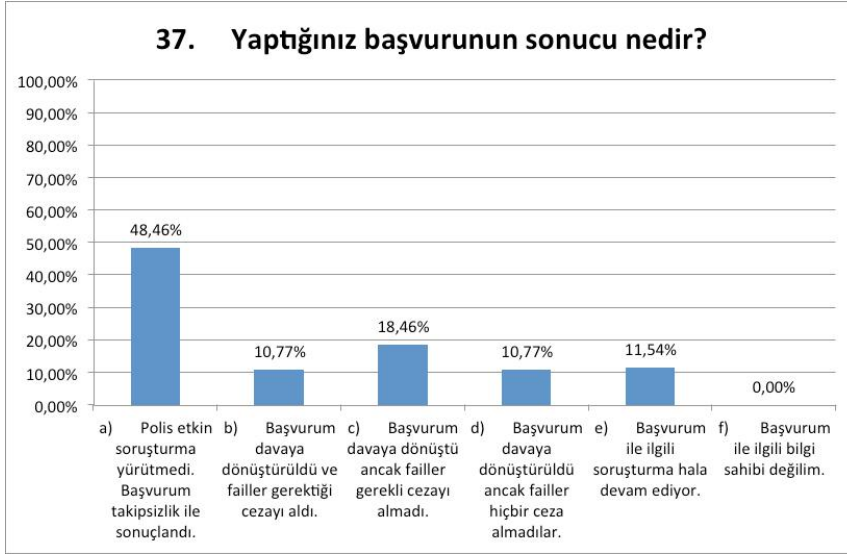
105 Av. Senem Doğanoğlu, "Adaletin 'LGBT' Hali" (2010), LGBTT Hakları Platformu, sayfa 31.

Haziran – Eylül 2014 arasında gerçekleştirilen alan çalışması kapsamında adalete erişim konusunda elde edilen bulgular, yukarıda dile getirilen sorunları teyit edici özellik taşımaktadır. Örneğin, fiziksel şiddet mağduru olduğunu belirten trans kadın seks işçilerinin sadece % 23,64'ü mağduru olduğu tüm fiziksel şiddet vakalarında suç duyurusunda bulunmuştur. Geriye kalan % 33,94 bazı şiddet vakalarında suç duyurusunda bulunurken, % 42,42 ise hiçbir fiziksel şiddet vakasında suç duyurusunda bulunmamıştır.

Hiç suç duyurusunda bulunmayan mağdurların % 57,98'si adalete hiç güvenmediklerini ve bu sebeple hiç suç duyurusunda bulunmadıklarını ifade etmiştir. Geriye kalan % 14,29 dava ile uğraşmak istemediği için, % 10,92 faillerin tehditlerinden etkilendiği ve korktuğu için, % 9,24'ü suç duyurusunu nereye ve nasıl yapması gerektiğini bilmediği için, % 5,04'ü suç duyurusu ve dava sürecini takip edecek ekonomik gücü olmadığı için hiç suç duyurusunda bulunmadığını belirtmiştir. % 2,52 ise, failler tarafından ikna edil-

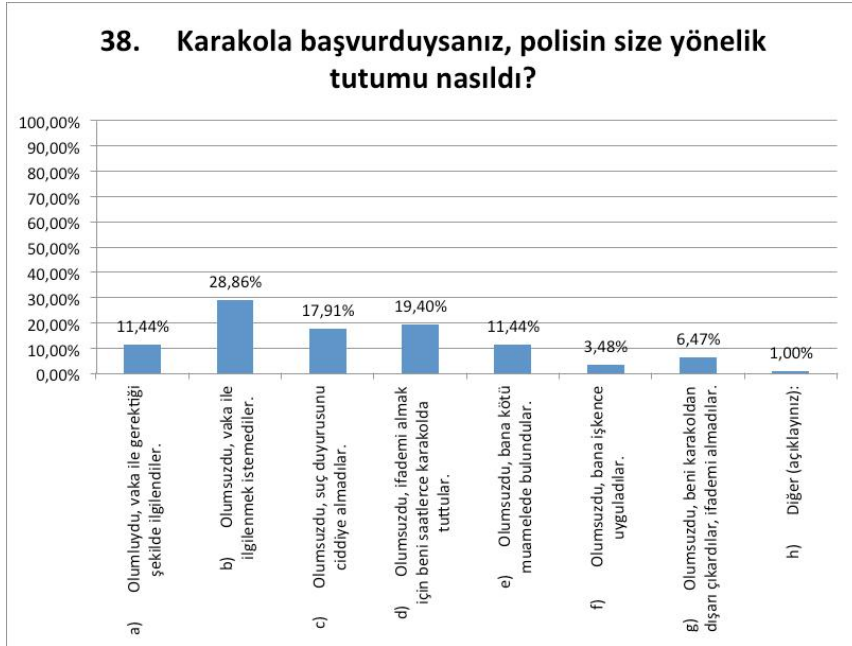
diği için suç duyurusunda bulunmadığını belirtmiştir.

Fiziksel şiddet mağduru olup failer hakkında suç duyurusunda bulunan trans kadın seks işçilerine, yaptıkları suç duyurusunun sonucunun ne olduğu sorulduğunda, katılımcıların neredeyse yarısı (%48,46), polisin etkin soruşturma yürütmediğini ve başvurularının takipsizlikle sonuçlandığını belirtmiştir. Katılımcıların % 18,46'sı başvurularının dava dönüştüğünü ancak failerin gereken cezayı almadığını ifade etmiştir. Katılımcıların % 10,77'si başvurularının davaya dönüştürüldüğünü ancak failerin hiçbir ceza almadığını, % 11,54'ü başvuruları ile ilgili soruşturmanın hala devam ettiğini vurgulamıştır. Fiziksel şiddet mağduru olup suç duyurusunda bulunan trans kadın seks işçilerinin sadece % 10,77'si başvurularının davaya dönüştürüldüğünü ve failerin gereken cezayı aldığını belirtmiştir.

Bu durum son derece çarpıcı bir gerçekliğe işaret etmektedir. Fiziksel şiddet mağduru olup failer hakkında suç duyurusunda

bulunan trans kadın seks işçilerinin toplam % 77,69'unun suç duyuruları ya takipsizlikle sonuçlanmıştır ya failler gerekli cezayı almamıştır ya da failler hiçbir şekilde ceza almamıştır. Bu durum, adaletin trans kadın seks işçileri için neden "güvenilmeyen" bir kavram olduğunu açıklamaktadır.

Fiziksel şiddet mağduru olan ve karakollara başvuran trans kadın seks işçilerine polisin kendilerine yönelik tutumu sorulduğunda, bu katılımcıların sadece % 11,44'ü polisin tavrının olumlu olduğunu ve vaka ile gerektiği şekilde ilgilendiğini ifade etmiştir. Geriye kalan toplam % 88,56 ise polisin tavrının olumsuz olduğunu, vaka ile ilgilenmek istemediklerini, suç duyurusunu ciddiye almadıklarını, ifade almak için kendilerini saatlerce karakolda beklettiklerini, ifadelerini almayıp kendilerini dışarı çıkardıklarını, kendilerine kötü muamelede bulduklarını ve işkence uyguladıklarını ifade etmiştir. Fiziksel şiddet mağduru olup karakola gidip suç duyuru-

sunda bulunan trans kadın seks işçilerinin % 11,44'ü kötü muamele ile karşılaştığını belirtirken, % 3,48'i işkence mağduru olduğunu ifade etmiştir. Bu veriler, şiddet mağduru olan ve mağduriyetlerine karşı korunmak ve haklarını aramak amacıyla polise başvuran trans kadın seks işçilerinin bir bölümünün yeniden fiziksel şiddet ile karşılaştığını gözler önüne sermektedir.

Fiziksel şiddet mağduru olan ve karakol yerine savcılığa başvuran trans kadın seks işçilerinin savcılık deneyimlerinin karakol deneyimlerine kıyasla daha iyi olduğu görülmektedir. Savcılığa başvuran katılımcıların % 51,35'i, savcılığa başvuru yaparken savcılarının tavırlarının olumlu olduğunu, geriye kalan toplam % 48,65'i ise savcılarının kendilerine yönelik aşağılayıcı ifadeye bulunduğunu, ifadelerinin bütün detayları ile alınmadığını, ifadelerinin alınması için saatlerce savcılıkta beklemek zorunda kaldıklarını ifade etmişlerdir.

"Savcı bana başıma gelen olaydan çok neden travesti olduğumla ilgili sorular sordu. Kendimi aşağılanmış hissettim. Zaten darp edilmişim, bir de savcının kişisel merakının malzemesi mi olmalıydım?"¹⁰⁶

Fiziksel şiddet mağduru olan ve suç duyurusunda bulunan katılımcıların % 35,23'ü suç duyurularını geri çekmiştir. Önce suç duyurusunda bulunan ancak suç duyurularını sonradan geri çekenlerin % 36,17'si dava ile uğraşmak istemediği için, % 34,04'ü faillerin tehditlerinden korktuğu için, % 19,15'i polis, savcı veya hakim olumsuz tavırlarından etkilendiği için, % 6,38'i ekonomik nedenlerden dolayı böyle bir karar aldıklarını ifade etmiştir. Verilerden de görülebileceği üzere, soruşturma ve kovuşturma evresinde

106 Z. ile görüşme, Ağustos 2014, İzmir.

trans kadın seks işçilerine yönelik önyargılı ve ayrımcı muamele örnekleri ile saldırganların tehditleri, mağdur trans kadın seks işçilerinin suç duyurularını geri çekmelerine ve dolayısıyla adalete erişimin engellenmesine sebep olmaktadır.

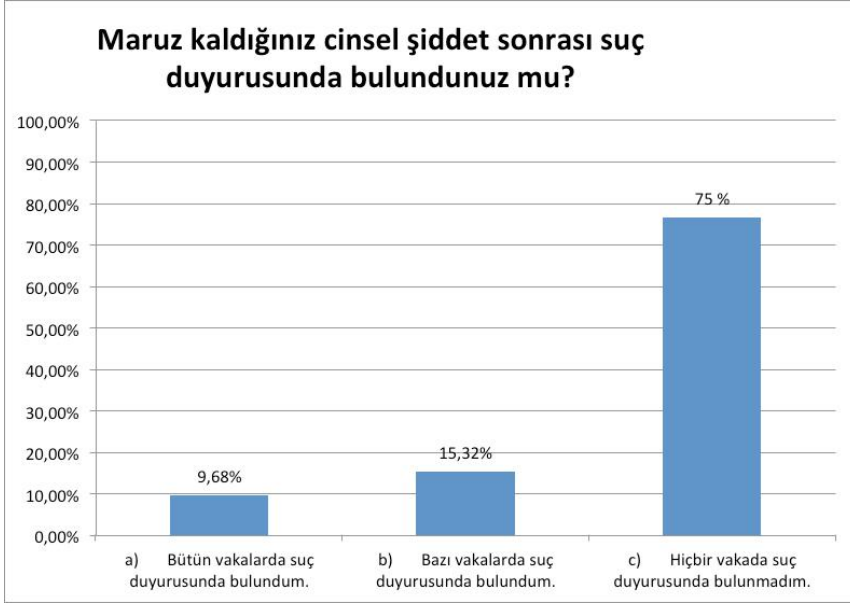
"Başvurumu geri çekmek durumunda kaldım, sonuçta her gece aynı caddeye çıkıyorum ve beni darp eden çete üyeleri sürekli orada. Dolaylı yoldan tehdit ettiler beni, birkaç gece caddeye çıkamadım ama çıkan arkadaşlarımdan birine suç duyurusunu geri çekmezse onu yavaşlatmayız demişler. Gittim, geri çektim."¹⁰⁷

Fiziksel şiddet sonrası hastaneye başvuran mağdur trans kadın seks işçilerinin % 27,72'si hastane tecrübelerinin son derece olumsuz olduğunu ifade etmiştir. Bu gruptaki trans kadın seks işçileri, hastaneye ilk ulaştıklarında hastane personelinin kendileri ile ilgilenmek istemediğini, kendileriyle dalga geçen ve gülüşen hemşire, sağlık memuru ve doktorların olduğunu ve hatta kendilerine hakaret eden hastane personeli ile karşılaştıklarını ifade etmiştir.

"Caddede birkaç kişi tarafından darp edildim, kolum kırıldı, hastaneye kaldırdı arkadaşlarım beni Taksim İlk Yardım'a. Uzun bir süre bekletiler beni, almak istemediler. Arkadaşlarım itiraz edince bu duruma polisi çağırdılar. Terörist miyiz biz? Sonuçta mağdurum ben, kolum kırılmış. Gidin dediler, başka hastaneye."¹⁰⁸

107 B. ile görüşme, Haziran 2014, Ankara.

108 G. ile görüşme, Ağustos 2014, İstanbul.

Cinsel şiddet mağduru olduğunu ifade eden trans kadın seks işçilerinin % 75'i tecrübe ettikleri vakaların hiçbirinden sonra suç duyurusunda bulunmadıklarını ifade etmiştir. Katılımcıların % 15,32'si ise sadece bazı vakalardan sonra suç duyurusunda bulduklarını ifade etmiştir. Maruz kaldıkları cinsel şiddet vakalarının hepsi ile ilgili suç duyurusunda bulunan trans kadın seks işçisi oranı ise sadece % 9,68'dir. Fiziksel şiddet mağduru olan ve ilgili kurumlara başvuran trans kadın seks işçisi sayısı ile kıyaslandığında, cinsel şiddet mağduru olup suç duyurusunda bulunan trans kadın seks işçisi sayısının oldukça az olduğu görülmektedir. Bunun çeşitli sebepleri bulunmaktadır. Öncelikle, birçok trans kadın seks işçisi maruz kaldıkları cinsel şiddetin gündelik yaşamlarının bir parçası olduğunu kanıksamış durumdadır. Buna ek olarak, trans kadın seks işçilerinin önemli bir bölümü hem cinsel kimlikleri hem de seks işçiliği yapmaları sebebiyle polis veya savcılıklar tarafından yeniden mağdur edileceklerini düşünmektedir. Yoğun bir şekilde

“suçlu” muamelesi gören trans kadın seks işçileri, devlet ile karşılaşmaktan kaçınmaktadır.

Kemal Ördem, 2014 yılı Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu toplantıları esnasında yaptığı konuşmada konu hakkında şu deneyimini paylaşmıştır: *"Sistem bizi daha fazla görünmezliğe itiyor. Tecavüze uğradığımda ne oldu biliyor musunuz? Sustum, sadece sustum. Bir hak savunucusu olarak susmak zorunda kaldım. Kimseye de söyleyemedim. Polis karakoluna gitmek istemedim, kendimi zorladım, ancak karakola gitmek için her evden çıktığımda vazgeçtim. Polise gidip ne diyecektim? 'Seks işçiliği yapıyorum ve müşterim bana tecavüz etti' mi diyecektim? Belki demeliydim, ancak diyemedim. Birçok seks işçisi de adalete bu sebeple erişemiyor. Önümüzde görünmeyen duvarlar var. Polis ne yapacak ki tecavüz sonrası bizi daha fazla taciz etmekten başka? Seks işçiliği yaptığımı söylesem beni fişlemeyecek mi? Evimi gözlemeye başlamayacak mı? Belki sonrasında evimi basmayacak mı? Neden kendimi deşifre edeyim ki? Bu sorular beni taciz etti, durdu. Korku, utanç ve yalnızlıkla pekişti. Bir seks işçisi tecavüze uğradığında yasalar ve politikalarından doğan tehditlerle baş etmek zorunda kalıyor, kendi travmasıyla baş edebilmek yerine."*¹⁰⁹

Cinsel şiddet mağduru olan ve suç duyurusunda bulunmayan trans kadın seks işçilerinin % 54,41'i adalete güvenmediği için, % 18,38'i dava ile uğraşmak istemediği için, % 13,24'ü saldırganların tehditlerinden korktuğu için, % 9,56'sı vaka sonrası ne yapması gerektiğini bilmediği için, % 3,68'i ekonomik sebeplerle, % 1,47'si ise faille anlaştığı için suç duyurusunda bulunmadığını ifade et-

109 Kemal Ördem, "Artık Seks İşçilerini Dinleme Zamanı" Bianet, <http://www.bianet.org/bianet/toplum/154516-artik-seks-iscilerini-dinleme-zamani>

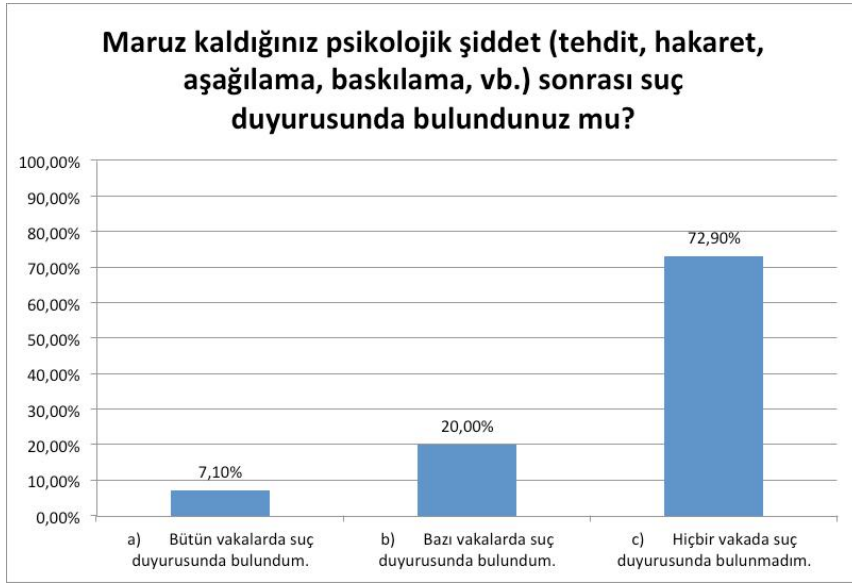
miştir.

Cinsel şiddet mağduru olan ve failer hakkında suç duyurusunda bulunan trans kadın seks işçilerinin % 41,03'ü polisin etkin soruşturma yürütmediğini ve başvurularının takipsizlik ile sonuçlandığını, % 17,95'i başvurusunun davaya dönüştürüldüğünü ancak failerin gerekli cezayı almadığını, % 15,38'i başvurusunun davaya dönüştürüldüğünü ancak failerin hiçbir şekilde ceza almadığını, % 15,38'i ise yaptıkları suç duyurusu sonrası soruşturmanın devam ettiğini ifade etmiştir. Katılımcıların sadece % 7,69'u yaptıkları suç duyurusunun davaya dönüştürüldüğünü ve failerin gerekli cezayı aldığını ifade etmiştir.

Karakola başvuran cinsel şiddet mağduru trans kadın seks işçilerinin yalnızca % 7,94'ü polisin tavrının olumlu olduğunu ve vaka ile gerektiği gibi ilgilendiğini ifade etmiştir. Geriye kalan % 92,06 ise polisin vaka ile ilgilenmek istemediğini ve suç duyurusunu ciddiye almadığını, ifade almak için kendilerini saatlerce karakolda tuttuklarını, kendilerini zorla karakol dışına çıkarıp ifadelerini almadığını ve kendilerine kötü muamelede bulunduğunu belirtmiştir.

Cinsel şiddet sonrası karakol yerine savcılığa başvuran trans kadın seks işçilerinin savcılık deneyimleri, fiziksel şiddet sonrası savcılığa başvuran trans kadın seks işçilerinin deneyimlerinden kötüdür. Savcılığa başvuran katılımcıların sadece % 35'i savcının tavrının olumlu olduğunu ifade ederken, % 25 savcının kendilerine yönelik aşağılayıcı ifadelerde bulunduğunu, % 20 ifadelerinin bütün detayları ile alınmadığını, geriye kalan % 20 ise ifade için saatlerce savcılıkta bekletildiğini belirtmiştir.

Cinsel şiddet mağduru olan ve suç duyurusunda bulunan trans kadın seks işçilerinin % 25,93'ü suç duyurularını geri çektiğini ifade etmiştir. Geri çekenlerin % 36,36'sı sürecin çok uzadığını ve dava ile uğraşmak istemediğini, % 27,27'si failerin tehditlerinden korktuğunu, % 27,27'si polis, savcı ve hakimin olumsuz tavırlarından yorulduğunu, % 9,1'i failerle uzlaştığını belirtmiştir.

Psikolojik şiddet vakaları sonrasında trans kadın seks işçileri adalete erişim mekanizmalarını kullanmaya pek eğilimli değildir. Bunun birkaç sebebi bulunmaktadır. Öncelikle, trans kadın seks işçileri psikolojik şiddetin fiziksel ve cinsel şiddet pratikleri gibi kendilerine büyük zararlar vermediğini düşünmektedir. Bununla bağlantılı olarak, trans kadın seks işçileri, hayatlarının her anında psikolojik şiddet ile karşılaştıklarını ve dolayısıyla buna alıştıklarını belirtmektedir. Örneğin, psikolojik şiddet mağduru olduğunu ifade eden trans kadın seks işçilerinin sadece % 24,05'i psikolojik destek almak için çeşitli kurumlara başvurmuştur. Neden psikolojik destek almadıkları sorulduğunda, katılımcıların % 67,12 gibi

ezici bir çoğunluğu, sürekli psikolojik şiddet gördüğünü ve buna alıştığını ifade etmiştir.

Psikolojik şiddet mağduru trans kadın seks işçilerinin sadece % 7,10'u maruz kaldıkları şiddet vakaları sonrasında suç duyurusunda bulunmuştur. Bu oran oldukça azdır ve trans kadın seks işçilerinin psikolojik şiddet vakaları sonrası adalete erişimlerinin oldukça sınırlı olduğunu göstermektedir. Katılımcıların ezici bir çoğunluğu olan % 72,90'ı hiçbir vakada suç duyurusunda bulunmazken, % 20'si sadece bazı vakalarda suç duyurusunda bulunmuştur.

Suç duyurusunda bulunan psikolojik şiddet mağdurlarının sadece % 8,51'i suç duyurularının davaya dönüştürüldüğünü ve faillerin gereken cezayı aldığını ifade etmiştir. % 17,02 faillerin gerekli cezayı almadığını belirtirken % 42,55 başvurusunun takipsizlik ile sonuçlandığını, % 10,64 faillerin hiçbir şekilde ceza almadığını belirtmiştir. % 19,15 ise suç duyurusu sonrası soruşturmanın hala devam ettiğini ifade etmiştir.

Psikolojik şiddet sonrası karakola başvuran trans kadın seks işçilerinin yalnızca % 15,63'ü polisin tavrının olumlu olduğunu ifade etmiştir. Savcılığa başvuran katılımcıların büyük bir çoğunluğu ise savcının tavrının (% 59,26) olumlu olduğunu ifade etmiştir.

Suç duyurusunda bulunan ancak daha sonra bazı sebeple suç duyurusunu geri çeken psikolojik şiddet mağduru trans kadın seks işçilerinin oranı % 35,71'dir. Suç duyurusunu geri çekenlerin % 52,94'ü sürecin çok uzadığını ve yorulduğunu ifade ederken, % 29,41'i faillerin doğrudan veya dolaylı yoldan ilettikleri tehditlerden korktuğu için suç duyurusunu geri çektiğini ifade etmiştir. Ge-

riye Kalan % 17,65 ise polis, hakim veya savcının tavrı dolayısıyla yıldığını veya faillerle anlaştıklarını belirtmiştir.

Fiziksel, cinsel veya psikolojik şiddet mağduru olan trans kadın seks işçileri yukarıda detayları verilen çeşitli sebeplerle adalete erişim mekanizmalarından dışlanmıştır. Faillerin, kolluk kuvvetleri veya yargı birimleri tarafından yeterince veya hiçbir şekilde cezalandırılmadığına, soruşturmaların etkin şekilde yürütülmediğine dair trans kadın seks işçileri arasında yaygın bir inanç bulunmaktadır. Adalete olan güvensizliğin boyutu, cezasızlık ile ödüllendirilen faillerin sayısı arttıka büyümektedir. Bu durum, trans kadın seks işçilerini zaten sürekli şekilde çeşitli uygulamaları dolayısıyla onları mağdur eden devlet ile karşılaşmaktan, devletten “*yardım dilemekten*” alıkoymaktadır. Trans kadın seks işçileri, devletin adaletine güvenmemektedir. Bu güvensizlik, cezasızlık pratikleri ve devletin bizzat fail olduğu şiddet örnekleri ile birleştiğinde, yoğun şiddetin mağduru olan trans kadın seks işçilerinin adalete erişe-memesine ve yeniden mağdur olmasına sebep olmaktadır.

SONUÇ ve ÖNERİLER: “ŞİDDET BİZİM KADERİMİZ DEĞİL”

Bu çalışma, trans kadın seks işçilerinin yaygın transfobi ve orospufobi ile var olan seks işçiliği mevzuatı ve “*fuhşu önlemeye*” yönelik politikalar ile transların korunması için gerekli yasal ve fiili korumanın olmayışı gibi sebeplerle maruz kaldıkları şiddeti incelemektedir. Çalışma, trans kadın seks işçilerinin son derece dezavantajlı konumda bulunduğunu, hem toplum ve bireyler hem de devlet görevlileri tarafından ayrımcı muamele ve şiddet ile karşılaştığını iddia etmektedir.

Fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet türleri ile birlikte yapısal şiddet türlerini yoğun ve sistematik şekilde yaşayan trans kadın seks işçilerinin konumlarının sürekli olarak daha da kırılanlaştığı bir gerçektir. Trans kadın seks işçileri, seks işçiliği yapıyor olmaları sebebiyle müşterileri, organize suç grupları, polis, aracılar veya buldukları bölgedeki diğer kişiler tarafından sürekli olarak çeşitli şiddet türleri ile karşılaşmaktadır. Var olan ve seks işçiliği ile seks işçilerini çevreleyen mevzuat ile politikalar, trans kadın seks işçilerini daha fazla güvencesizliğe itmektedir. Trans kadın seks işçileri kriminalize edilirken, “*yeraltı*”na itilmekte ve güvensiz koşullarda çalışmak zorunda kalmaktadır. Kayıtlı seks işçiliği alanından dışlanan ve sürekli olarak kolluk kuvvetleri tarafından evleri veya çalıştıkları mekanlar basılan ve keyfi şekilde idari para cezalarına maruz kalan ve kötü muamele ile işkenceyle karşılaşan trans kadın seks işçileri, bir yandan da tehdit, gasp, darp, taciz, tecavüz ve cinayetlerin mağduru olmaktadır. Var olan seks işçiliği politikaları, trans kadın seks işçilerini yoksulluğa, güvencesizliğe ve şiddetin

kısır döngüsüne hapsetmektedir.

Trans kimliğin mevzuatça sadece trans geçiş süreci özelinde – ve son derece sorunlu şekilde – tanınması, trans kadınların transfor-bik ayrımcılık ve şiddete karşı korunmalarının önünde engel teşkil etmektedir. Ayrımcılık örnekleri ve şiddet ile nefret suçları mağ-duru olan trans kadınların korunması noktasında herhangi bir mevzuatın olmayışı, trans kadınlara karşı her türlü hak ihlalinin yeniden ve daha güçlü şekilde gerçekleşmesine sebep olmaktadır. Buna ek olarak, trans kadınlara yönelen toplumsal öfke ve nefret, her geçen gün büyümekte, yetkililerin ve medyanın zaman zaman nefret söylemine varan ifadeleri veya haberleriyle de kolektif linç girişimlerine dönüşmektedir.

Trans kadın seks işçilerine yönelik her türlü damgalanma, öteki-leştirme, dışlanma, ayrımcılık ve şiddetin önlenmesi gerekmektedir. Hem trans hem kadın hem de seks işçisi olarak bu grubun üyelerinin her üç kimlik özelindeki haklarının tanınması ve güvence altına alınması zorunludur. Her türlü yasal ve fiili koruma meka-nizmasının oluşturulması ve bu mekanizmalara erişimin önündeki engellerin kaldırılması gerekmektedir. Şiddet mağduru olan trans kadın seks işçilerinin ihtiyacını duyduğu her türlü sosyal destek programının ve bu doğrultuda politikaların trans kadın seks işçileri ile işbirliği içerisinde geliştirilmesi önemlidir.

Anayasa ile güvence altına alınan ayrımcılığa uğramama hakkı-nın trans kadınları dahil edecek şekilde düzenlenmesi için Ana-yasa'nın 10. Maddesi'nin "*cinsel yönelim*" ve "*cinsiyet kimliği*" ibarelerini kapsayacak şekilde değiştirilmesi gerekmektedir.¹¹⁰

110 "Cinsel yönelim" ibaresi eşcinsel ve biseksüelleri ilgilendiren bir ibare olsa dahi, hem yasa yapıcılar hem karar vericiler ve yasa uygulayıcılar tarafın-

Trans kadınlara yönelik ayrımcılık ve nefret suçları ile mücadele edilebilmesi için Hükümet tarafından hazırlanan Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Kanun Tasarısı'nın ayırım gözetilmeyecek alanlar bölümüne "*cinsel yönelim*" ve "*cinsiyet kimliği*" ibarelerinin eklenmesi önemlidir. Ulusal mevzuatta ayrımcılıkla mücadele düzenlemelerini "*cinsel yönelim*" ve "*cinsiyet kimliği*" kapsayacak şekilde değiştirilmelidir. Aynı şekilde, yine geçtiğimiz aylarda gündeme gelen Türk Ceza Kanunu'nun ayrımcılığa düzenleyen 122. Maddesi özelinde yapılan ve nefret suçlarının mevcut yasa içerisinde belirginleşmesini sağlayan düzenlemenin "*cinsel yönelim*" ve "*cinsiyet kimliği*" ibarelerini içerecek şekilde düzenlenmesi veya ayrı bir Nefret Suçları Yasası'nın bu ibareleri dahil edecek şekilde hazırlanması önemlidir.

Türkiye hukuk mevzuatına dahil olan bütün yasa, tüzük, yönetmelik ve benzeri metinlerde yer alan ve trans kadınlara yönelik ayrımcı şekilde yorumlanmaya müsait her türlü ibarenin ya net bir şekilde tanımlanması ya da mevzuattan kaldırılması gerekmektedir. "*Türk aile değerleri*", "*milli ve manevi değerler*", "*gelenek ve görenekler*", "*Türk örf ve adetleri*", "*yüz kızartıcı suçlar*", "*genel ahlaka aykırılık*" ve benzeri ifadelerin trans kadın seks işçilerine yönelik ayrımcılığı pekiştirecek şekilde yorumlanmasının önüne geçilmelidir.

Trans kadın seks işçilerine yönelik şiddet meselesinin aynı zamanda bir kadına yönelik şiddet meselesi olduğu bilinciyle hareket edi-

dan eşcinsel ve biseksüel kimlik ile trans kimlik arasındaki farkın bilinmemesi, yasaların uygulanması noktasında birtakım karışıklıklara sebep olabilmekte ve trans kadınlar "eşcinsel" olarak adlandırılabilmektedir. Dolayısıyla her iki ibarenin de ilgili mevzuata eklenmesi daha bütüncül bir korumanın sağlanması açısından elzemdir.

lerek, Avrupa Konseyi'nin İstanbul Sözleşmesi'ne paralel olarak, Hükümet tarafından 2012 yılında hazırlanan Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un "*cinsel yönelim*" veya "*cinsiyet kimliği*" ibarelerini içerecek şekilde ayrımcılık yapılmadan uygulanacağı şeklinde düzenlenmesi gerekmektedir.

Seks işçiliğini düzenleyen mevzuatın seks işçiliğini tümünden suç olmaktan çıkaracak şekilde düzenlenmesi son derece önemlidir. Şu an var olan düzenleyici mevzuat örneği ile çelişen "*fuhşu önleyici*" politikaların ortadan kaldırılması gerekmektedir. Diğer bir deyişle, bir yandan seks işçiliğini yasal olarak tanıyıp düzenleyen devletin, diğer yandan kayıtdışı alandaki seks işçiliği ile mücadele etmeye çalışması hem mevcut mevzuat açısından hem de bu mevzuat üzerinden geliştirilen politika ve uygulamalar açısından birtakım çelişkiler doğurmaktadır. Bu çelişkiler bütünü tüm seks işçilerini mağdur etmektedir.

Seks işçiliğinin suç olmaktan çıkarılması gerekmektedir. Halihazırda mevcut Türk Ceza Kanunu'nda suç olarak tanımlayan seks işçiliği "*fuhuş*", her ne kadar bu şekilde tanımlanmasa da, seks işçilerinin çalışmak amacıyla attıkları her türlü adım suç olarak düzenlenmiş veya bu şekilde yorumlanmıştır. Dolayısıyla Türk Ceza Kanunu'nda yer alan ve suç kategorisi içerisinde anılan "*fuhşa teşvik etmek*", "*fuhşa aracılık etmek*", "*fuhşa yer temin etmek*" şeklinde tanımlanan fiillerin yasa uygulayıcılar ve yargı organları tarafından seks işçilerini hedef alacak şekilde yorumlanmasına son verilmesi gerekmektedir. Bu ibarelerin net bir şekilde tanımlarının yapılması veya yasadan çıkarılması gerekmektedir. Seks endüstrisinin doğası içerisinde önemli bir yer tutan ve seks işçileri tarafından zaruri görülen "*aracılık etmek*" veya "*yer temin etmek*"

gibi fiillerin suç kategorisinde yer almasına, seks işçileri tarafından gerçekleştirilmeleri ve herhangi bir kişi veya grubun istismarına sebebiyet vermemeleri halinde, son verilmelidir.

Bunlara ek olarak, kişilerin bedensel veya ekonomik istismarı amacıyla oluşturulan ve seks işçilerinin bedensel bütünlükleri, ekonomik gelirleri ve yaşam şartları üzerinde tahakküm kuran, bunu da seks işçilerinin rızası dışında gerçekleştiren her türlü kişi ve grupla mücadele edilmesi gerekmektedir. Bu amaçla, Türk Ceza Kanunu'nda yer alan "*aracılık etmek*" veya "*yer temin etmek*" ibarelerinin bu kişi ve grupların suç olarak değerlendirilebilecek fiillerini net bir şekilde tanımlayacak şekilde değiştirilmesi gerekmektedir.

Çocukların ticari cinsel istismarının önüne geçilmesi amacıyla her türlü yasal ve fiili önlemin alınması gerekmektedir. Mevcut Türk Ceza Kanunu'nun ilgili hükümlerinin bu noktada uygulanması son derece önemlidir. Ancak, 18 yaş altı trans kadınların veya diğer çocukların sektör içerisinde yer almasıyla mücadele edilirken, bu kişilerin rızaları ve etkin şekilde bilgilendirilmeleri üzerinden talepleri dikkate alınmalıdır. Bu kişilerin sadece "*mağdur*" olarak nitelendirilmeleri ve "*onların adına*" birtakım mevzuat örnekleri veya politikaların oluşturulması kabul edilemez. Bu kişilerin "*mağdur*" oldukları kadar birer özne olarak da kabul edilmeleri zaruridir. Kişileri sadece rehabilitasyona tabii tutan ancak ihtiyaç ve taleplerinin ne olduğuna dair kendileriyle yapılacak bir değerlendirmeyi önemsemeyen bir yaklaşım kabul edilemez.

İnsan ticareti ile sonuna kadar mücadele edilmesi gerekmektedir. Konu ile ilgili kanun maddelerinin etkin şekilde kullanılması gerekmektedir. Ancak, seks işçiliği ile insan ticareti arasında

bir ayırım yapılması ve her iki kavramın aynıymış gibi değerlendirilmemesi önemlidir. Dolayısıyla, insan ticareti ile mücadele olarak lanse edilen ancak seks işçilerini hedef alan her türlü mevzuat ve uygulama örneği ortadan kaldırılmalıdır. Kişilerin tehdit, cebir veya şiddet kullanılarak ve rızaları dışında bedenleri veya emekleri üzerinden çıkar elde etmek isteyen ve bu amaçla her türlü fiili uygulama hakkını kendinde gören her türlü kişi veya grup ile mücadele edilmesi elzemdir. Bu konuda hazırlanacak yasa ve politikaların seks işçilerini hedef alacak şekilde değil, asıl suç fiilini ve faileri ortadan kaldıracak şekilde oluşturulması gerekmektedir.

Mevcut Zührevi Hastalıklar ve Fuhuşla Mücadele Tüzüğü'nün seks işçilerinin ihtiyaçlarını ve hak taleplerini dikkate alarak yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. 1961 tarihli bir mevzuat örneği ile hala seks işçiliği alanının kontrol altında tutulmaya çalışılması, yukarıda da dile getirildiği gibi seks işçileri özelinde ve toplumsal yapı üzerinde ciddi sıkıntılar doğurmaktadır. Mevzuatın, seks işçiliğini şu an olduğu gibi bir iş biçimi olarak tanıması, seks işçilerinin sosyal güvenlik hakkı, fiziksel, cinsel, psikolojik, ekonomik istismar ve şiddetten korunma hakkını ve her türlü ayrımcı muameleden korunma hakkını temel alarak yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Bu düzenleme yapılırken, trans kadın seks işçileri de dikkate alınmalı, kayıtlı alanda seks işçiliği yapabilmek için şu an gerekli olan "*pembe kimlik sahibi olma*" şartı ortadan kaldırılmalıdır. Seks işçiliği mevzuatının cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet temelli her türlü ayrımcılıktan uzak şekilde düzenlenmesi son derece önemlidir.

Trans kadın seks işçilerinin seks işçiliği güvenli alanlarda yapabil-

mesi için gerekli koşullar oluşturulmalıdır. Geneleve trans kadın seks işçilerinin girişlerinin önündeki engeller kaldırılmalı, diğer alanlarda bu grubun ihtiyaçları temelinde çalışabilecekleri mekanlar tesis edilmelidir. Seks işçiliği yapan trans kadın seks işçilerinin sigortalı, belirli saatlerle sınırlandırılmış ve yıpranma payı dikkate alınmış şekilde çalışması, işçi olarak her türlü hakkının tanınması gerekmektedir. İlgili mevzuat buna müsaade edecek şekilde düzenlenmelidir.

Trans kadınların eğitim ve istihdam alanlarında yoğun ve sistematik şekilde karşılaştıkları her türlü ayrımcılık ile mücadele edilmesi gerekmektedir. Seks işçiliği yapmak istemeyen trans kadınlar için, bu grubun ihtiyaç ve talepleri dikkate alınarak, çıkış stratejileri oluşturulmalıdır. Eğitim hayatları transfobik ayrımcılık pratikleri veya başka sebeplerle sonlandırılmış trans kadınların eğitimlerine devam edebilmeleri için her türlü kolaylığın sağlanması gerekmektedir. Seks işçiliğini bırakmak isteyen trans kadınların emek piyasası özelinde topluma entegrasyon anlamında kapasitelerini güçlendirecek eğitim programlarının gerçekleştirilmesi zorunludur. İstihdam alanındaki ayrımcılıkla mücadele etmek amacıyla sosyal politikalar geliştirilmeli, eğitim programları ile kamu ve özel sektörün konu hakkında farkındalık ve bilincinin artırılması hedeflenmelidir. Hükümet tarafından trans kadınların ihtiyaçlarının istihdam politikalarına dahil edilmesi ve pozitif ayrımcılık pratiklerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Kolluk kuvvetlerinin trans kadınları hedef alan ve taciz eden her türlü uygulamasına son verilmelidir. Trans kadın seks işçilerinin evlerine yönelik baskınlar ve ev mühürlemelerine ve keyfi ve hukuksuz şekilde yazılan idari para cezalarına son verilmesi gerek-

mektedir. Trans kadınların barınma hakları ve özel hayatlarının gizliliğine saygı duyulmalı, idari para cezaları üzerinden trans kadın seks işçilerini hedef alan ekonomik şiddete son verilmelidir. Trans kadın seks işçilerine yönelik ayrımcı uygulamalarda bulunan ve şiddet uygulayan polisler soruşturulmalı ve failer hakkında gerekli cezalar verilmelidir. Suç işleyen polisleri koruyan her türlü cezasızlık politikasına son verilmelidir. Emniyet birimlerinin trans kadın seks işçilerinin ihtiyaçları ve hassasiyetleri ile temel hakları konusunda eğitilmesi ve bu eğitimlerin sürekli kılınması son derece önemlidir.

Hakim ve savcıların, trans kadın seks işçilerinin ihtiyaçları ve hassasiyetleri ile ilgili bilgilendirilmesi şarttır. Trans kadın seks işçilerini hedef alan ayrımcılık ve şiddet vakaları özelinde hakim ve savcıların eğitilmesi, bu grubun temel insan hakları ve hak ihlalleri noktasında farkındalık ve bilinç arttırıcı eğitim programlarının geliştirilmesi ve uygulanması gerekmektedir.

Trans kadın seks işçilerini hedef alan şiddet eylemleri ve nefret suçlarının faillerinin cezalandırılmasında tarafsız yargılama yapılmalı, failer ceza indirimleri ile ödüllendirilmemelidir. “*Haksız tahrik*” veya “*iyi hal*” indirimleri ile ödüllendirmenin, trans kadın seks işçilerine yönelik yeni şiddet vakaları ve nefret suçları olarak ortaya çıkabileceği unutulmamalıdır.

Trans kadın seks işçilerini hedef alan transfobik ve orospufobik saikli nefret suçlarının bir toplumsal mesele olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Trans kadınlara yönelik nefret suçları ile bir mücadele programının oluşturulması, trans kadın seks işçilerine yönelik nefret suçlarına dair verilerin sürekli şekilde toplanması,

raporlanması ve konu özelinde mağdurların ihtiyacını duydukları koruma ve önleme mekanizmalarının oluşturulması son derece önemlidir. Şiddet mağduru trans kadın seks işçileri için özel sosyal destek programlarının devreye sokulması gerekmektedir. Şiddet mağduru trans kadın seks işçilerinin sığınma evlerine alınmalarında yaşanan ayrımcılığa son verilmeli ve aynı zamanda trans kadın seks işçilerinin kendilerini rahat hissedebilecekleri sığınma evleri kurulmalıdır.

Geçmişte şiddet mağduru olmuş veya olmamış yaşlı, engelli, HIV ile yaşayan, uyuşturucu madde bağımlısı, alkol bağımlısı, yoksul, göçmen ve diğer ihtiyaç sahibi trans kadın seks işçilerine yönelik sosyal destek programları oluşturulmalıdır. Bu grubun ihtiyaçlarına göre tasarlanmış misafirhaneler, sağlık merkezleri, rehabilitasyon programları ve benzeri araçlar tesis edilmelidir.

Trans kadın seks işçileri ile birlikte çalışan sivil toplum kuruluşları ile iletişime geçilmeli ve işbirliği olanakları araştırılmalıdır. Trans kadın seks işçileri ile bu gibi sivil toplum kuruluşları aracılığı ile diyaloga geçilmeli, ihtiyaçlar tespit edilmeli ve bu ihtiyaçlara uygun çözümler oluşturulmalıdır. Hükümetin, trans kadın seks işçileri ile çalışan ve projeler üreten sivil toplum kuruluşlarını desteklemesi ve ortak çalışması gerekmektedir.

Hükümetin, trans kadın seks işçilerine yönelik şiddetin önlenmesi ve bu şiddete karşı trans kadın seks işçilerinin korunması amacıyla kamuoyunu bilgilendirme ve farkındalık arttırma programlarını oluşturması gerekmektedir. Bu çalışmaların trans kadın seks işçileri ile çalışan sivil toplum kuruluşlarının talepleriyle paralel şekilde yürütülmesi önemlidir.

Medyanın bu alanda çalışan sivil toplum kuruluşları aracılığı ile trans kadın seks işçilerine yönelik kullanılan olumsuz dil ve yayınların ortadan kaldırılması amacıyla eğitilmesi gerekmektedir. Medya aracılığı ile trans kadın seks işçilerine yönelik yaygın şekilde kullanılan nefret söyleminin failleri gerekli şekilde cezalandırılmalı, takipsizlik kararı ile failer ödüllendirilmemelidir.

Trans kadın seks işçilerine yönelik çalışmalar yürüten sivil toplum kuruluşlarının alandaki trans kadın seks işçileriyle irtibatını güçlendirmesi, periyodik olarak buldukları il veya başka illerdeki trans kadın seks işçilerinin maruz kaldıkları özelde şiddet ve genelde başka hak ihlalleri konusunda çalışmalar yapması, diğer illerdeki trans kadın seks işçilerinin kapasitesini güçlendirecek projeler geliştirmesi, sürekli aynı illerdeki deneyim aktarımları üzerinden çalışma yürütülmemesi gerekmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının kendi aralarındaki irtibatsızlık ve kişisel ilişkiler üzerinden oluşan tartışmaların önüne geçilmesi ve bu kuruluşların alandaki ihtiyaca cevap vermeye ve projeler üretmeye odaklanması gerekmektedir. Trans kadın seks işçilerini hedef alan ve grup içi şiddet olarak adlandırılabilir şiddet eylemlerinin sıklığı konusunda çalışmalara ağırlık verilmeli, örgütlenme ve dayanışmanın yolları aranmalıdır. Grup içerisinde gerçekleşen şiddet eylemlerinin görünmez kılınması için çaba harcanması yerine, trans kadın seks işçilerinin fiziksel ve psikolojik güvenliğini ilgilendiren bu konunun daha çok görünür kılınması ve bu sorunun ortadan kaldırılmasına yönelik somut adımlar atılması elzemdir.

TRANS OLMAK 'KABAHAAT' DEĞİLDİR!

17 Aralık Dünya Seks İşçilerine
Yönelik Şiddetle Mücadele Günü

TRANS SEKS İŞÇİLERİ VARDIR; ALİŞİN!

**17 Aralık Dünya Seks İşçilerine
Yönelik Şiddetle Mücadele Günü**

TRANS

CİNAYETLERİNE

GÖZ YUMMA!

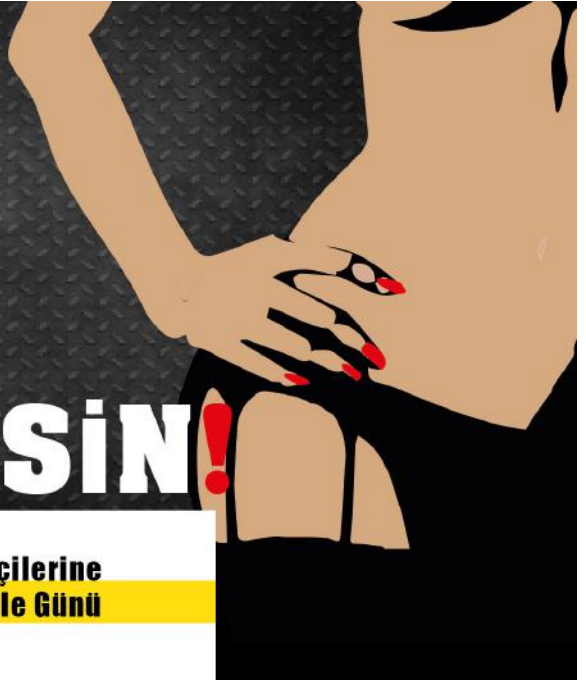
**17 Aralık Dünya Seks İşçilerine
Yönelik Şiddetle Mücadele Günü**

SEKS
İŞÇİSİYİM
DIYE BENİ
ÖLDÜREMEZSİN!

Kirmızı
Şemsiye

17 Aralık Dünya Seks İşçilerine
Yönelik Şiddetle Mücadele Günü

**TRANSLARA
YÖNELİK ŞİDDET,**

**17 Aralık Dünya Seks
İşçilerine Yönelik Şiddette
Mücadele Günü**

**TOPLUMSAL
BARIŞA
YÖNELİK
ŞİDDETTİR!**

